

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

2/2013 www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

СВЯТО
ВЕСНЯНОГО
ІМЕНИННИКА

ТРЕНІНГ
«МОЇ СЛОВА»

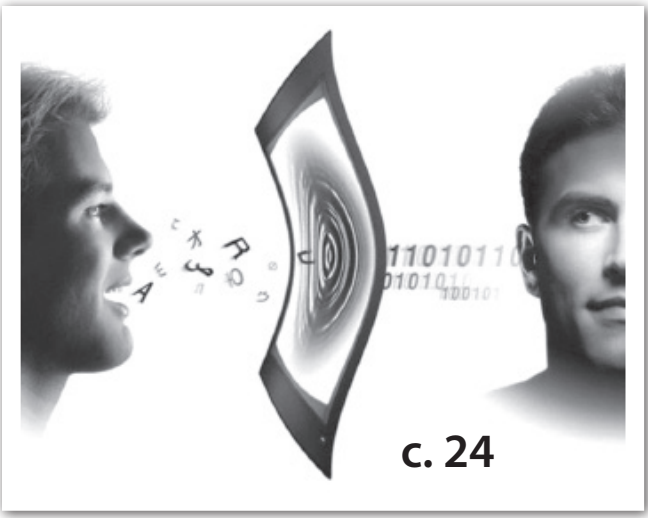
ДІТИ
ПРО
ЛЮБОВ

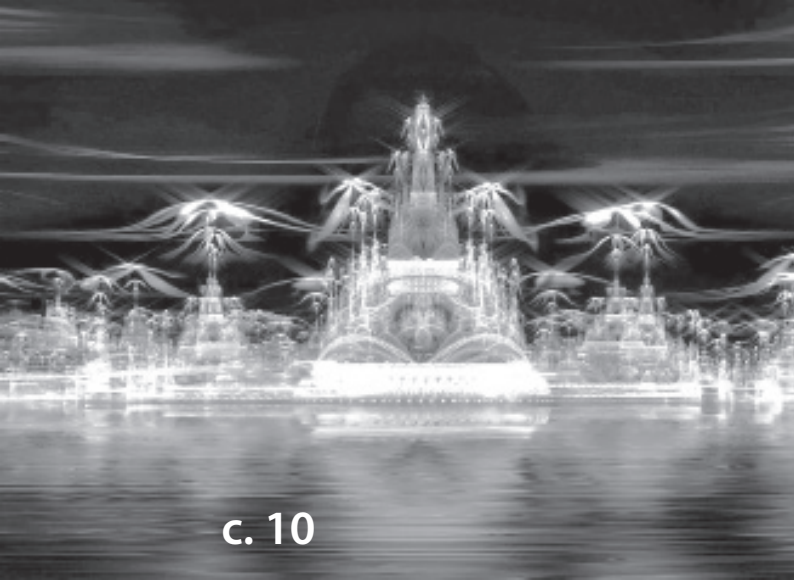
МОЛИТВА
ВИГНАНЦЯ

ЖИВУ Й НАВЧАЮСЬ У РОДИНІ

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(24)/2013	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор Редакційна колегія:	Тарас Приступа Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор Дизайн і верстка Коректор Менеджер з розповсюдження Відповідальна за випуск	Світлана Филипчук Альона Біла Оксана Сірооченко Артем Приступа Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса: Телефон: Факс: e-mail: www.hopetopeople.org	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна. (0362) 63-79-76 (0362) 62-05-12 slovo@hopetopeople.org
Видається за сприяння «Культурно-просвітницького центру сприяння розвитку християнської культури та освіти».	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідोцтво про державну реєстрацію: серія KB № 12846-1730P від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005213038700, АТ Укрсиббанк м. Харків, МФО 351005, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;). Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці В'ячеслава Артерчука.	
Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз», 33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68. Наклад 1500 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Дорогі читачі! Мир вам!	
В одному з піснених хітів минулого століття є слова: «Ніщо на землі не минає безслідно». І хоча пісня була на- писана в атеїстичні часи, можливо, тому вона й припала до душі багатьом, що стверджує важливу істину: у серце люди- ни закладено вічність. Навіть миттєва зустріч, коротка розмова, незначна спра- ва залишають відбиток у нашій свідомості. Жодна людина не зустрічається в нашому житті випадково. Те, що ми на- зиваємо збігом обставин, насправді заздалегідь приготова- не для нас Богом з певною метою. Ми не обираємо сім'ю, у якій хотіли б народитися, і наші діти зазвичай не обирають нас своїми батьками. Епоха, до якої належимо, країна, у якій живемо, мова, якою розмовляємо, сусіди, колеги, одноклас- ники і багато іншого даються нам як незмінні початкові дані в умові задачі. Наше ж завдання — користуючись тим, що задано, правильно розв'язати задачу. Згідно з Божим задумом людина народжується і зростає в сім'ї. Батьківське виховання, сімейна атмосфера, родинні традиції формують її особистість. Закладене в дитинстві — закладене на все життя. Яка величезна відповідальність лежить на батьках, учителях, наставниках! Як потрібна нам Божа мудрість і ведення! Цей випуск журналу «Слово вчителю», як завжди, про- понує матеріали, що базуються на біблійних прикладах і принципах. Тут ви знайдете статті про те, як можна здобути і втратити батьківський авторитет, чого чекають від бать- ків підлітки, чи може мультфільм замінити мамину казку і хто вчить наших дітей лайливих слів; роздуми про помісну церкву як духовний дім для її вірян і приклади подвижниць- кого життя видатних постатей старозавітної і новітньої іс- торії — вождя ізраїльського народу Мойсея і українського митрополита Іларіона (Івана Огієнка); розробки уроків на сімейну тематику і сценарій свята весняного іменинника. Ці та інші цікаві матеріали об'єднує програмна тема — «Живу й навчаюсь у родині». Божого благословення вашим сім'ям і родинам! Нехай Богошукання приведе вас до Богопізнання і Богослужіння. Адже Господь не заховав від нас правильної відповіді на найважливіше питання буття: сенс людського життя і при- значення людини на землі полягає в тому, щоб пізнавати Бога через Його Сина Ісуса Христа, підпорядковувати Йому своє життя і жити для Божої слави у вірі, надії та любові до Бога й людей.	
З повагою — редакційна колегія	

Зміст	
ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ	
4	Співпраця Церкви, родини і школи у вихованні молоді Тетяна Артерчук
АКТУАЛЬНА ТЕМА	
8	Чи стала Церква духовним, Господнім домом? Іван Кундеренко
10	Ласкаво просимо до... Содома Олексій Коломійцев
ПОДІЇ	
15	Свічка, запалена в темряві Наталія Кулініч, Юлія Новак
16	Навчити майбутні покоління добру Ольга Данилюк
СТУДІЇ БІБЛІЇ	
17	Батьківство та сирітство Сергій Качан
ЗНАЙОМСТВО	
19	Почни свій день з молитви й доброти Руслана Ковальчук
	
с. 24	
НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО	
22	Вавилон
23	І від кого вони вчаться лаятися? Олег Блощук
24	Тренінг «Мої слова» Марина Антонець
26	Відповіді на запитання Артем Приступа
МЕТОДИКА І ДОСВІД	
27	Школа «Сяйво» — навчальний заклад нового типу Галина Шостенко, Людмила Горностаї

с. 10

- 31** Шануй батька та матір
Інна Болібрух
- 32** Сім'я — це задум Божий
Наталія Кособуцька
- 33** У чому смисл людського життя
Ірина Оборонова
- 34** Любов до свого народу
Катерина Марциновська
- 36** Шлюб і подружжя
Антоніна Саврак
- 40** Чоловічість і жіночість. Психологія
статі
Юлія Холодовська
- 41** Він — вона
Оксана Смірнова
- 42** Свято весняного іменинника
Ірина Курченко
- 46** Молитва вигнанця
Оксана Сегіна

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 51** Чому і як я повинен любити свій народ?
Артем Приступа

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

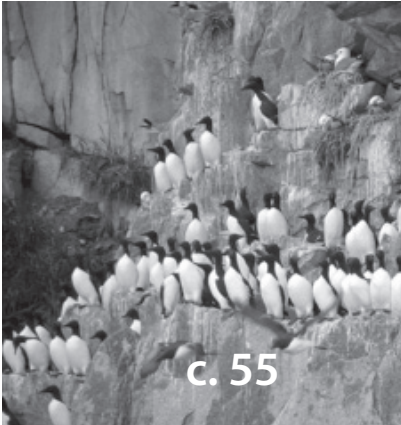
- 53** Комп'ютери і діти: коли ставити межу?
Інна Симончук
- 54** Дивна хвороба
Ольга Новікова

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 55** Виховання підлітка: залишатися поряд
Ольга Новікова
- 57** Десять заповідей для
батьків
Януш Корчак
Діти про любов

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 58** Глухий кут тайги
Олег Блощук

с. 55

Співпраця Церкви, родини і школи у вихованні молоді

Інтерв'ю з Олегом Огірко

Олег Васильович Огірко — доктор філософії, кандидат фіз.-мат. наук, доцент кафедри філософії і політології Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, старший науковий співробітник науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НУ «Острозька академія», співзасновник «Інституту генезису життя та Всесвіту»

— Безперечно, викладаю і зараз. З 1992 по 2012 рр. узяв участь у підготовці приблизно 3500 учителів християнської етики тринадцяти областей України та АР Крим. Основне послання, яке я прагну передати вчителям, є слова Учителя всіх учителів Господа нашого Ісуса Христа: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи... навчаючи зберігати все, що Я вам заповідав» (Мт. 28:19–20); «Пустіть дітей приходити до Мене, не бороніть їм, бо таких Царство Боже» (Мк. 10:14) та слова ап. Павла: «Я все можу в Тому, Який мене укріплює» (Флп. 4:13).

— Чому саме християнство, на Вашу думку, має бути покладене в основу української виховної моделі?

— Християнство є релігією любові, бо її Засновник Ісус Христос не тільки навчав моралі, але й життя Своє віддав заради спасіння всього людства: «Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді, коли Він за своїх друзів Своє життя віддає» (Ів. 15:13) або «Бог так полюбив світ, що Сина Свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто увірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

— Як Ви пропонуєте здійснювати духовно-моральне виховання української молоді?

— Виховання молоді слід скеровувати до утвердження принципу «бути, щоб мати», а не «мати, щоб бути». Важливо навчити молодь бути Людиною, яка, як образ і подоба Божа, покликана в житті сповнити такі завдання: пізнавати, любити свого Творця і служити Йому через пізнання інших людей, любов до них і служіння їм. Мета морально-духовного виховання полягає в тому, щоб любити Бога та

людей, бути добрим, знати, говорити та засвідчувати істини й творити красу.

— Які конкретні кроки для цього потрібно зробити у загальноосвітній школі, у професійній та університетській освіті?

— Чому в державі з тисячолітньою християнською історією дітей, студентів учать чого завгодно, тільки не християнської духовності? Чому в усіх школах, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах не вивчають християнської етики? Кажуть, що це не передбачено навчальними планами, що немає так званого шкільного, вузівського компонентів, і дають цей предмет факультативом. Однак нагально потрібно, щоб наші учні, студенти були свідомі, що за зло треба буде колись відповідати, щоб вони мали любов, уміли поважати інших людей, іншу думку. Замість того в школах України вводили валеологію (так звану науку про здоров'я), яка по суті є еkleктикою різних релігій, вірувань, повір'їв, що мають шаманський, чародійний, заговорний характер і всього три перші розділи про оздоровлення, а решта — про різні чакри, аури. Школи, середні спеціальні та вищі навчальні заклади повинні, насамперед, намагатися виховати таких людей, які б уміли жити за Божими законами, усвідомлювали, що духовність — це Альфа й Омега. У наш час навчальні заклади здебільшого звертають увагу на вивчення природного закону — фізики, хімії, біології тощо, а вивчення морального закону ігнорують. Це призводить до духовної, моральної, а згодом і фізичної руїни, унаслідок чого людина розриває зв'язок зі своїм Творцем, Господом Богом — джерелом вічного життя, і втрачає можливість спасіння безсмертної душі.

З учасниками Міжнародної науково-практичної конференції «Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти» із Австрії, Польщі, України, США у Львові, УКУ, 2009 р.

— З якими запереченнями проти вивчення християнської етики в школі Вам найчастіше доводилося стикатися і яку відповідь Ви давали на них?

— Кажуть, що вивчення християнської етики суперечить ст. 35 Конституції України, де зазначається, що «церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа — від церкви».

Посилання на ст. 35 Конституції України — це рудименти радянської, атеїстичної системи виховання, бо Церква — це люд Божий, а держава складається із цього самого люду. Як писав відомий український педагог Юліан Дзерович (1871–1943), «є три чинники виховання: сім'я, Церква й держава. Сім'я здійснює індивідуальне виховання, Церква — моральне і релігійне виховання, а держава, зокрема, школа — національне й громадянське. Сім'я реалізує таке виховання за природним правом, Церква — за Божим, а держава — за історичним правом». Славетний український педагог Григорій Ващенко (1878–1967) закликав виховувати молодь у вірності Богові, Україні й народові.

— Який Ваш погляд на проблему полікультурності й багатоконфесійності в Україні, яка, на перший погляд, ставить під сумнів доцільність християнського виховання в школі?

— Українська держава, яка цього року відзначає вже 1025-у річницю запровадження християнства на землях Русі-України, має історичне право впроваджувати християнське виховання в загальноосвітній та вищій школі, щоб глибше пізнати своє духовне коріння та засади виховання.

До перших християнсько-етичних творів в Україні зараховують: «Слово про закон і благодать» (1045) митрополита Іларіона; твір Володимира Мономаха «Поученіє дітям» (1117), літописи й патерики Києво-Печерської Лаври XII–XIII ст. Князь Володимир Мономах (1053–1125) закликав: молись і уповай на Бога, невинно трудись, будь людяний і сповний милосердні діла. Звертаючись до Святого Письма і творів святого Василя Великого, він вказував на чесноти: віру, надію, любов, мужність, працелюбність, чесність, гостинність, пошану старших. Митрополит Петро Могила (1596–1646) закликав: «...аби молодь у всякій побожності, в обичаях добрих, в науках свободних була вихована». Григорій Сковорода (1722–1794) радив: «Кожен повинен пізнати свій народ і в народі пізнати себе». Він визначив основну мету виховання: формувати особистість великого благородного серця; розглядав взаємозв'язок світу космосу, світу людини й світу Біблії. Костянтин Ушинський (1824–1871) наголошував на зв'язку науки і християнської віри у вихованні. Григорій Ващенко навчав: «Ідеал людини — це те найкраще, що створив народ в ро-

Що спонукало Вас змінити коло своїх професійних зацікавлень від математичних наук до педагогіки й філософії?

— Зацікавлення релігією та моральним вихованням виникло в шкільні роки внаслідок духовного впливу батьків, які були віруючими. З дитинства бажав присвятити себе духовному життю, але цей вибір міг зашкодити педагогічній праці батьків у державних школах. Духовне відродження Церкви в 1989 р. та можливість вільно виявляти свої релігійні переконання, а також навчання на літніх катехитичних курсах при Львівській Богословській Академії поглибили мій вибір. Мав щастя навчатися у великих християнських професорів-богословів: о.д-рів Андрія Чировського, Мирона Мончака, Гліба Лончини та Петра Галадзи з Канади; о.д-рів Тараса Олійника, Діонізія Ляховича та о.ліценціата Василя Зінька з Бразилії, о.д-рів Івана Музички та Любомира Гузара з Італії, о. ліценціата Йосафата Воротняка з Хорватії, які повернулися в Україну із діаспори і професійно навчали та виховували педагогів України.

— Яке основне послання Ви прагнули передати вчителям, у підготовці котрих брали участь з 1992 по 2009 рр.? Чи викладаєте Ви зараз?

зумінні властивостей людської особовості та її призначення — служіння Богові й Україні».

В українській виховній системі домінуючими елементами були: віра в Бога, в Боже Провидіння, лагідна вдача, щирість, гостинність, працелюбність, духовний аристократизм (невизнання над собою жодного володаря, окрім Господа Бога), гуманне ставлення навіть до ворогів («Кров людська не водиця — проливати не годиться»), перевага духовного над фізіологічним у родинному житті, любов до своєї Батьківщини і народу, свобода, незалежність, патріотизм, національна психологія, висока правова свідомість, пошана старших, культ батька, матері, висока мораль і сповідання 10 Заповідей Божих.

Полікультурність і багатоконфесійність в Україні не є перешкодою для впровадження християнської етики, бо представникам усіх культур, які проживають в Україні, бажано знати християнську культуру того народу, серед якого вони проживають, а сучасна багатоконфесійність найкраще відображена словами апостола Павла: «Один Господь, одна віра, одне хрещення» (Еф. 4:5), тобто спільними для всіх конфесій залишаються біблійні моральні настанови та наука Ісуса Христа. У навчанні християнської етики завжди слід дотримуватися того, що нас об'єднує,

а не роз'єднує. Ми, насамперед, християни, а потім вже члени певної конфесії. Христос навчає усіх: «З того усі впізнають, що Мої ви учні, коли взаємну любов будете мати» (Ів. 13:35). Ми, українці, словами нашого молитовного гімну виражаємо своє власне, вистраждане, і тому особливе прагнення до єдності: «В єдності сила народу, Боже, нам єдність подай!»

— Як впливає віра в Бога на пізнання світу підростаючою особистістю?

— Віра в Бога не тільки не заперечує пізнання світу нашою молоддю, але й допомагає їй збагнути, що світ створений розумним задумом Творця. Наука намагається дати відповідь на питання: «Яким є навколишній світ?», а релігія засобами віри відповідає людині на питання: «Звідки взявся світ?». Наука і релігія не заперечують одна одну, а взаємно доповнюють і є немовби двома крилами людського життя. Наука допомагає релігії звільнитися від забобонів і міжрелігійної ворожнечі, а релігія застерігає науку від абсолютизму та скеровує її в русло забезпечення добробуту й миру для людства.

— Яким чином Ви пояснюєте гармонійне співвідношення наукового світогляду й християнського віровчення?

— Засобами теодицеї (із французької мови — Богови-правдання) — науки про природне пізнання Бога, мета якої усунути суперечність між вірою у Бога та науковим світоглядом. Уперше природне богослов'я розглядав у 1623 р. Ф. Бекон, термін «теодицея» у 1710 р. увів Г. Лейбніц. Теодицея є наукою про Бога, оскільки Він є причиною речей і автором природного порядку. Теодицея має за об'єкт Бога, як найвище буття, або як Того, хто є Самобутнім. Теодицею ще називають природною або філософською теологією. В об'явленій теології Бог є суб'єктом, Який до нас промовляє і нам об'являється. У природній теології пропонують філософський шлях до Бога, як роздуми над своїм життєвим досвідом. Природне богослов'я є індуктивним, тобто виходить із явищ цього світу й доходить до Бога. Теодицея визначає існування і сутність Бога, тобто чи є і Ким є Бог. Прикладом застосування теодицеї є з'ясування співвідношення між релігійною і науковою картиною світу, які в багатьох позиціях збігаються.

— Як, на Вашу думку, доктрини, наприклад, про створення людини та Всесвіту Творцем, можуть впливати на повсякденне життя суспільства?

— Якщо людина визнає себе творінням Божим, то вона має відповідальність перед Богом та своїми ближніми, шанує Бога думками, словами, ділами, а також шанує батьків, власне й чуже життя, чистоту, майно, честь, славу, гідність і почуття. Теорія еволюції — досі лише гіпотеза, яка не підтверджена фактами, мета якої — заперечити створення людини. Крім цього, вона заперечує існування Бога, Його план стосовно людини, вічне життя і суд. Не визнає гріхопадіння і цим заперечує необхідність примирення з Богом, ви-

правдовує аморальну поведінку людини: нібито «випадкова» еволюція створила її такою. Згідно з еволюційною теорією допустимими є аборти, евтаназія, суїциди, розпуста, клонування та інші смертні гріхи людства.

— Яку роль відіграє родина в духовному вихованні людини, у пізнанні нею Бога?

— Родинний дім — це перша виховна школа, яка дає дитині азбуку життя. Виховання в сім'ї закладає основи моралі й характеру майбутнього життя дитини. Воно спрямовує дитину, облагороджує безсмертну душу і її сили — розум і волю. Спільна молитва у сім'ї, її участь у Богослужінні, приступання до святих тайн є конкретним виявом такого виховання. У сім'ї плекається рідна мова, пошана до старших, милосердя, любов до порядку, доброта, правдомовність, точність, ощадність, щирість і патріотизм.

Чинниками родинного виховання є: любов, яка повинна бути діяльною і вимогливою, а також розважливою, справедливою і шляхетною; дисципліна, основою якої є пильність та послух разом із довірою; покарання, які мають бути справедливими, педагогічними, моральними, що застосовуються у разі необхідності (ніколи не слід карати дітей у гніві, а варто спочатку добре розібратися в ситуації); нагороди як висловлення задоволення, що мають бути справедливими й не викликати в дітей почуття заздрості, ненависті до інших, а, навпаки, радість за інших.

Особистий приклад батьків як головний метод сімейного виховання має найбільший вплив як у позитивному, так і в негативному плані. Батькам слід дотримуватися однакової позиції щодо виховання своїх дітей. Батьки не тільки навчають дітей, як боротися з життєвими труднощами, але й дають їм моральний закон: «чини добро, остерегайся зла». Діти повинні зрозуміти, що вимога морального закону не прихми родичів. Коли діти будуть бачити, що батьки його виконують, то й самі будуть це наслідувати. Теплота, гаряча любов батьків до дітей і щирість батьків перед дітьми — це запорука успішного виховання. Також і діти повинні відкриватися перед своїми батьками, щоб разом із ними вирішувати важливі життєві проблеми. Наслідуючи батьків, дитина засвоює сімейні традиції, цінності, стосунки, оцінки. У вихованні батькам не слід моралізувати навколо політики, релігії, висловлювати своє невдоволення навколишнім, бо дитина чуйно вловлює їхню справжню позицію, поділяє характерні ознаки сімейного побуту.

— Яким чином Ви втілюєте принципи християнського виховання у Вашій родині?

— Молитва, спільна участь у богослужіннях, читання Святого Письма — ось декілька найважливіших принципів християнського виховання в нашій родині.

— Звідки Ви черпаєте життєві ресурси для такої активної та плідної наукової, методичної і викладацької діяльності?

На нараді з проблем духовно-морального виховання в МОН України в 2012 р.

— Читання Святого Письма, релігійно-моральної літератури, постійна участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, присвячених питанням християнської етики, педагогіки, релігієзнавства, креаціонізму, біоетики.

— Що, на Ваш погляд, могло б посприяти розвитку й продовженню справи, якою Ви займаєтесь?

— Добра воля представників освіти у впровадженні духовно-морального виховання молоді.

— Над чим Ви зараз працюєте?

— Досліджую філософські аспекти духовно-морального виховання.

— Ваші побажання читачам нашого журналу: вчителям, працівникам освіти, батькам.

— Не боятися свідчити правду про Христа і пам'ятати Його заповіт: «Без Мене ж ви нічого чинити не можете» (Ів. 15:5).

Підготувала Тетяна Артерчук

На презентації Лабораторії християнської етики, психології та педагогіки в Острозькій академії 14.12.2012 р.

Завершення укладання міністерської Програми з християнської етики для учнів 1-11 класів міжконфесійною групою у Львові в УКУ в 2010 р.

Є теми, які видаються надзвичайно простими, проте насправді надзвичайно глибокі. Церква як духовний дім — одна з таких тем.

Чи стала Церква духовним, Господнім домом?

Як підтримувати або як досягти такого?

Спільнота, яку творить Господь

Бог покликав Авраама стати благословенням для всіх народів, це мав також робити й ізраїльський народ, утім нам відома історія його намагань. Ізраїльтяни радо будували щось не стільки патріотичне, скільки власне національно-етнічне, що нагадувало закриту сім'ю. Дехто із сучасних юдейських учених відстоює думку, що саме це й планував створити Бог через Авраама. Такі вчені пояснюють, що в перекладі з давньоєврейської склад «ав» у слові «Ав-ра-ам» означає батько, а «ам» — «народ», але не будь-який, а саме єврейський. Саме ці дослідники наполягають, що всі інші народи йменуються зневажливим словом «гой». Однак поняття «ам» — це більше ніж «єврейськість», це шаноблива назва народності, саме це й мало стати «Божою спільнотою». Звісно, ми можемо дотримуватися діаметральних думок щодо того, який зв'язок між єврейським народом, як народом Божим, і Церквою, як народом Божим, проте очевидно:

— Бог створює спільноту;
— індивідуалізм має великі недоліки.

Чи ми вбачаємо тісний зв'язок між Ізраїлем і Церквою, чи ж розділяємо їх, ці спільноти утворив і підтримував Бог і робилося це із Божою метою. Бог обіцяв дати Аврааму народ. Як ми вже зазначали, слово «ам» чимало дослідників тлумачать не як «етнос», а як «надетнічне», «наднаціональне» утворення поза часом і кордонами. У Пс. 66,

де читаємо про народи, є така фраза: «...посеред народів усіх спасіння Твоє...», ці слова перевищували розуміння євреїв. Вони вирішили, що народ — тотожний етносу, а тому «язичники» мали почекати.

Що таке Церква?

Чимало людей і нині думають, що Церква — це лише будівля. Справді, богослужіння проходять у храмі чи молитовному будинку, але Біблія говорить нам, що Церква — це більше ніж будинок або певна організація.

Ми нібито знаємо уривок із Першого послання до коринтян, 1:2, у якому написано, що Церква складається з людей, «посвячених у Христі Ісусі, покликаних святих, зо всіма, що на всякому місці прикликають Ім'я Господа нашого Ісуса Христа». (Слово «церква» походить від грецького слова «еклезія» — «збори» або «ті, кого покликали».)

Загальновідомо, що в Біблії слово «церква» вживається у двох значеннях:

1) Вселенська Церква. Вона складається з усіх тих, хто вірить у Ісуса Христа як Господа та Спасителя. Як ми читаємо в Посланні до галатів, 3:26–28, «бо ви всі сини Божі через віру в Христа Ісуса! Бо ви всі, що в Христа охристілися, у Христа зодягнулися! Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!» Вселенська Божа Церква — це не якась церковна будівля або визначена конфесія. Це не якась певна культура, країна або раса. Це всі ті, хто вірить у Ісуса Христа як Господа і Спасителя.

2) У Новому Завіті є багато прикладів помісних церков. Наприклад, у Посланні до галатів, 1:1–2, апостол Павло звертається до «церков Галатії». Це були групи віруючих, які збиралися разом, щоб навчатися, спілкуватися, молитися, поклонятися тощо. Але вони не лише збиралися і розходилися, вони жили цією спільнотою.

Дорогою на ранкове богослужіння, яке, приміром, проходить в орендованому приміщенні, ми можемо сказати, що, мовляв, «їдемо в церкву». Але насправді окреме богослужіння помісної церкви ніколи в Біблії не називалося «церквою».

Очевидно, що умови й спосіб нашого сучасного життя надзвичайно суттєво обмежують час, проведений разом. Відтак ми приймаємо дихотомію «звичайного, повсякденного, світського життя» і «сакрального, церковного, еклезіологічного життя», які між собою жодним чином не пов'язані.

Утім ми розуміємо, що повинне бути виконання таких текстів, які говорять про Церкву, як про Тіло Христа. Зокрема у Посланні до колоссян, 1:18: «І Він Голова тіла, Церкви. Він початок, первороджений з мертвих, щоб у всьому Він мав першенство».

У щоденних рішеннях ми потребуємо авторитетності Божого Слова та Христа. Ми усвідомлюємо важливість ставлення до Ісуса Христа, як до голови. Але... голови чого? Нам простіше сказати: «Христос — мій особистий Голова». Біблія стверджує, що Христос не просто «Голова» мого життя, а «Голова» Церкви.

Зібрання помісної церкви — це лише один із проявів життя громади, я повинен жити Тілом, я повинен розважати про Тіло Христове, тобто Церкву.

Я можу жити життям Церкви, коли виконую біблійні слова «любіть один одного», коли ми всі як церква — єдність, громада, спільно шукаємо застосування авторитетного Слова. Хоча Біблія говорить про різну роль людей у Церкві, але ця роль у жодному біблійному уривку не зводиться лише до нетривалого спільного «офіційного» часу літургії.

Церква як духовний дім

У Біблії є безліч висловів «один одного», і лише кілька форм «за собою» або «собою». І всі ці біблійні накази потребують єдиної групи людей, на відміну від надто омріяного індивідуалізму наших днів.

Цікаво, що текст з Другого послання до Тимофія, 3:16, який говорить про те, що Писання «корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності», написаний у тому контексті, що Тимофій, як пастор, повинен дбати про наявність таких ознак у духовному домі, помісній церкві.

Отже, Церква (як Вселенська, так і помісна) повинна стати спільнотою всіх віруючих у Господа поза часом, поза етносом, поза всіма суспільними чи політичними розподілами, громадою, яка є спільнотою, сповненою життя і поклоніння Богові, зростання в Ньому та свідчення про Христа іншим. Чи не говорить Писання: «Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі! А коли ви Христові, то ви Авраамове насіння й за обітницею спадкоємці» (Гал. 3:28–29).

Церква повинна бути місцем, де є духовне навчання, докір, направи, виховання. Усі ці важливі ознаки добре знані нами, але не всі нам подобаються. «Навчання» — ми погоджуємося, що це певна функція Церкви, яку ми самотужки можемо обмежити в часі: можна «вимкнути гучність», можна поїхати в іншу церкву, можна залишитися вдома. Утім, ми говорили, що церква — це не подія. Отож, чи можна просто взяти й «вимкнути» навчання?

«Докір» — хоч наша природа цьому протистить, але під впливом Духа Святого можемо розуміти, що ми помиляємось. Звісно, для нашого блага нам потрібно, щоб хтось указав, де саме ми схибили. Тоді жодна людина не буде прагнути, щоб ця функція Слова Божого, яка виконується у житті Церкви, була публічною, ми навіть

Фотоколлаж Тетяни Артерчук

сподіваємось, що приватність буде збережена. А цей процес також є проявом життя Церкви. Те саме щодо справжньої «направи»... Скерування відбувається тоді, коли хтось проходить процес духовної корекції із нами. «Виховання в праведності» — неодмінно повинне відбуватися серед духовної спільноти.

Усі ці процеси повинні відбуватися у Церкві, і мова не лише й виключно про час богослужіння, а про дію Слова Божого в громаді.

Що заважає?

Одну із причин ми вже розглянули: ми схильні обмежити функції Церкви лише певним часом або місцем, максимально зручно локалізувавши її. Проте Церква — це не подія в часі.

Цікаво, що часто група людей може помилятися. Є церкви, у яких панівним є неправильне розуміння задуму Самого Господа і Його слова. Йдеться про людську уяву про святість. Під впливом хибного вчення про добру сутність людини або ж під впливом перегонів за святістю, здобутою власними силами, ми схильні думати, що можемо вразити Бога своїми моральними досягненнями та чеснотами; тому носимо маску тих, хто вже духовно вдосконалюється. За таких обставин відкритися, попросити допомоги стає ніяково, адже немилуче слід «бути святим».

Часом нам просто складно прийняти Божий шлях спільного, розді-

леного з кимось життя. Насправді, з людського погляду, з позицій ефективності, нам видається, що робити якусь справу самому простіше, ніж робити це спільно. Але життя в громаді — це Божий шлях. До того ж ми схильні перевертати «койнонію» (спільність) на пародійну «колгоспність», але Бог закликає християн до «спільності», а не до «колгоспу».

Іноді нам і справді є що приходити, у такому разі саме ми стоїмо на заваді будівництва Церкви як безпечного духовного дому, ми починаємо тікати й уникати впливу. До того ж страх нашого викриття може бути підгодований тим, що гріхи є не тільки в нас, а також і в інших людях.

Висновок: Бог бажає, що ми були у цьому безпечному духовному домі, допомагали одне одному, брали участь у житті інших.

«Отже, ви вже не чужі й не прихоськи, а співгромадяни святим, і домашні для Бога, збудовані на основі апостолів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос, що на ньому вся будівля, уклад побудована, росте в святий храм у Господі, що на ньому і ви разом будуєтеся Духом на оселю Божу» (Еф. 2:19–22).

Іван Кундеренко

Ласкаво просимо до... Содома!

Трагедія подвійних стандартів

Історія життя такого біблійного персонажа як Лот завжди викликає незрозуміння, навіть незручність. Чи потрібно було на сторінках Святого Письма так детально змальовувати подробиці, варті мопассанівського пера? Зазирнувши углиб цієї заплутаної життєвої драми разом із пастором Олексієм Коломійцевим, отримаємо відповіді не лише на запитання, чи був Лот віруючою людиною, але й здивуємося надзвичайній сучасності поглядів цього старозавітного персонажа. Ми навіть зможемо відчутти подих біблійного Содома не лише на вулицях свого рідного міста, але й виявити деякі якості вдачі такого, на перший погляд, віддаленого від нас Лота у своєму власному серці.

Насамперед звернемося до біблійного тексту: «(Бог) спалив міста Содом та Гоморру, засудивши їх на знищення, і дав як приклад для майбутніх безбожників, а врятував праведника Лота, змученого розбещеним поведженням беззаконних, бо праведник, живучи між ними, бачачи й чуючи безбожні діла, день у день краєв праведну душу» (2 Петр. 2:6–8)¹. Апостол Петро називає Лота праведником. І це не тільки слова, адже й Бог визнавав праведність Лота. Це підтверджується, наприклад, тим, що Господь урятував його від загибелі, до якої були приречені міста Содом і Гоморра. Однак помітно, що життя Лота було якимось нещасливим: він був «змучений розбещеним поведженням беззаконних» і щоденно страждав у праведній душі своїй, спостерігаючи й чуючи про беззаконні справи своїх співгромадян.

Якщо подивитися на історію про Лота більш пильно, ми побачимо, що він мав одну суттєву проблему, причи-

ною якої стали деякі аспекти його підходу до життя. Лот був віруючою людиною, він визнавав Бога, Господню владу й необхідність служіння своєму Творцеві, водночас цього чоловіка вабило світське життя. Його серце міцно прив'язалося до цінностей світу. Лоту була до вподоби система, за якою функціонував світ. Ця роздвоєність людини, яка одночасно жила у двох світах, ця розділеність серця і призвела до трагічного фіналу.

Історія Лота дуже тісно пов'язана з історією його дядька Авраама. Авраам був рідним братом Аррана — Лотового батька. В 11-му розділі Книги Буття читаємо, що Авраам вийшов з Ура халдейського разом із батьком Тарою і племінником Лотом. Тобто можна зробити висновок, що батька Лота вже не було в живих на той момент, тому що його дідусь, Тара, бере з собою лише Авраама й Лота. Згідно з біблійною оповіддю вони доходять до Харрана, тобто приблизно дві третини шляху до землі Ханаанської. Там вони зупиняються і живуть, доки не помирає Тара. Після того, як дідусь перейшов у вічність,

Лот залишається під повною опікою Авраама. Протягом дитинства та юначих років, проведених у домі Авраама, Лот має чудову нагоду познайомитися зі справжнім служінням Богові.

Крок 1. Пізнання Бога

Завдяки дядькові Лот мав можливість жити в атмосфері поклоніння і служіння живому Богові, владиці неба і землі. У 12-му розділі Книги Буття описано, як Бог закликає Авраама вирушити до обіцяної землі:

«І сказав Господь Аврамові: Вийди з твоєї землі і з твого роду і з дому твого батька до землі, яку лиш тобі покажу. І зроблю тебе великим народом і поблагословлю тебе і звеличу твоє ім'я і буде благословенне» (Бут. 12:1–2). Далі у віршах 5–8 записано: «І взяв Аврам свою жінку Сару і Лота, сина свого брата, і всі їхні маєтки, які придбали, і всяку душу, яку придбали в Харрані, і вийшли, щоб іти до Ханаанської землі, і пішли до Ханаанської землі. І пройшов Аврам землю по її довжині до місця Сихем, до високого дуба. Хананейці ж тоді жили в землі. І з'явився Господь Аврамові і сказав йому: Твому насінню дам цю землю. І збудував там Аврам жертівник Господеві, який йому з'явився. І відійшов звідти до гори на сході Ветилу, і поставив там своє шатро, у Ветилі при морі й Ангелі на сході. І збудував там жертівник Господеві і прикликав ім'я Господа». Розповідається про перші кроки, які Авраам робить у слідуванні повелінню Господньому. Бог говорить, а Авраам слухає. Авраам визнає, що Бог — владика і виконує те, що Бог йому наказує. Окрім того, куди б не приходив Авраам, як записано в багатьох інших уривках Книги Буття, перше, що він робить, — будує жертівника. Авраам поклоняється Богу, він приносить жертви. Лот був очевидцем віри Авраама, якого в Біблії названо батьком усіх віруючих (Рим. 4:11). Лот мав можливість жити пліч-о-пліч з цим героєм віри. Тобто для Лота було природним навчатися праведності в домі дядька, і ця праведність глибоко вкоренилася в його серці.

Крок 2. Непереможена корисливість

Проте, читаючи Біблію далі, стикаємося з дещо сумнівним кроком Лота стосовно свого дядька. Під час їхнього подорожування в землі Ханаанській Бог благословив і Авраама, і Лота, при цьому Авраам піклувався про племінника, не просто примусивши його працювати на себе, але давши молодому чоловікові можливість розвиватися самостійно. У Лота було своє господарство, стада, майно, родина. Худоба примножувалася, добробут зростає, і ось настав такий момент, коли два господарства на одному просторі вести було неможливо.

Авраам, як людина мудріша, шляхетніша, ніж Лот, проявив ініціативу й запропонував своєму родичеві розділити господарство й розвивати його окремо:

«Сказав же Аврам Лотові: Хай не буде бійки між мною і тобою і між твоїми пастухами і між моїми пастухами, бо чоловіки — брати є ми. Чи не ось уся земля перед тобою? Відділися від мене. Якщо ти наліво, я направо; якщо ж ти направо, я наліво» (Бут. 13:8–9).

Отже, Авраам надав Лотові можливість обирати. Можемо зробити цікаве спостереження щодо його вибору:

«І піднявши Лот свої очі, побачив усю околицю Йордану, що вся вона, раніше ніж знищить Бог Содому і Гоморру, була наводнена наче рай Божий, і наче єгипетська земля до приходу до Загори. І вибрав собі Лот усю околицю Йордану і відійшов Лот зі сходу, і відлучилися кожний від свого брата. Аврам же поселився в землі Ханаанській, Лот же поселився в місті околиці і замешкав в Содомах» (Бут. 13:10–12).

Вам доводилося коли-небудь ніяковіти, коли ви, наприклад, розділивши святковий торт, надаєте своїм дітям можливість вибрати, і ваше дитя, не соромлячись, рішуче хапає собі найбільший шматок? Це саме те, що, напевне, відбувалося в той момент із Лотом. Адже тваринництво дуже сильно залежало від дощу, від рясної трави, від необхідної кількості води. Коли Авраам запропонував Лотові обирати, племінник з ентузіазмом взявся виконувати доручення дядька. Але все, що йому було потрібно зробити, це замислитися над тим, що всім, що він має зараз, він зобов'язаний дядькові Аврааму. По-перше, Лот вижив, по-друге, він має сім'ю, по-третє, у нього багато майна. І це все завдяки батьківській турботі Авраама. Тому справді богобійне, зріле серце мало би сказати: «Дядечку, обери ти перший! Візьми собі краще! Ти вартий цього. Мене б не було, якби не ти!» Натомість Лот, навіть не знизавши плечима, відразу обирає долину Йордану, де, як написано, були вельми сприятливі умови для проживання. Худобу лише випусти, й вона сама знайде собі поживу. Земля Ханаанська, на відміну від цього, дуже залежала від дощу. Є дощ — є трава для тварин, немає дощу — немає зелені. Отже, Лот знав, що він робить. Лот знав, що він обирає собі найкраще. У серці спрацювала корисливість. У когось може виникнути питання: «Хіба ж це гріх?» Адже людина помірковано мислить про те, як забезпечувати свою родину, розвивати своє господарство, й вона обирає те, що їй до вподоби. Звичайно, це можна представити так, ніби нічого страшного й не відбулося. Саме так нерідко й трапляється в наш час. Але це не випадковість, це — позиція, яка гніздиться в серці Лота. Вона незмінно спонукає його до наступних рішень.

Крок 3. Наближення до світу

Невдячність Лота — це лише маленький елемент серйознішої проблеми, яка була в середині його серця. Причина, з якої Лот обрав собі царину Йордану, полягала в сердечній прив'язаності Лота до матеріальних та інших цінностей язичницького світу. З чого це видно? Читаємо далі: «...і відійшов Лот зі сходу, і відлучилися кожний від свого брата. Аврам же поселився в землі Ханаанській, Лот же поселився в місті околиці і замешкав в Содомах. Люди

¹ Тут і далі цитується Біблія у перекладі о. Рафаїла Турконяка (електронний варіант).

ж, що в Содомі, (були) дуже погані і грішні перед Богом» (Бут. 13:11–13).

Зверніть увагу на траєкторію руху такої людини. Спочатку вона обирає собі те, що зручніше, те, що приносить більший матеріальний прибуток. Потім, освоївшись тут, на цій зеленій території Йорданської долини, цей чоловік бачить людей у цій місцевості, які живуть заможніше: у них розвинене місто, у них розквіт культури, у них технології, у них є кафе і бульвари, якими можна прогулятися. Це не життя кочівника в наметі, посеред пилу й спеки. Адже його кочове життя зовсім не було схожим на кемпінг: це було постійне перебування у похідних умовах, коли немає інших можливостей. І Лот за цим усім спостерігає. Він потихесеньку ближче й ближче підбирається до Содому.

Але була одна проблема: мешканці Содому були дуже злі й грішні перед Богом. Зверніть увагу на вибірковість Лота. Йому мерзенний цей гріх, адже він праведник, проте заради комфорту, якого він прагне, Лот усе ж наближається до Содому й готовий терпіти гріх і зло заради того, щоб жити красиво. Він міг би не напинати свої намети біля Содому. Він міг би обирати місце десь подальше від міста, ближче до Авраама, жити північніше, так само користуючись пасовиськами Йорданської долини з усіма її вигодами.

Крок 4. Звикання до світу

Наступний крок в історії Лота — це звикання до світу. Коли декілька царів, які жили на схід від Содому, напали на місцевість Содомську й Гоморрську й захопили в полон мешканців і царів цієї землі, то поміж ними був також і Лот. Авраам звільнив Лота. Але тут є цікава деталь: «(Переможиці) взяли кожного содомського і гоморрського коня і всю їхню їжу і відійшли. Взяли ж і Лота, сина брата Авраама, і його майно і відійшли; бо він жив в Содомі» (Бут. 14:11–12).

Виявляється, що Лот живе в самому Содомі. Спочатку він обрав Йорданську долину, потім він напнув намети біля Содому, а зараз ми знаходимо його вже в місті. І коли ми читаємо 19 розділ, у якому ангели прийшли рятувати Лота, то зауважуємо, що в нього в Содомі вже є будинок. Він уже там освоївся. Спершу, коли Лот тільки прийшов до цього грішного міста, він гидував розбещеністю місцевих мешканців, йому було мерзенно, адже він праведник. Але поступово у нас, людей, розвивається звикання до гріха. Нам стає вже не так страшно, щоб стрімголов тікати звідти. Десь далеко живе Авраам, який служить Богові, але ж там жити незручно. Лот обирає жити ближче до цього світу.

Звісно, Лот — віруюча людина. Він не грішить, як мешканці Содому. Він не зрікся Бога, і йому справді важко там жити. Він змучений розбещеним поведінням беззаконних. Але він приймає рішення жити в Содомі — ось трагедія подвійних стандартів. Він іде геть від Авраама, він напинає намети біля Содому, можливо, періодично він прогулюється заманливими вулицями великого міста, захоплюється ним. А потім, на якомусь етапі вирішує: яка різниця, чи буде мій намет за міською брамою, чи буде всередині міста? Це не відбулося за одну ніч, але було поступовим процесом руху в бік компромісу з власним сумлінням.

Крок 5. Популярність у світі

Пригадаймо, де знайшли Лота Божі посланці, які прийшли забрати його з приреченого міста? «Прийшли ж два ангели до Содомів ввечері. Лот же сидів при брамі Содомів. Побачивши ж Лот, встав їм на зустріч і поклонився лицем до землі» (Бут. 19:1).

«Сидів при брамі Содомів» — дуже важлива фраза. Річ у тім, що при брамі сиділи лише представники міської влади, судді, старійшини міста, ті, до кого приходили, щоб просити в них розв'язання якихось конфліктів. Отже, Лот не лише оселився в Содомі, він став там своєю людиною. Сьогодні ми сказали б: він контекстуалізувався на 100%. Він там вже настільки освоївся, що його навіть обрали до міської ради. І все це могло б викликати захоплення, якби не одне «але». Річ у тім, що просування Лота кар'єрними сходинками було пов'язане з тим, що він ніде, ніколи не заперечував проти системи й проти гріха.

Це видно з того, що щойно він заперечив одного разу, пам'ятає, що з ним зробили? Тобто, Лот свою віру, своє знання Бога приховав так, що його неможливо було відрізнити від содомлян. Він перетворився на типового содомлянина (тут ми не кажемо на содоміта). Місцеві мешканці приймали його за свого, але при цьому Лот залишався праведником. І в цьому трагедія.

До чого ж призвів цього чоловіка такий подвійний спосіб життя? Багатьом людям відомо, що історія Лота закінчилася трагічно, але не всі помічають сходинки, якими він рухався до такого фіналу.

Наслідок 1. Втрата правильних орієнтирів у житті

Коли Лот жив з Авраамом, він духовно розвивався. Це відбувалося тому, що Авраам думав правильно, мав правильні цінності, знав Бога, служив Господу всім своїм серцем. У цей період Лот навчався в Авраама, і це захищало його від неправильних учинків. Так, Авраам сам запропонував розділити господарство, проте зовсім не обов'язково було, розділившись, іти до Содому. Щойно Лот обрав свій шлях, щойно він почав керуватися корисливими інтересами, це затьмарило здоровий глузд, позбавило здатності мати правильні орієнтири. Захопившись матеріальними інтересами, Лот більше не в змозі скласти адекватної оцінки небезпечі того міста, яке він обирає місцем свого проживання. Якби він знав, чим усе закінчиться, він би не пішов до Содому. У захваті від гарного життя, яке він бачить, Лот, можливо, говорить сам собі: «А що в цьому поганого?». Як сьогодні кажуть деякі християни: «Покажіть мені, де в Біблії написано, що це гріх?». Лот сам обирає собі таке життя, і йому здається, що він робить правильно. Ось чому апостол Павло у своєму посланні до Тимофія чітко

попереджає про постійну небезпеку: «Ті ж, що хочуть збагачуватися, впадають у спокуси, і в сітки, і в численні нерозумні та шкідливі хтивості, які приводять людей до знищення і погибелі. Бо корінням усього зла є грошлюбство, віддавшись якому деякі відбилися від віри й поклали на себе великі страждання» (1 Тим. 6:9–10).

На жаль, багато людей, добровільно обравши нелегкий шлях подвійних стандартів під впливом засліплення благами й цінностями цього світу, прирікають себе на великі страждання.

Апостол говорить, що слід робити в такій ситуації. Є лише одне рішення: «А ти, людино Божа, обминай це. Шукай же праведности, побожности, віри, любови, терпеливости, лагідности» (1 Тим. 6:11–12). Не дискутуй, не торгуйся, не веди діалог, але обминай, тому що це небезпечно й шкідливе мислення, яке затьмарить розум, щоб знищити.

Лот учинив точнісінько навпаки. Він «обминув» не гріх, а обминув Авраама, засліплений саявом содомського успіху.

Лот прагнув не лише матеріальної складової, але й зручного, красивого життя, яке обіцяв Содом. Це було одне з найбільш розвинених міст у тому регіоні, з безліччю технологічних інновацій, які роблять життя зручнішим. Можливо, Лотові подобалися манери цих людей. Йому в жодному разі не хотілося грішити так, як вони грішать. Але ось як вони вдягаються — це інша справа. У них сучасна мода, у них — стиль. А що, хіба це гріх? Адже Лот не живе в одностатевому шлюбі, як це роблять содомляни. Звичайно ж, ні! Він просто одягається, як вони. Це засліплення поступово глибше й глибше пронизує його свідомість.

Авраам, мабуть, видався Лоту відсталим. Люди, які в Содомі, розуміються на мистецтві краще, ніж Авраам. Так, вони справді грішні, але гарно співають. У них прекрасний живопис, архітектура. Хіба ж це не Бог наділив людей талантом виготовляти стильні, красиві речі? Зверніть увагу, як процес засліплення буквально паралізує людину. Святе Писання багато говорить про подібні проблеми. Адже народ ізраїльський постійно перебував у небезпеці впливу язичницького світу. Тому й втратив свою державність. Ми пам'ятаємо, як Соломон у розквіті своєї слави в пошуках нових вражень почав будувати поганські капища й поступово втратив усе. І не лише Соломон, у Писанні дуже багато таких прикладів, ось чому апостол Іван пише: «Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли хто любить світ, немає в тому любови Батька» (1 Ів. 2:15). Йдеться про систему цінностей, про менталітет, яким живе світ, «бо все, що в світі, це: хтивість тілесна, і хтивість очей, і життєва пиха, то не від Батька, але від світу. Світ минає і його хтивість; а хто чинить Божу волю, існує вічно» (1 Ів. 2:16–17).

Наслідок 2. Втрата впливу на оточуючих людей

Проживши в Содомі тривалий час, піднявшись кар'єрними сходинками, отримавши визнання й положення в суспільстві, Лот вважав, що він там уже свій. Можливо, він навіть тішився думкою, що коли він нарешті стане мером міста, ось тоді й оголосить усім, що Богові потрібно

поклонятися і гомосексуалізмом займатися не можна. Але подивіться, що сталося, лише тільки він спробував сказати щось наперекір цим людям. Виявляється, що Лот був популярним тільки тоді, коли він плів за течією. Його ж реальний вплив на цих людей був нульовим.

Книга Буття передає історію, коли до Лота прийшли ангели, і він умовив гостей переночувати в його домі. І ще не лягли вони спати, як «*мужі міста содомляни оточили дім від молодого до старого, увесь нарід разом, і викликали Лота, і говорили до нього: Де є мужі, які ввійшли до тебе вночі? Виведи їх до нас, щоб ми були з ними*» (Бут. 19:4–7). «... щоб ми були з ними» — означає мати з ними сексуальні зносини.

«Вийшов же Лот до них до передвір'я, двері ж замкнув за собою. Сказав же їм: Зовсім ні, брати, не чиніть зла» (Бут. 19:6–7). Подивіться, як Лот називає содомлян — брати мої. Але як відповідають йому «брати»? «Сказали ж: Відійди звідси. Сам ти прийшов тут жити, і не суд судити». Ось, виявляється, ким був Лот у їхніх очах, приходячком, який не достойний судити. Він же вважав себе членом міської ради і прийнятим ними. А насправді вони бачать його не лише приходячком, але й безпринципною людиною. Він хоча й знав Бога, але жив і захоплювався цінностями світу, цінностями Содому. Несподівано настала ситуація, у якій він не міг далі відступати перед натиском гріха, коли він провів розділну лінію, адже він знав, що мужі Божі завітали до його оселі й готовий був захищати честь дорогих гостей будь-якою ціною. На це содомляни відповіли йому: «Хто ти взагалі такий, щоб судити?» Вони дали йому чітко зрозуміти, що швидко скинуть його з суддівського місця й відправлять назад у пустелю до його отар. Дуже проста арифметика. «Отже, тепер тобі більше зла вчинимо, ніж їм», — ось визнання і популярність Лота.

Світові християни не потрібні. Якщо хтось думає, будучи засліпленим, що він уже отримав визнання, то перевірte, на яких цінностях побудоване це визнання. Чи дійсно це визнання, в основі якого лежать цінності біблійної істини, вічні Божі цінності?

Цікава деталь, коли Авраам дізнався, що гріх Содому здійснюється до Бога і він має намір знищити місто, то звернувся до Бога. Авраам запитує, чи помилує Бог Содом, якщо в місті знайдеться п'ятдесят праведників, на що Бог відповідає, що помилує. Потім Авраам, знаючи свого племінника, думає, що до п'ятдесяти скоріш за все не дотягне, запитує: «А якщо тридцять?» Добре, Бог і заради тридцяти не знищить. Ну, а якщо двадцять? І двадцять помилує Бог. Ну, а якщо десять? І десять. ... Не було нікого, навіть

десяти. Зовсім нікого. Лот не впливав на людей, які жили там... Вони на нього впливали, але він на них ні — і в цьому трагедія.

Наслідок 3. Втрата здатності впливати на свою сім'ю

Ангели розуміли, що Божий суд уже проголошено, що потрібно виводити Лота, тому запропонували йому наступне: *«Сказали ж мужі до Лота: Чи є хтось тут з твоїх, зяті чи сини чи дочки? Чи якщо хтось інший є з твоїх в місті, виведи з цього місця, бо ми нищимо це місце, бо піднявся їх крик перед Господом, і післав нас Господь знищити його. Вийшов же Лот і сказав своїм зятям, які взяли його дочок, і сказав: Встаньте і вийдіть з цього місця, бо Господь нищить місто. Здавалося ж перед його зятями, що жартує»* (Бут. 19:12–14). Причина, чому зятям здалося, що Лот жартує, полягала в тому, що він завжди жив цінностями Содома, а зараз раптом заговорив по-іншому. Зненацька він сказав, що його Господь щось може робити. І їм здалося, що це жарт. Він наполегливо переконував своїх дорослих дітей, щоб вони повірили, а вони не хотіли. У Лота не було ніякого авторитету, щоб діти йому вірили. Причина була в тому, що протягом усього того життя, поки його дочки підростали, він приймав рішення, керуючись цінностями Содома. Тому в свідомості дітей склалося чітке уявлення про цінності. Правда, батько молився якомусь своєму «єврейському» Богу. А діти взагалі емігрували до нового місця — до Содома. Вони повинні жити так, як живуть місцеві люди. Діти згодні, що Авраам колись врятував тата, дав йому життя, дуже добре, слава Богу. Але вони живуть тут, тут зросли, це їхнє місто, їхні цінності, їхня культура. Навіщо ти нам нав'язуєш свою кочівницьку культуру? Навіщо нам боятися Бога, ставити жертвенники? Так чинять кочівники. У них таке життя, а у нас життя міське. Звісно, така історія могла мати місце, ми не можемо до кінця уявити, що коїлося в серцях рідних Лота, але очевидним є одне — Лот не був авторитетом у сім'ї. І тоді, коли потрібно було вивести дітей із міста, він не міг їх умовити.

Можливо, хтось із вас бачив картину «Втеча Лота з Содома». На ній Лот тримає своїх дочок за голови, затуляючи їм очі для того, щоб вони в жодному разі не озирнулися, адже їх було попереджено: «Йдіть і не озирайтеся». Проте жінка Лота не послушалася: *«і Господь зіслав дощ на Содомі і Гоморру, сірку і огонь від Господа з неба, і знищив ті міста і всю околицю і всіх, що жили в містах, і все, що виростало з землі. І озирнулася його жінка назад і стала стовпом солі»* (Бут. 19:24–26). Причина, з якої вона озирнулася, полягала в тому, що її серце залишилося там. Дружина Лота, так само як і його дочки, перебувала під впливом Содома більше, ніж під впливом праведності свого чоловіка.

Наслідок 4. Втрата сердечного миру

Лот утратив правильні орієнтири в житті, утратив вплив на оточуючих людей, утратив спроможність впливати на свою сім'ю, і він утратив мир у серці. Ми вже читали про Лота, *«змученого розбещеним поведженням беззаконних»*. Тобто він жив там, користувався цими благами, але він перебував у роздвоєному стані. Він знав Бога, і тому не міг прийняти Содом усім серцем, але водночас сильно любив таке життя, і тому не міг зректися його. Тому й жив, щоденно терплячи муки у своїй душі, спостерігаючи беззаконня грішних людей. Ніхто не примушував його там жити.

Наслідок 5. Повна поразка в житті

«...Господь зіслав дощ на Содомі і Гоморру, сірку і огонь від Господа з неба, і знищив ті міста і всю околицю і всіх, що жили в містах, і все, що виростало з землі» (Бут. 19:24–25). Лот уклав усе, що мав, у содомські цінності. І все втратив. На самому початку він пішов до Содома тому, що його вабили матеріальні блага. І тепер через вогонь і сірку від Господа Лот втратив усі свої життєві заощадження. Втратив дружину. Ми вже не говоримо про його соціальний статус і становище в суспільстві. І нарешті, що найсумніше, дочки вчинили безчестя над своїм батьком. Для них це було нормально, у Содомі всі так робили, у цьому не було якоїсь моральної проблеми. Вони просто сиділи й думали: а як же нам далі жити? Нам потрібні нащадки від нашого батька. Дочки напоїли Лота, і спочатку одна переспала з ним, а потім інша. У них народилися діти: ім'я одного Аммон, іншого — Моав. Від них вийшли моавіти й аммоніти, які за всю свою історію спричиняли величезні проблеми ізраїльському народу. Ось трагедія подвійних стандартів.

Порівняймо життя Авраама й життя Лота. Авраам мав навколо себе багато людей-однодумців і присвяченого Богові нащадка. Лот — втратив свою сім'ю. Якщо подивитися на емоційні якості, то Авраам жив упевнено й спокійно, а Лот жив, постійно терплячи душевні муки. Якщо подивитися на вплив, то видно, що Авраам користувався авторитетом серед людей, які його оточували. Пригадаємо, наприклад, випадок, коли він хотів придбати печеру для поховання своєї дружини, люди поставилися до нього з великою повагою. Лот не мав ніякого впливу на оточуючих. Результати життя: після Авраама з'явилися Ізраїль, Закон, Месія, Церква. Результат життя Лота — моавіти й аммоніти.

У Євангелії від Луки, 16:13, записані слова Ісуса Христа: *«Жоден раб не може двом панам служити: або одного зненавидить, а другого полюбить; або одного держатиметься, а другого нехтуватиме. Не можете служити Богові й мамоні»*.

Коли диявол спокушав нашого Господа Ісуса Христа й пропонував Йому всілякі багатства й почесті, Той відповів йому: *«...Вклоняйся Господеві Богові своєму і йому одному служи»* (Лк. 4:8).

Олексій Коломійцев

Переклад з російської
Тетяни Артерчук

СВІЧКА, ЗАПАЛЕНА В ТЕМРЯВІ, або ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС «УЧИТЕЛЬ РОКУ З ПРЕДМЕТІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ»

Уже восьмий рік поспіль у Національному університеті «Острозька академія» відбувається конкурс, який не відповідає поняттю «змагання». Чому? — Бо це VIII Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування» і в ньому беруть участь високоосвічені, високоморальні, непересічні вчителі не заради перемоги.

Цьогоріч фестиваль-конкурс тривав 28–29 березня і в ньому взяли участь близько 50 вчителів загальноосвітніх шкіл та вихователів дошкільних навчальних закладів із одинадцяти областей України.

Про мету й перебіг конкурсу ми запитали не лише в його організаторів, але і в самих учителів. Чи збігаються їхні цілі та наскільки — судить самі.

Координатор конкурсу, доктор педагогічних наук, професор, декан гуманітарного факультету НаУ «Острозька академія» Василь Жуковський зазначив: «Конкурс насамперед передбачає обмін досвідом та професійне зростання як вчителів, так і нас — організаторів. Як хірург має постійно практикуватись та робити операції, так і вчитель постійно має збагачуватись та вчитися. Вчитель повинен рости, бо якщо він зупиниться — тоді він перестав бути вчителем». Методист центру духовно-морального виховання Надія Дрель: «Нести дітям правду, виховувати, готувати кадри, пропагувати християнські цінності — ось основні компоненти нашої мети та нашої праці». Науковий співробітник лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки Світлана Власова: «Основна мета — це популяризація предметів духовно-морального виховання та обмін досвідом».

Найцікавіше — це відповіді вчителів, адже вони, зрештою, головні дійові особи конкурсу (з етичних міркувань прізвища не вказуються, якщо відповіді дублюються, то у дужках вказано кількість разів):

- підвищити свій фаховий рівень та перейняти досвід (3);
- обмінятися досвідом, почерпнути нову інформацію (16);
- порівняти свої сили та свою майстерність з іншими вчителями (2);
- дізнатись для себе, що це за конкурс та як він відбувається (2);
- духовно та професійно збагатитися (6);

- поспілкуватись з колегами (1);
- набути нові знання та торкнутись тої духовної атмосфери, що є в Острозькій академії (2);
- не знаю (1);
- відбути [ой не занотовуйте, я зараз щось придумаю] (1).

Відповіді на бліц-інтерв'ю виявляють загальну тенденцію, яка простежується не лише серед вчителів, але і серед інших професій. Є люди які працюють за покликанням, утім є й такі, які працюють, на жаль, лише за зарплату.

Слід зауважити, що атмосфера, яка панувала на конкурсі, була сповнена доброти та відкритості, щирості та порозуміння. Це показник того, що цей конкурс є особливим. Родзинкою цьогорічного конкурсу було відкриття Центру духовно-морального виховання, який об'єднуватиме вчителів та науковців зі всієї країни.

Голова Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України Володимир Марущенко наголосив: «Острозька академія є центром із впровадження та розвитку християнської етики в Україні, щоб наші діти якнайкраще могли «фільтрувати» все, що навколо них відбувається, і кристалізувати крупинки добра». І учасник конкурсу Роман Кабатський зі Львівщини підтвердив, що на конкурс приїхав не задля перемоги, а важливим для нього є досвід, який перебирає від інших учителів. Він зазначив: «Коли я повертаюся додому з конкурсу, мої учні перебувають в приємному очікуванні, адже знають, що я привезу щось нове-цікаве, саме тому я беру участь у цьому фестивалі».

Можливо, такий конкурс за організаційним рівнем нижчий за конкурси з пропагування нових тенденцій моди, краси тощо. Але розуміння того, що такі дії є духовним внеском у власних дітей, учителі їдуть на фестиваль із бажанням отримувати нові знання, набути нові знайомства. Вони знаходять тут однодумців і розуміють, що їхня справа не є даремною.

ЗМІ стверджують, що Україна переживає кризу, водії говорять, що погані дороги, учителі наголошують, що неслухняні діти... і повсюдно нас намагаються запевнити, що все погано. Та замість того, щоб проклинати темряву — запалити свічку. Цей конкурс і є тією свічкою, яка, без сумніву, запалить багаття. 🕯

Наталія Кулініч, Юлія Новак

НАВЧИТИ МАЙБУТНІ ПОКОЛІННЯ ДОБРУ

КОНФЕРЕНЦІЯ «CROSSLINKS: ХРИСТІЯНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ В ОСВІТІ» ДЛЯ МОЛОДИХ ПЕДАГОГІВ-ХРИСТІЯН І СТУДЕНТІВ

«Ніхто крім християн не зможе навчити майбутні покоління добру!» Саме ці слова Юрія Чорноморця якнайкраще висвітлюють основний зміст та мету конференції «CrossLinks: Християнські перспективи в освіті», яка відбулася 28–30 березня 2013 р. у Донецьку на базі Донецького християнського університету. Організаторами заходу виступили Асоціація «Духовне відродження», Донецький християнський університет та Міжнародна асоціація християнських шкіл.

Протягом трьох днів близько 170 учасників конференції слухали доповіді, відвідували майстер-класи, брали участь у роботі секцій. Лекторами заходу були доктори та кандидати наук, засновники та директори християнських шкіл, викладачі та вчителі.

Засновник Харківської приватної загальноосвітньої християнської школи «Початок мудрості» Олександр В'ялов виступив з лекціями: «Як любити Бога усім розумом», «Взаємозв'язок між світом Біблії та викладанням», «Портрет ідеального випускника». Провідною думкою усіх його промов стала теза про те, що християни не повинні розділяти у своїй свідомості сфери «духовного» та «земного», адже вони не можуть існувати відокремлено. Саме тому вчитель-християнин, розуміючи це, повинен створювати «методологічні мости», які б з'єднували біблійне богослов'я та академічну освіту.

Сергій Головін, доктор філософії, доктор прикладного богослов'я, магістр гуманітарних наук, магістр природознавства, директор Євроазійського апологетичного центру, в доповіді «Нейтралітет в науці та освіті — це міф!» зазначив, що християнину потрібно осмислити свій світогляд та розробляти шляхи задля звільнення навчального процесу від світського гуманізму, який у наш час заповнив шкільну навчальну програму.

Юрій Решетніков, заступник керівника Громадської ради з питань співпраці з релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України поділився інформацією щодо проблематики викладання християнської етики в державних школах України.

Юрій Чорноморець, доктор філософських наук, богослов, філософ, професор, говорив про «Визначення місця Бога в освіті без фанатизму», наголосивши на тому, що християнство в постмодерному світі отримує нові можливості, нові перспективи, проте й не менші виклики, які стоять на шляху впровадження християнства в освітньо-виховний процес сучасної школи.

Учасники конференції відвідали майстер-класи: «Формування християнського світогляду на уроках фізики», «Російська мова: проведення турніру любителів слова «Від А до Я», «Розвиток критичного мислення», «Відповідальність учителя біології за формування християнського світогляду». Координатор проекту «Перспектива 21/3: інтеграція дітей із синдромом Дауна в освітнє середовище» Наталя Ліщук представила на майстер-класі «Спеціальне навчання» методики навчання дітей з особливими освітніми потребами, які допоможуть «сонячним» дітям стати самостійними, незалежними, готовими до дорослого життя.

Члени лабораторії християнської етики, християнської педагогіки та християнської психології НУ «Острозька академія» — здобувач кафедри психології НАУ«ОА» Сергій Якушенко та магістрантка спеціальності «філософія» (релігієзнавство) Ольга Данилюк — провели майстер-клас «Методика організації та проведення уроків християнської етики». Молоді педагоги розповіли про досвід Острозької академії у сфері духовно-морального навчання та виховання: впровадження предметів духовно-морального спрямування, проведення всеукраїнських конкурсів «Юні знавці Біблії» та «Вчитель року з предметів духовно-морального спрямування», організацію конференцій та круглих столів з питань духовно-морального виховання молодого покоління, діяльність лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки.

Надзвичайно важливим елементом конференції була секційна робота, коли всі бажаючі могли обрати тему, що їх найбільше цікавить, та обговорити її в колі людей, які займаються вивченням цього питання. Тематика секцій була різноплановою: «Бізнес у сфері дошкільного навчання в Україні», «Взаємовідносини «вчитель – директор», «Як розвивати творчість учнів», «Досвід християнської освіти в Білорусі», «Вирішення конфліктів у шкільному колективі» та багато інших.

У назві конференції було використане слово «crosslinks», що означає взаємозв'язки, тобто надзвичайно важливо, щоб усі учасники не тільки прослухали інформацію, але й використали її у своєму практичному житті, доклали всіх зусиль для інтеграції християнського світогляду в педагогічну діяльність, водночас налагоджуючи тісні взаємозв'язки між собою, адже лише спільними зусиллями ми зможемо досягти успіху. 🙏

Ольга Данилюк

Батьківство та сирітство

Сергій Качан народився та був вихований у сім'ї священнослужителя, і сам понад 20 років є служителем церкви. За цей час у його житті було чимало духовних переживань, але найяскравішим він вважає подолання глибокої внутрішньої кризи, яка в найбільшій фазі тривала приблизно чотири роки і яку він називає кризою батьківства. Пропонуємо вашій увазі роздуми й біблійний аналіз теми «Батьківство та сирітство».

Реальність духовного сирітства

На момент початку кризи я був на дев'ятнадцятому році свідомого та посвяченого життя з Богом. Моя богословська компетентність інтенсивно зростала, тому що я багато читав та вчився. Поряд зі мною були серйозні вчителі Біблії. Ці факти я наводжу для того, щоб показати реальність духовного сирітства для кожної людини. Кількість років життя з Богом, посвячене служіння Богові й людям, духовна освіта та інше саме собою не вирішує проблеми духовного сирітства, бо це особливий досвід, пов'язаний із пізнанням — відкриттям про Батьківство Бога. У Гал. 4:1-2 читаємо: «Поки спадкоємець малолітній, то він нічим не відрізняється від раба, хоча й господар усього, але підлеглий опікуна і домоправителя до часу, призначеного батьком».

Тільки Бог-Батько, за бажанням Якого ми народились духовно (Як. 1:18), знає той час, коли ми стаємо повноцінними синами і доньками («повноцінними» означає повноту зростання емоційного, розумового, фізичного, морального, духовного). Бог-Батько у Своему слові дав достатньо описів та критеріїв того, що таке духовне зростання, які його ознаки та закономірності, а головне, Він надав чіткий образ, модель для наслідування — це Ісус Христос, старший брат для кожного новозавітного віруючого (Євр. 2:11-12; Рим. 8:29).

Сьогодні, коли в нашому суспільстві перед нами всіма, зокрема християнами, постає виклик послужити сироті, ми повинні усвідомлювати, що поки ми самі є духовними сиротами, ми не зможемо повноцінно вирішити проблему сирітства.

Звісно, що для сироти і для Бога, Батька сиріт, є цінною і необхідною

кожна добра справа. Проте Бог є автором постійного вдосконалення та позитивних змін. І те, що працювало в цій сфері кілька років тому, може стати проблемою в майбутньому, якщо не відбудуться необхідні зміни у ставленні, теорії та практиці. Центром першочергових змін повинні стати серця тих, хто служить сиротам. Біблійна історія та сучасний аналіз життя віруючих людей із досвідом життя з Богом понад 30 років, боляче, але правдиво підтверджують, що сирітство, рабство, незрілість, безвідповідальність самі собою з роками нікуди не зникають.

Чи є вихід?

Розглянемо деякі богословські та практичні орієнтири щодо особистого звільнення від духовного сирітства та поглиблення пізнання Бога як Батька:

Фото Ольги Новікової

- У Новому Завіті слово «Отець» уживається 419 разів, переважно при звертанні до Бога.
- Ісус Христос є шлях до Бога-Батька. Ми не грішимо, коли в молитві звертаємось до Ісуса або кажемо: «Господи»; проте Ісус учив і Сам казав: «Отче». Спостереження показують, що більшість віруючих у своїх молитвах звертається до Бога: «Господи», «Боже», «Владико», «Творець» ... але не «Батько». Молоді люди часто моляться до Ісуса. Знову ж таки, це не є гріхом, але ця закономірна тенденція є ознакою духовного сирітства, а не просто відсутності духовної освіти.
- Усі послання апостола Павла мають на початку звернення «від Бога Отця»: Рим. 1:7; 1 Кор. 1:3; 2 Кор. 1:2–3; Гал. 1:3; Еф. 1:2; Флп. 1:2; Кол. 1:3; 1 Сол. 1:1; 2 Сол. 1:1–2; 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2; Тит. 1:4; Фил. 1:3; Евр. 1:1–5.
- У Євангелії від Івана, де Ісус Христос розкритий як Син Божий, Він звертається та називає Бога Батьком 119 разів.
- Слово «Авва» зустрічається в Новому Завіті тричі: Мк. 14:36, Рим. 8:15, Гал. 4:6. Це звернення до батька в дуже піднесеному стилі; раби й сироти не могли користуватися цим словом, їм було заборонено його вживати. Українські аналоги цього слова — «таточко», «татусь».
- Молитва — це така ж реальна й природна практика в духовному житті християнина, як дихання для фізичного життя. Читаючи наступні запитання, подумайте у них і дайте самі собі, але перед вашим Небесним Батьком, чесну відповідь:
 - Як зазвичай я звертаюсь у молитві до Бога?
 - Чи я себе примушую до молитви, чи, навпаки, маю нестримне бажання й спрагу?
 - Як я спілкуюся з Богом? Чи довіряю Йому все, особливо біль, розчарування, сумніви тощо?

Відповіді на ці та подібні запитання мають мотивувати до відкриття про Бога-Батька або поглиблення цього відкриття та збагачення свого серця Його чеснотами. Ми не можемо стати духовними батьками і мамами, що є волею Божою для кожного християнина, якщо не успадкуємо те усиновлення, яке отримали в момент духовного народження. Дослідіть цю тему в таких біблійних текстах: Рим. 8:15, 8:23, 9:4; Гал. 4:5; Еф. 1:5;

Мк. 10:29–31; Ів. 19:25–27; Рим. 16:13; 1 Кор. 4:15; 1 Пет. 5:13; 1 Ів. 2:12–15.

Вплив минулого

У період кризи мені довелося болісно пережити усвідомлення свого банкрутства як батька своїх дітей, пов'язаного передусім із втраченими можливостями для спілкування. Аналізуючи причину, доходжу висновку, що наші батьки поводитись так само. Уривки з Біблії «не будьте, як ваші батьки» (Зах. 1:4) та «...ви викуплені від вашого марного життя, переданого від батьків» (1 Пет. 1:18) та інші подібні тексти містять достатньо практичного змісту, щоб кожен тато і мама, оцінивши свою спадщину за допомогою Бога-Батька, покращувала свій вплив на майбутнє покоління. У різних аудиторіях я запитував людей різного віку: «Чи хотіли б ви бути подібними до ваших батьків?» Відповідь «Ні» була у 80 % випадків.

Чи хоче Бог-Батько, щоб кожне наступне покоління було кращим? Так! Чи є в Нього для цього ресурси? Так! Чи є історичні приклади поліпшень у родинному житті в поколіннях, у нації? Так, звісно! А яку тенденцію ми помічаємо за останні 20, 50, 100 років у слов'ян? Чи є покращення в сімейному житті? Усі ці запитання є досить серйозними, болючими, але на них уже час відповісти...

Отже, після відкриття для себе Бога як Батька стає можливим і більш реальним примирення зі своїм минулим. Як правило, старше покоління залежне від минулого. Молоде покоління намагається «порвати» з минулим, при цьому недоречно посилюючись на Писання: «Забуваючи те, що позаду» (Флп. 3:13), відтак, залишається без коріння, без основи для майбутнього. Писання не підтримує цих двох крайніх позицій, а спонукає нас до аналізу нашої історії і її чесної оцінки. Особисте родинне життя кожного є найкращим підручником і школою за умови, звичайно, коли його досліджують із Автором родинного життя та Батьком батьків (Еф. 3:14, 15). У 23-му розділі Євангелія від Матвія наведено приклад покоління, котре не усвідомило свого минулого й не примирилося з ним. Те, як Ісус — Князь миру й Автор Євангелія благодаті підсумовує їх незадоволення своїм минулим, я навіть не буду цитувати, зробіть це сам на сам з Автором цих слів (з 32 по 36 вірші). Насправді все дуже серйозно і боляче. І шкода, що часто ми не хочемо лікуватися або займатися профілактичними вправами.

Уривок Мал. 4:5–6: «Ось Я пошлю вам пророка Іллію, перш ніж день Господній настане, великий й страшний! І навірно він серце батьків до дітей, і серце дітей до батьків, щоб Я прийшов, не побив землі прокляттям». Цей текст є і підсумковим, і діагностуючим, і пророчим, і таким, що дає надію. Ці слова буквально виповнились перед першим приходом Ісуса Христа. І вони також здійсняться в другому приході нашого Господа. Ми навіть маємо право стверджувати, що основним або ключовим у підготовці Церкви до зустрічі з Христом буде родинне життя, батьки-діти, взаємозв'язок поколінь.

Дорогий читачу! Якщо тебе бентежить і збурює прочитане, довір свої відчуття та думки Богові й попроси Його керівництва в цих питаннях.

Світогляд батьківства

У час, коли в світі формується світогляд тимчасовості, смерті та культура «звіра», Бог хоче утвердити світогляд батьківства в найширшому розумінні цього слова. Ось його структура.

1. Відкриття про Бога-Батька, Котрий так любить, що віддав Свого Сина та виховує єдину родину та наречену Своему Синові.
2. Тато і мама мають найбільшу після Бога владу впливу на підрастаюче покоління.
3. Служителі церкви мають відображати образ Небесного Батька, а не помпезного архієрея чи харизматичного супермена та створювати в громаді атмосферу живої сім'ї.
4. До влади в державі ми маємо ставитися не як «до німця з гумою», а як до людей, покликаних піклуватися про країну, міста та села. Коли віруючі люди говорять про владу: «ці вже накрали, тому вже будуть і за нас думати», — то це не мислення синів, це спосіб думок сиріт.
5. У сучасній економіці та бізнесі багато «акул», тому культура «звіра» в цій сфері процвітає; у бізнесі мало людей із батьківськими серцем і світоглядом.

Тому Батьківство — це основа

основ і структура структур, тому що життя створене люблячим Батьком, котрий «працює» Творцем, Царем, Суддею та Спасителем. В останній час Він піднімає тих, хто буде «відбудовувати руїни віковічні та поставити основи для поколінь» (Іс. 58:12).

Сергій Качан

*Почни свій день з молитви й доброти,
Почни свій день із пісні та усмішки,
Живи без гніву і без суети.
Навіть тоді, коли ти нездоровий трішки,
Почни свій день з молитви й доброти!*

Почни свій день з молитви й доброти

Інтерв'ю з Євгенією Василівною Фалко, директором Клеванської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату №1 I-III ст. Рівненської обласної ради

Згідно зі статистичними даними Всесвітньої організації охорони здоров'я сьогодні в світі налічується понад 40 млн. незрячих і 20 млн. слабозорих людей. На жаль, щорічно їхня кількість збільшується на 1 млн. людей. Українські медики констатують, що кожна дванадцята дитина має дефекти зору, проте лише частина хворих дітей охоплена спеціальним навчанням. У Рівненській області людей із вадами зору понад 30 тис., 329 дітей-інвалідів дитинства по зору.

У комунальному закладі «Клеванська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 1 I-III ст.» Рівненської обласної ради навчається 150 вихованців із вадами зору. Навчально-виховний процес здійснює трудовий колектив, який нараховує понад 100 людей. Очолює його вчитель-методист вищої категорії, відмінник освіти України Євгенія Василівна Фалко.

Євгеніє Василівно, розкажіть, будь ласка, у якій родині й на яких засадах Ви виховувались?

— Народилася у мальовничому містечку Корець Рівненської області в сім'ї Людмили Макарівни та Василя Тихоновича Кречмаровських. Мама — бухгалтер з 45-річним стажем, тато 50 років пропрацював викладачем профтехучилища, автошколи.

З раннього дитинства знала, що нічого в житті не відбувається без волі Божої, що кожен ранок і вечір потрібно молитися за сім'ю, родину. Особливо любила слухати молитви мами та бабусі, які так неповторно звучали у вечірній час, і так мені хотілося знати їх якомога більше, вивчити напам'ять і

читати. Моя родина віруюча. Незважаючи на тодішнє ставлення до релігії, моя бабуся Євгенія часто водила нас до церкви, до сповіді й до причастя, а ще постійно нагадувала, що над нами є двоє очей і двоє вух, які все бачать та чують і записують до великої книги, яка є у небесній канцелярії.

— Ким мріяли стати? Чи думали, що працюватимете з дітьми-сиротами?

— Мріяла стати педагогом, бо дуже любила свою школу, брала приклад із улюблених учителів (до речі, нещодавно святкували 105-річчя школи, де я навчалася), любила виконувати обов'язки вожатої, щоб допомагати

маленьким і приносити користь і радість людям. Разом з тим подобалась і медична справа. Після закінчення Корецької ЗОШ № 2 (із золотою медаллю) вступила до Рівненського медичного училища, яке також закінчила з відзнакою. Я дуже щаслива, що маю диплом медсестри, це зараз україні необхідно в моїй роботі, але лікарем не стала. (До речі, моя сестра — лікар, завідувачка терапевтичним відділенням Корецької районної лікарні.) Після закінчення медичного училища вступила до Тернопільського педагогічного інституту на природничий факультет.

Пам'ятаю, у моєї подруги дитинства дуже молодою померла мама,

коли ми перейшли до 5-го класу, її сестричці було лише 6 років, то мої мама і тато ставилися до дівчат, як до рідних. Я так тішилась, коли мої батьки мали змогу купити їм нові речі й чимось смачненьким пригостити, тішилась, що в них щось краще, як у нас з сестрою, а ще молила Бога, щоб батькам послав здоров'я, і тому намагалася нікого нічим не кривдити, не обманювати, не ображати, не сміятися з убогих і хворих, уявляла себе на їхньому місці й допомагала чим могла.

— Скільки часу віддаєте роботі?

Чотирнадцятий рік цілодобово, якщо навіть я не в школі, то думки мої завжди з дітьми.

— Чи розуміє і підтримує Вас Ваша сім'я?

— Чи не втомлює Вас такий ритм життя, не хотіли б зайнятися чимось іншим?

— У школі-інтернаті я себе знайшла й завжди трішки

— Перше щоденне питання моїх мам, дітей Юрія, Ірини, Андрія, Оксани у телефонній розмові: «Що там у тебе на роботі?» Перш за все, коли мене призначали директором, порадила-ся зі своїм чоловіком Володимиром. Розповіла про дітей, проблеми, які в них є, на що він відповів: «Іди. Я допомагатиму тобі!». І з першого дня завжди в усьому допомагає, хоч і сам працює директором Дубенського цукрового заводу, одного з найбільших заводів в Україні.

Я маю двох дітей та четверо онуків: Сашка, Марусю, Володю та Емілію, яких до безтями люблю, але до вихованців інтернату особлива любов і ставлення до кожного, адже я для них друга мама і їм потрібно допомагати, розуміти, підтримувати, прощати. Коли ми збираємось у сімейному колі чи в колі друзів на першому місці завжди також проблема діток інтернату, їхні радощі, біди, досягнення. А коли приїжджають онуки, то завжди засинають під розповідь про діток інтернату. А ще ми дуже любимо, коли у свята збирається вся наша родина в церковному храмі, адже я з чоловіком, донька і внучка співаємо в церковному хорі.

сумую, коли починаються канікули. І коли мені кажуть, що я могла б чудово зайнятися якимось бізнесом, чи знайти спокійнішу роботу, я це сприймаю як жарт, адже діти — це моє покликання.

Не можу залишатися байдужою до дитячих проблем, коли приходять ось такі листи:

«...Жанно Василівно, як у Вас справи? Як Ваше здоров'я? Як там школа? Я вже дуже-дуже скучила за Вами і за школою. Я сумую без Вас. Нема кому на мене посварити. Я була в різних школах, і мені не подобалося там, а от у Вашій школі мені сподобалося, і такого директора, як Ви, я ще не бачила. Ви мені як мама. Я дуже Вас люблю. Я приїду до Вас. Буду їздити до Вас на всі свята.

Я вас хочу щось запитати: чи можете Ви взяти в школу мого молодшого братика? Повірте, Жанно Василівно, мені без мами дуже погано, бо мені треба замінити маму, і мені зараз тяжко. Я ходжу по ягоди цілими днями, ходжу з ранку до вечора по лісі, щоб купити йому одяг і взуття, і поїсти щось. Мені дуже важко.

Дякую Вам за все, Жанно Василівно, не ображайтесь на мене...»

— Яку найскладнішу проблему у вихованні дітей інтернату Ви вбачаєте?

— Проблеми їхніх сімей. Усі діти хороші, але деякі не винні, що їм «дістались» такі батьки... Приємно те, що інколи приходять батьки й кажуть, що їм соромно, що християнській етиці їх учать їхні діти.

— Кілька слів про колектив школи-інтернату.

— У нашій школі працює згуртований колектив однодумців, професіоналів, чудових людей. І педагоги, і обслуговуючий персонал усе найкраще від-

дають дітям, які є часто беззахисними перед суспільством і своїми недугами. А ще в мене і в моїх колег є кредо:

Не кажи: «не знаю»,
не кажи: «не вмію»,

Не кажи: «не можу» —
хіба можна тліть?

А кажи: «навчуся»,
а кажи: «зумію»,

А кажи: «я зможу» —
оце значить жити!

— Розкажіть, будь ласка, як Ви доносите дітям з неблагополучних сімей матеріал про цінність сім'ї, родини тощо?

— Навчаємо дітей:

- ♦ обмежувати грубість та хамство;
- ♦ не вживати брутальних, грубих, осудливих слів про своїх батьків і наставників;
- ♦ бути лагідними й солідарними зі своїми сестрами, братами, однолітками та педагогами;
- ♦ висловлювати вдячність за добро та піклування;
- ♦ слухатися, поважати, молити Бога, щоб послав батькам благословення, благополуччя;
- ♦ бути щирими;
- ♦ не бути байдужими та жорстокими;
- ♦ цінувати й дякувати Богу за все.

— А з батьками проводите роботу?

— Постійно. Віч-на-віч і по телефону, у мене щоденно відкрите серце і двері для всіх батьків.

— Чи були у Вашій практиці випадки усиновлення дітей?

— Так, приблизно десять. В основному діти щасливі. Правда, був один випадок скасування усиновлення, коли в батьків народилася власна дитинка, а усиновлена стала, на жаль, непотрібною. Ці батьки створили такі умови, що дитина часто тікала з дому. Хлопчик потрапив у колонію для неповнолітніх дітей, а після цього — до нашого закладу. Скільки зусиль було вкладено в цю дитину, то одному Богові відомо. Але цей вихованець став доброю людиною, був чемпіоном України з легкої атлетики та ще й знайшов свою рідну маму. Тепер він уже тато, дбайливий, добрий, любить і цінує свою дружину і донечку, та завжди звертається до мене за порадою, як часто це роблять багато випускників.

— Як Ви ставитеся до модної нині ідеї розформування інтернатів? Які плюси і які можуть бути негативні наслідки?

— Можу сказати про наш заклад. Наш інтернат діти називають школою радості. Діти, які пройшли корекцію зору й повертаються навчатися в інші школи, дуже сумують за нашою школою. Адже в нас усі талановиті, актори, спортсмени. Для кожного відкритий шлях чи то на сцену, чи то в будь-який інший гурток. Вони є повноцінними й потрібними, адже в нашому закладі кожна дитина є в епіцентрі: і на уроці, і в позаурочний час, і на концерті, і на змаганнях, і в Україні, і за кордоном, і в школі, і за її межами. Ми пишаємось нашими випускниками. Зі школи випустилося п'ять чемпіонів світу, десять майстрів і кандидатів у майстри спорту.

Бог кожній людині дає все, що треба на цьому світі: бачити, жити, любити, творити й себе продовжувати в дітях, і потрібно прославляти Бога за Його доброту та милосердя.

— Як Ви ділитесь навчальним і виховним досвідом із колегами з інших навчальних закладів?

— Залюбки, чим можемо. Підтримуємо тісні зв'язки з іншими інтернатними закладами області, України. Приймаємо і відвідуємо в рамках обміну досвідом. Беремо участь у всеукраїнських і міжнародних конференціях, проводимо їх на базі нашого закладу. Про нас знають у Швеції, Грузії, Поль-

щі, Угорщині, Словенії, Австрії, США, Канаді, Німеччині, Франції, Чехії, Росії, Білорусі.

— Чи викладають у вас курс християнської етики?

— Цей предмет веде талановита, обдарована, відповідальна, обов'язкова, дуже порядна й небайдужа до дітей і своєї справи педагог, представник МГО «Надія — людям» Руслана Анатоліївна Ковальчук.

— Які духовні цінності Ви хотіли б передати своїм дітям, онукам, вихованцям? Що б Ви хотіли побажати читачам журналу?

— Я дуже хочу, щоб мої діти, онуки, вихованці були здоровими і щасливими, слухняними і відповідальними, добросовісно виконували Заповіді Божі й усе в житті робили як для Бога.

Оберігайте свого щастя мир,
Хай обминають вас круті дороги,
Хай Вам щастить.
І хай сім'я, родина, друзі, Бог
Вас захистять від сил ворожих. 🙏

Розмовляла Руслана Ковальчук

Вавилон

Усім нам відомі вислови «Вавилонська вежа», «вавилонське стовпотворіння». Один вислів характеризує якусь високу, грандіозну споруду, а інший — велике безладдя, від якого потерпають люди. Навіть фільми, у назвах яких зустрічається слово «Вавилон» («Вавилон ХХ століття», «Вавилон Н. Е.»), розказують про безлад у житті людей чи то в часи громадянської війни, чи то в далекому майбутньому.

Більшість із нас знає, звідки з'явилися ці вислови, проте мало хто розважає, що в реальному духовному житті означають ці слова. Адже в Біблії неодноразово зустрічаємо назву «Вавилон», як символ того, що свідомо протистоїть Богові. Словосполучення «Вавилонська вежа» має набагато глибший зміст, ніж у нього вкладають люди.

Цю історію ми читаємо на сторінках першої книги Біблії — Буття, в 11-му розділі. І вона оповідає нам про те, що люди захотіли прославити своє ім'я на землі й вирішили побудувати вежу — символ їхньої сили і могутності. Проте Бог не допустив цього і змішав мови, тобто люди перестали розуміти один одного. Так виникло безліч різноманітних мов, діалектів, говірок по всій землі. *«І тому-то названо ймення йому: Вавилон, бо там помішав Господь мову всієї землі. І розпорозив їх звідти Господь по поверхні всієї землі»* (Бут. 11:9).

Багато хто не вірить цій історії і сприймає її за вигадку. Проте відносно недавні археологічні знахідки в долині річок Євфрату і Тигру підтвердили історичність слів Біблії. Зікурат Етеменанкі вважають тією вежею, яка описана в Біблії. Ну, звісно, не тією самою, бо вона перебудовувалась багато разів, проте на основі раніше тут побудованої грандіозної будівлі. Археологи довели, що основа велетенського зікурату¹ (в основі якого лежить квадрат зі стороною 90 метрів) була побудована ще у II тис. до Р. Х. і таким чином є тією вавилонською вежею.

На сторінках Буття описано також, як будували цю споруду з обпаленої цегли та бітуму (земляної смоли). Усе це відповідає знахідкам археологів. Адже в Месопотамії неможливо знайти великого будівельного каміння, та ж проблема і з будівельним лісом. Тому зікурат був побудований звичним чином — із цегли, що з'єднувалась бітумом.

Окрім того, згадки й зображення цієї будівлі зустрічаються на одній зі стел Нововавилонського царства, що вже давно зберігається в приватній колекції. Там описано діяння Навуходоносора II, який відбудував колишній зікурат, розширив його, «підняв угору, в небо». І саме там згадано, що ця вежа — колишня вежа, яку люди хотіли побудувати до небес.

Наслідки цього змішання ми маємо сьогодні — безліч мов, якими розмовляють народи землі. І проблема не лише в самих мовах (хоча потрібно вивчати інші мови, шукати перекладачів), а в тому, що ми часто, розмовляючи однією мовою, не можемо порозумітися. Бо, насправді, Бог змішав не просто вимову, а поняття. Коли один говорить про якусь певну річ, то, часто, інший має на увазі зовсім інше. Скільки непорозумінь, конфліктів і навіть воєн виникло на цьому ґрунті!.. Це непорозуміння розділяє людей, сім'ї, народи,

держави. Воно свідчить про той невідомий індивідуалізм, егоїзм, себелюбство, що панує в наших серцях.

Але Бог робить чудо й використовує наші гріхи й помилки для того, щоби прославилось Його ім'я. Бо в день П'ятидесятниці, коли апостоли сміливо провіщали Добру Новину людям, представники більш ніж п'ятнадцяти народів почули Євангелію своєю мовою. Це викликало зачудування народу й переконало всіх у Божественній дії (Дії 2:1–11). Того дня зародилася Церква — зібрання людей з усіх кінців землі, що хотіли поклонятися Богові й славити Його за великі діла Божі.

Це могло статися тільки тому, що Сам Господь відкрив істинне розуміння поклоніння Богу, указав на справжні цінності й поняття, важливі у стосунках із Ним. І не важливо якою мовою вони проголошені — адже їх сила походить не з правильної мови, не з правильних слів, а з правильного слідування за Богом і довіри Його мудрості. Слова набирають сили від життя, яке присвячене Богу і сконцентроване на Ньому.

І від того Його слава збільшується. Бо Він не забрав усі мови, знову давши одну, а дав нове серце усім, хто будь-де живе для Нього. Відтепер на кожній мові люди можуть славити Бога за те, що Він зійшов у світ, щоби спасти грішників.

Тому день П'ятидесятниці іноді називають «антиВавилоном», тобто місцем, де Бог через Духа Святого знову поєднав людей у єдине ціле, давши можливість стати одним народом Божим.

А що для нас, українців, це дає? Ця історія нагадує нам про те, що порозуміння ми віднайдемо, лише довірившись Богові. Лише після того, як Він змінить наше життя, ми зможемо знаходити спільність із тими, з ким ми навіть її не бачимо, ми зможемо поклонятися Богові незалежно від того, в якому місці ми живемо, і лише в Ньому зможемо побороти історичні й культурні протиріччя і бар'єри, які нас так часто розділяють.

І якщо про це говорити змалку, вчити цього з дитинства, то, я вірю, люди виростуть із чітким розумінням, де шукати точки єднання і порозуміння, розумітимуть, у чому єдність народу і держави, і знатимуть — духовна складова є головною у нашому житті.

І тоді збудуться слова: «В єдності сила народу, Боже, нам єдність подай!»

Джерела

<http://uk.wikipedia.org>
http://gazeta.ua/articles/life/_ucheni-znajshli-najdavnishe-kreslennya-vavilonskoji-vezhi/416845

Олег Блощук

І від кого вони вчаться лаятися?

Одного разу п'ятирічним хлопчиком я прибіг додому й схвилювано розповів домашнім про те, що почув від старших. Ви розумієте, які слова я повторив... Усі притихли, не знаючи що казати і як реагувати. Лише дід спокійно подивився на мене й спитав:

— А де ти чув ці слова?

— Та дядьки казали один одному, а я не знаю, що це таке... — пробелькотів я.

— То дурні слова, не бери їх до голови, — спокійно сказав дід і продовжив робити свою справу. І я зрозумів, що ті слова не варті моєї уваги. Я й досі не пам'ятаю, що тоді я почув. Та й добре.

Мудрість поведінки свого дідуся я зрозумів лише тоді, коли в мене підросли діти й почали запитувати те ж саме. Адже від мікроклімату в сім'ї, від того, як члени родини спілкуються між собою, від тих слів, які щоденно звучать удома, у дітей формується не лише словниковий запас, але й ставлення до слів, уміння висловлювати свої емоції.

Сумно, що лихослів'я процвітає сьогодні на вулицях наших міст і сіл. Багато наших молодих співвітчизників просто не уявляють своєї мови без «міцних» висловів. А це показник реальної культури соціуму.

У багатьох країнах світу, зокрема, у нашого північного сусіда Росії, нецензурна лайка на вулиці прирівнюється до дрібного хуліганства. В Україні, на жаль, такого немає, та проблема з обсценною (від лат. *obscenus* — «непристойний, розпусний») лексикою очевидна.

Коли діти починають активно лаятися? Десь у підлітковому віці, скажете ви. Чому? Для цього є декілька причин.

1. *Самоствердження*. Багато хто з підлітків думає, що «дорослі» слова додадуть їм авторитету й поваги з боку оточуючих.

2. *Протест*. Підлітки бунтують проти усталених норм і правил, тому їм здаються такими привабливими слова, що за своєю сутністю виходять за рамки дозволеного.

3. *Звичка*. На жаль, багато підлітків звикли чути подібні вислови в себе вдома. Для них вони є частиною повсякденного життя і не сприймаються як щось ненормативне.

Можна довго розважати про причини лайки наших дітей, але краще звернемо увагу на те, як можна запобігти цьому або змінити таку ситу-

ацію. Дорослі люди, які вже знають ціну словам, можуть і повинні впливати на молодь. І не потрібно казати, що, мовляв, нічого не допоможе, вони нас не слухають, їм хоч кілока на голові теши... Озброївшись терпінням, слід говорити й допомагати молоді зрозуміти головні цінності життя. Зверніть увагу, що всі лайки світу побудовані на сексуальному приниженні опонента. А це формує ставлення до протилежної статі, до любові, інтимних стосунків і виховання своїх дітей. Бо, засвоївши щось у юному віці, пізніше людині буде вкрай важко визнати, що її погляди на життя були помилковими і ґрунтувались на хибних поняттях.

Боже Слово суворо засуджує не лише лайку, але й кожне порожнє слово. Бог надзвичайно серйозно ставиться до Своїх слів. Словом було створене все живе на землі, слово Боже стало мірилом стосунків із Богом, Його слово відкриває характер Бога. Син Божий був тим Словом, і Слово зодяглося в тіло, щоби перебувати із людьми. Бог ніколи не змінює Свого слова й не вертає назад Своїх обіцянок.

Ісус Христос відкрив нам Божий погляд на те, як Бог ставиться до наших слів: «Добра людина з доброго скарбу добре виносить, а лукава людина з скарбу лихого виносить лихе. Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо з слів своїх будеш

виправданий, і з слів своїх будеш засуджений» (Мт. 12:35–37).

І такого ж ставлення до слів Бог вимагає від людей: щоб ми не було двомовні, щоб наші обіцянки були вірними, щоб за кожне нешанобливе слово чи лайку на батьків діти несли відповідне покарання, щоб жодне гниле слово не виходило з наших уст, а лише на збудування ближнього. Ось який високий Божий критерій!

Тому розпочнімо з себе. Навколо чого обертаються наші думки, які пізніше стають словами? Як ми їх висловлюємо? Чи вони до вподоби Богові? Чи не було б нам соромно, якби ми помітили, що в той час, коли ми з кимось просто теревенимо, Христос стоїть поруч і слухає наші балачки?..

І звісно, потрібно вкладатися в молодих людей. Сіяти зерна правди, добра, любові, віри, поклоніння і шани до Бога. Ніхто за нас цього не зробить. Невідомо, коли те зернятко в душі проросте. Проте, якщо ніхто цього зернятка не кине, то й нічого не виросте.

Олег Блощук

Тренінг «Мої слова»

Мета тренінгу — навчитися слідувати за тим, що ми говоримо. Щоб застерегти молодь від гріховних вчинків, необхідно орієнтувати її на самоконтроль, на збереження свого серця від негативної мотивації. «Над усе, що лише стережеться, серце своє стережи, бо з нього походить життя» (Пр. 4:23).

1. Про роль мови в нашому житті

На початку заняття студентам пропонують висловитися про те, яку роль мова відіграє у нашому житті. Далі тренер пояснює, що мова — це вербальний засіб комунікації. За допомогою слів людина виражає свої почуття, висловлює думки, покращує або погіршує емоційний стан партнера спілкування, забезпечує змістовний аспект взаємодії та порозуміння у процесі діяльності з іншими. З цього приводу цар Соломон стверджує: «Легідна відповідь гнів відвертає, а слово вразливе гнів підіймає» (Пр. 15:1). Люди говорять те, що є в їхньому серці, бо «чим серце наповнене, те говорять уста» (Мт. 12:34).

Також мова — це система фонетичних знаків, що включає синтаксичний та лексичний принципи. Вона складається зі слів, що виражають можливість відтворювати вголос міркування, почуття, емоції. Така якість притаманна лише людям. Слова несуть величезне енергетичне навантаження, тому вони мають силу. Ними можна як убити людину, так і дати їй зцілення, надихнути на подвиги та зробити байдужою до інших. Є духовна причина такої сили слова. «І сказав Бог: «Хай станеться світло!» І сталося світло» (Бут. 1:3), тобто Сам Господь створював увесь світ по слову. «І сказав Бог: «Створимо людину за образом Нашим, за подобою Нашою» (Бут. 1:26). Ми образ і подоба Бога, через це людині Господь дав силу впливати словом.

Розрізнення понять «значення» і «сенс» у лінгвістиці та психології має давню традицію. Ще в Біблії сказано: «Як багато, наприклад, різних мов є на світі, і жодна з них не без значення!» (1 Кор. 14:10). Семасіологія — розділ мовознавства, що вивчає значення слів і виразів, а також зміну

цих значень. Значення — це відображення найсуттєвіших та узагальнених ознак предметів і явищ. Система значень є відносно постійною, об'єктивною та єдиною сукупністю понять, дій чи цінностей для більшості членів соціальної групи. Сенс — це той суб'єктивний зміст, якого набуває слово в конкретному контексті, у конкретній ситуації спілкування.

На сьогодні у світі існує майже 7000 мов. Лексика — це сукупність слів, характерних для певного варіанта мови, зумовленого стилем, сферою вживання та походженням. Але доцільно розглянути таку категорію лексичної системи, як нецензурні слова, їх психологічний вплив на людину. На жаль, ненормативна лексика — реально існуючий етнокультурний шар мови. Це не просто стилістичний шар, який існує в мові разом з іншими, а ціла сфера, що увібрала в себе своєрідну сенсову напругу і психологічні та гендерні проблеми. Ненормативна лексика — сегмент лайливої лексики, що включає брутальні вирази, які часто виявляють довільну мовну реакцію на несподівану ситуацію.

2. Гра «Значення слів»

Далі тренер пропонує пограти в гру «Значення слів». Треба назвати різні слова, пояснити їх буквальне значення і значення, в якому вони можуть вживатися.

— Що ви знаєте про походження лихослів'я?

— Які причини вживання лайливих слів?

— Чи можете ви пояснити, у чому полягає необхідність лайливих слів?

— Чи подобається вам бути в товаристві людей, які вживають лайливі слова?

— Хто або що управляє людською мовою?

— Чи усвідомлено вживаються брутальні слова?

— Чи можна заборонити в суспільстві лихослів'я?

3. Історія лихослів'я

Наступним кроком є ознайомлення з історією лихослів'я. Невідомо, коли вперше з'явилися лайливі слова. Швидше за все, коли в життя увійшло зло. До слова в усі часи ставилися дуже обережно. «Мовчання — золото», — говорить стародавня мудрість, попереджаючи людину про відповідальність за сказане слово. Життєвий досвід свідчить, що лихослів'я — велике зло, яке не приносить благословення суспільству, а тому має бути вилучене з людського товариства.

Відомо, що в давніх цивілізаціях покарання за лайливі слова було дуже суворо, особливо, якщо лихослів'я стосувалося батька чи матері. У Старому Завіті сказано: «Бо кожен чоловік, що прокляне свого батька чи матір свою, буде конче забитий...» (Лев. 20:9). Також у Євангелії: «Хто злорічить на батька чи матір, — хай смертю помре» (Мт. 15:4). Тож люди піклувалися про благополуччя підростаючого покоління, яке виховували на заповіді: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12).

Так, на Запорізькій Січі за лайку та прокльони людину карали батогами, прив'язавши її до стовпа. Лихослів'я заборонялося навіть під час військових походів, щоб не накликати біду і щоб похід був успішний. Лайливі слова на друга або не друга суворо заборонялися. Російський цар Олексій Михайлович Романов за публічно висловлені лайливі слова карав стратою. Петро I спеціальним наказом велів сікти різкими лихословів. Збірка життєвих правил і повчань «Домострой» захищав принципи патріархального побуту, зокрема беззаперечне підпорядкування голові сім'ї, шанування батька і матері. Таке ставлення до батьків зберігалося аж до середини XX ст. Наполеон, який мріяв потрясти всю Європу лайливими словами й довести, що не боїться ні Бога, ні диявола, ні людини, зазнав фіаско.

4. Слова благословення

Далі тренер пояснює, яке смислове навантаження несе слово «благословення». Воно складається з двох слів: «благ» і «славити», які завжди містять лише добро. Особливо цінуються благословення батьків, адже батьки щиро сердо люблять своїх дітей і бажають їм добра. Потрібно благословляти людей, зосереджуючись на їхніх особистісних, духовних, фізичних та емоційних потребах.

Добрі, ласкаві, люблячі та ніжні слова приносять радість і заспокоєння, окриляють, надихають, обнадіюють. Під їх впливом людина розкривається і готова до звершення добрих справ.

Милосердні, мирні слова милі серцю. Вони супроводжуються добрими вчинками. Повчальні — це слова, що несуть люблячі настанови без докорів і погроз, сіють мир, надію та спокій. Привітні та підбадьорюючі слова надихають людину, дають надію на успіх у майбутньому, заспокоюють.

5. Причини та наслідки лихослів'я

Брутальні слова руйнують життя, несуть зло не лише оточуючим, але й тій людині, яка вибрала таку модель поведінки. Погані слова ранять душу. Людина, що вживає такі слова, приречена на самотність.

Сварливі, холодні слова сіють ворожість, створюють атмосферу недовір'я й неприйняття один одного, викликають дис'юнктивні почуття.

Зухвалі, заздрісні та лукаві слова спустошують, сіють біль та сльози. Заздрість спопеляє душу того, хто заздрить, бо вона не дає йому ні спати, ні жити.

Слова-прокльони обертаються для людини прокляттям, сіють біду. Той, хто вживає подібні слова, не знає або забуває, що піддає себе самого прокляттю, бо слова, мов бумеранг, повертаються до того, хто їх промовляє. «Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!» (Гал. 6:7).

Матірні слова сіють зло, вороженчу та ненависть. До таких слів з давнини ставилися дуже суворо, особливо, якщо вони стосувалися батька чи матері. Таким чином суспільство стояло на сторожі авторитету сім'ї, підтримувало моральність, укріплювало засади держави. Слова «мати» й «мат» мають спільний корінь. Негативні емоції, що пов'язані з лайливими словами, автоматично передаються матері. Це також фор-

СТЕЖ ЗА СЛОВАМИ

Марічка. Ненавиджу школу! Учителька — противна крикуха. Леся і Юля — вистрибки. Вони думають, що такі особливі! Сергій вже мені набрид, завжди мовчазний, нецікаво з ним сидіти за однією партою. Якийсь дурень.

Стук у двері. Голос мами: «Марічко, відчини, будь ласка, двері». Заходить Іванко, а з іншого боку з'являється мама.

Іванко. Привіт, я так хочу їсти. Що на обід?

Мама. Чому ти так довго був у школі?

Іванко. Я ж казав, що кожної середи в нас науковий гурток з фізики. Наш учитель каже, що все, що розмови досі літають у космосі.

Марічка. Я в це не вірю.

Іванко. Наш учитель читав книжку про один із перших космічних польотів. І там написано, що їхнє радіо ловило передачі, які транслювали двадцять або тридцять років до того. Можливо ми придумуємо прилад, який міг би витягувати голоси з повітря. А ви хотіли б почути все, що коли-небудь говорили?

Марічка. Ні-ні, у жодному разі.

мує неповагу та викривлене ставлення до неї.

Люди, що вимовляють матерні слова, висловлюють відверте зло, яке повертається до них і погіршує їхнє здоров'я. У них розвивається склероз, загальна атрофія, серцева недостатність, руйнується нервова система, пам'ять. Крім того, вони розбещують і знищують самих себе всередині, оскільки людина — це духовна субстанція. Люди, які в лихослів'ї вживають назви статевих органів, частіше стають імпотентами, мають урологічні захворювання. Через них страждають їхні близькі, рідні, оточуючі. Погано також слухати брутальні слова. Ніхто не замислюється, що лихослів'я зі згадкою дітородних органів лягає важким прокляттям на майбутнє покоління, оскільки діти й онуки таких людей не бувають щасливими.

Тренер пропонує назвати причини розповсюдження лихослів'я. Учасники тренінгу називають падіння моралі в суспільстві, бажання самотвердитися, вплив засобів масової інформації, сучасної літератури та мистецтва. Під прикриттям демократії та лібералізму існує, на жаль, всездозволеність і потурання цьому

Мама. Я не знаю, якими методами користується Бог, але Він зберігає записи всього, що ми говоримо. І одного дня нам доведеться відповідати за кожне вимовлене слово. Коли слово вилетіло, його вже не спіймаєш.

Іванко. Особливо це стосується слів образи. Погані слова, які кажуть люди, негативно впливають на здоров'я, і тих, хто їх чує, і тих, хто їх каже. Погані слова — це кулі, що стріляють в організм людини, руйнуючи хромосоми клітин. Люди, які кажуть брудні слова, навіть не замислюються про зло, яке вони спричиняють собі та оточуючим. «Бо хто хоче любити життя та бачити добрі дні, нехай здержить свого язика від лихого».

Марічка. Я цього не знала. Іванку, я впевнена, що ти придумав прилад, котрий не дасть мені говорити те, чого не слід.

Іванко. Можливо.

Мама. Такий прилад вже є. І називається він самоконтроль. Просто треба вміти ним користуватися.

Тренер. А ти часто говориш те, чого не слід? Пам'ятай, тобі доведеться відповідати перед Богом за кожне слово. Зупинися і припини говорити погані слова. Не розмовляй нерозсудливо.

6. Відповідальність за сказане слово

Доктор біологічних наук П. Горяєв у книзі «Хвилевий генетичний код» доводить, що лихослів'я та погані слова не просто пролітають повз нас, вони завдають нам великої шкоди. Від звукових хвиль, спричинених лихослів'ям, руйнуються хромосоми людини та розриваються ланцюжки ДНК.

Вода зберігає вплив звуків протягом 30 днів. Організм людини складається на 80% з води, тому він також зберігає вплив слів. Біологи стверджують, що рослинний світ також реагує на позитивні та негативні звуки: від позитивних він розквітає, а від негативних — гине.

Наука зазначає, що всі будь-коли сказані слова зберігаються в ефірно-

му просторі. При необхідності їх можна відтворити за допомогою сучасних технологій. Ісус Христос попереджає: «Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений» (Мт. 12:36–37). Тепер зрозуміло, чому апостол Яків написав: «Не може ніхто із людей язика вгамувати, — він зло безупинне, він повний отрути смертельної!» (Як. 3:8). Люди часто не замислюються над наслідками того, що говорять. Адже реакція самого Господа на їхні вислови наступна: «Поправді кажу, — як ви говорили до ушей Моїх, так Я зроблю вам» (Чис. 14:28).

7. Метод лялькотерапії

Тренер із асистентом, використовуючи метод лялькотерапії, показують сценку «Стеж за словами»¹. Демонструючи п'єсу, даємо можливість глядачам особисто усвідомити конфліктну ситуацію та побачити правильний вихід з неї на прикладі історії, що відбулася з ляльковими персонажами.

Використання лялькового театру сприяє моральному та духовному вихованню молоді. Ляльковий світ — модель стосунків людини з

цим світом, взаємин із Творцем. Через ляльку людина намагається побачити і зрозуміти саму себе. Тренер закінчує програму таким висновком: «Нехай жодне гниле слово не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує» (Еф. 4:29).

Марина
Антонець

¹ Ключі для дітей. Частина II /За ред. В.Сенчука. — Львів: Логос, 1998. — С.7–8.

Відповіді на запитання

«Коли хто приходить до Мене, і не зненавидить свого батька та матері, і дружини й дітей, і братів і сестер, а до того й своєї душі, той не може бути учнем Моїм!» (Лк. 14:26). Чи не суперечить цей текст іншим уривкам Біблії, зокрема: «Шануй свого батька та матір свою...» (Вих. 20:12) чи «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:39)?

Ні, не суперечить, хоча, на перший погляд, звучить парадоксально. Аргументована відповідь складається, як мінімум, з трьох пояснень.

Найперше, важливо зазирнути у контекст слів Христа. Вище євангеліст Лука описує випадок, який трапився з Ісусом на вечері в «одного з фарисейських старшин». Коли хтось із присутніх «спровокував» Ісуса (14:15), Він відповів притчею, висновок якої проголосив у кінці: «...Бо багато покликаних, та вибраних мало» (14:24). Чому ж Ісус так сказав? Тому що «запрошені» «герої» цієї ілюстрації відмовили «Пану» прийти на приготувану Ним трапезу (14:17–18а). Їхні відповіді були більше схожі на обман, аніж на необґрунтовані відмови. Один оглядав поле після того, як його придбав. Другий випробовував волів, яких купив, а останній одружився. Хто «оглядає» поле після купівлі? За подібною хиткою логікою «вибачалися» і двоє інших чоловіків. Отож, Ісус звертається до багатьох, які приходили до Нього (14:25) з потужним словом — «зненавидіти рідних», маючи на увазі радикальність процесу слідування за Ним, тобто готовність залишити всі свої важливі «справи» (купівля поля, волів, створення сім'ї), коли Він покличе до цього. Христос не говорить про байдужість і неповагу до рідних, але підкреслює Свою першість і виключність у житті справжніх християн. Адже Він Бог! Йому належить першість у всьому!

По-друге, бути учнем означає вчитися у вчителя, наслідувати його приклад і виконувати проголошене ним (Мт. 10:24–25а). Це навіть не потребує особливого доведення. Тому Ісус не міг вкладати буквально значення у Свої слова, або зрозуміти «ненависть» у цьому контексті як байдужість стосовно рідних. Адже Він Сам піклувався про життя Своїх близьких (Ів. 19:25–27) і навіть умирав за них на хресті. Хоча часом дії Христа стосовно рідних здаються неординарними. Як, наприклад, у тому разі, коли рідні прийшли до Христа, бажаючи поговорити з Ним, а Він назвав рідними всіх, хто виконує волю Небесного Отця. От і знову ми повернулися до радикальності процесу слідування за Христом. Він не вчить гріховно ставитися до рід-

них, кричати, гніватися, грубо висловлюватися, але попри їхні бажання, маючи «дух поваги», робити те, чого від нас хоче Бог. А що Він хоче від нас у конкретних ситуаціях — це вже інше питання.

І нарешті, приведу ще один аргумент — це 27 вірш 14-го розділу: «І хто свого хреста не несе, і не йде вслід за Мною, той не може бути учнем Моїм!» — з наступними поясненнями. Хрест — це знаряддя смерті. Якщо тлумачити буквально, нести хрест — означає постійно вмирати. Як це розуміти? Так, що наш Учитель умер на хресті незаслужено і цим самим виявив радикальність у виконанні Божої волі. Пам'ятаєте, як Він молився у Гетсиманії про смерть на хресті, що наближалася? «Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша Мене... Та проте, не як Я хочу, а як Ти...» (Мт. 26:39). Отож, нести хрест — це вмирати для своїх «хочу» і «не хочу», і подекуди навіть для тих бажань, які здаються «святими», виправданими. Як, наприклад, служити батькам, замість того, щоб приносити публічні жертви Богові (Мт. 15:1–11). Тому що найкраща жертва — це послух Йому (1 Сам. 15:22), коли ми на користь Бога приносимо свої бажання на «жертвник Його слави» (Рим. 12:1–2).

Текст Лк. 14:26–27 добре «перегукується» з Мт. 6:24, де написано, що «одне серце не може служити двом богам», які різняться у суті, як і з одного джерела не може текти гірка і солодка вода водночас (Як. 3:11). І хоча ми не зможемо очиститись від гріха у цьому житті до рівня абсолютної Божої святості, радикальність у послушанні Богові незмінна (Євр. 12:14). Саме через ціну, яку ми готові платити, аби слідувати за нашим Учителем, можна побачити, хто є справжнім учнем. Отож, «ненависть до рідних» перевіряє нашу життєву посвяту. За ким останнє слово у моєму житті?

Артем Приступа

Школа «Сяйво» — навчальний заклад нового типу

Екскурс в історію

З Божим благословенням завершує 18-й навчальний рік загальноосвітня приватна школа I–III ст. «Сяйво», що при церкві ЄХБ «Різдва» у місті Житомирі. Стародавній Житомир за час свого існування був свідком багатьох чудес, які являв йому Господь. Диво появи в місті християнської школи зворушило житомирян не тільки видимою красою будівлі. Народження навчального закладу з християнською системою навчання і виховання вмістило в собі неоціненні духовні скарби, які може черпати кожен, хто побажає зустрічі з Господом, розпочавши навчання у такій школі.

Якщо простежити історію нашої школи, то не можна не погодитися, що кожен етап її становлення — це вияв дивовижної Божої ласки. Я часто запитувала себе: чому саме ця невелика церква євангельських християн-баптистів отримала від Господа в подарунок таку красуню-школу? Відповідь знайшла, коли ретельно ознайомила з історією нашої церкви.

У часи переслідувань і жорстоких репресій багато членів цієї церкви постраждали саме за поширення Божої правди серед дітей — тобто за християнську просвіту та виховання.

Пастор церкви і засновник школи Данило Михайлович Виноградський був двічі ув'язнений за створення дитячих недільних шкіл, за проведення сміливих євангелізаційних зібрань для молоді. Створення християнської загальноосвітньої школи було його заповітною мрією. Слухаючи його спогади, важко збагнути, як можна було в одиночній камері після виснажливої праці й допитів зберігати віру й готовність жертвувати служити Ісусові Христу. Але очевидно, що палке бажання щирого служіння Господу неодмінно здійсниться, якщо навіть доведеться чекати 30 років.

Здійснення мрії

Отож, у перші роки незалежності, коли християни нашої країни відчули перший подих свободи в проповіді Євангелії, воскресла в пастора і думка про створення школи. У квітні 1993 р. до нашої церкви завітала група студентів Християнської педагогічної академії з м. Гауда (Нідерланди) на чолі з її ректором Марінусом Гауптманом. Після запитання ректора, чи хотіла б церква заснувати християнську школу, наш пастор зрозумів, що його давня мрія починає здійснюватися...

Відтоді обидві сторони наполегливо працювали над проектом будівництва й шляхами організації навчально-

го закладу. У Нідерландах студентська молодь розгорнула широку кампанію збирання коштів на будівництво школи. Прихожани Житомирської церкви також усіляко підтримували це служіння, розуміючи, що це велика Божа справа.

Нарешті в серпні 1995 р. було офіційно засновано приватну загальноосвітню християнську школу, а 1 вересня 20 першокласників сіли за парти в одній з кімнат старої будівлі церкви.

У будівництві школи Господь використовував професійні якості кожного. Так, один із пасторів церкви Петро Степанович Кульбич очолював будівництво школи і провадив його від закладин першого каменю аж до зведення величавої вежі школи. Цей вірний служитель Господа й досі щиро переймається і духовним вихованням шкільного колективу, і господарськими питаннями.

На момент започаткування школи в церкві вже були свої вчителі-предметники. Шкільний опікунський комітет ретельно підбирав учительський колектив, молитовно підходячи до особистості кожного вчителя, який мав би присвятити себе не просто праці в школі, а відданому служінню Богові, стати для дітей тим, хто «... пас би їх у щирості серця свого і проводив їх мудрістю рук своїх» (Пс. 78:72). Значну методичну підтримку й усебічну допомогу вчителі отримували від Християнської педагогічної академії «Де Дристар» (Нідерланди), Міжнародної Асоціації християнських шкіл, трохи пізніше — від Культурно-просвітницького центру сприяння розвитку християнської освіти і культури в Україні.

Школа сьогодні

Сьогодні школа налічує 230 учнів, які навчаються в 1–11 класах. Опікунська рада, батьківський комітет та 25 педагогів-християн створюють усі необхідні умови для успішного навчання, виховання і духовного розвитку кожної дитини.

Марінус Гауптман,
Нідерланди

Учнівська презентація

Школа оснащена сучасними новітніми технологіями. У навчально-виховному процесі широко використовується комп'ютерна база школи та мережа Інтернет.

Великим благословенням для школи є постійна духовна й фінансова підтримка нашої церкви «Різдва».

Завдання школи

З перших днів заснування школи її керівництво усвідомлювало, що працюватиме заклад нового типу. З одного боку, він має забезпечувати міцні знання через дотримання державних стандартів освіти. З іншого, така школа повинна запропонувати

якісно відмінну систему підходів до навчання та виховання. Ретельно вивчивши основні положення Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Положення про загальноосвітній навчальний заклад, ми звернули особливу увагу на оновлену в часи незалежності Національну доктрину розвитку освіти України. У цьому документі зазначено, що громадськість потребує високоосвічених, духовно здорових молодих людей, здібних творчо реформувати наше суспільство, підвищити інтелектуальний потенціал країни, відновити духовну культуру. Тому випускники середньої школи мають бути готовими до нових суспільних відносин, бути соціально захищеними й загартованими, морально непохитними, щоб протистояти різним спокусам, готовими до зустрічі з труднощами в умовах конкурентної діяльності. І головне, випускники мають бути здатними до саморозвитку й безупинного самовдосконалення особистості.

Педагогічний колектив був переконаний, що досягти реалізації таких положень можливо лише за умови якісно нової системи виховання, а саме — прищеплення вихованцям християнських цінностей, які мають силу виховати справжнє благочестя і сформувати якості християнського характеру.

Основна місія школи

Уся педагогічна діяльність підкорена мудрості Творця і Спасителя світу, мудрості, яка, окрім інтелектуальних здібностей і навичок критичного мислення, включає в себе проникливість і розважливість, вміння бачити і розрізняти добро та зло, бути справедливим і розсудливим у практичних діях, перебувати в правильних стосунках з Богом, оточуючими людьми та світом. «...бо Господь дає мудрість, з Його уст — знання й розум!.. Тоді ти збагнеш справедливість та право, простоту, всіляку дорогу добра...» (Пр. 2:6, 9).

Щоденне вивчення Слова Божого, як беззаперечного авторитету, сприймається у навчально-виховному процесі не тільки як сукупність певних духовних цінностей, але як сама Істина, яка здатна змінити особистість, сформувати християнські чесноти та якості. «Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3:16).

Школа «Сяйво» покликана створити таку атмосферу, яка заохочує учнів до вірності Творцю, веде до життя, сповненого служінням Господу:

- ♦ усі в школі визнають, що кожна дитина унікальна і є даром Божим;
- ♦ практикується щоденна молитва як шлях до духовної зрілості;
- ♦ допомога учневі базується на тісному контакті з його батьками;
- ♦ стосунки учителя з учнем характеризуються розумінням, повагою, прийняттям;
- ♦ усі педагоги знають можливості учня і налаштовані на його підтримку;
- ♦ життя класу побудоване таким чином, щоб викоренити в учня почуття безпорадності та невдачі;
- ♦ система оцінок і заохочення не базується на порівнянні;

Урок у 3-му класі

♦ вирішення шкільних проблем розглядається у світлі Слова Божого. «Нехай книга цього Закону не відійде від твоїх уст, але будеш роздумувати про неї вдень та вночі, щоб додержувати чинити все, що написано в ній, бо тоді зробиш щасливими дороги свої, і тоді буде щастити тобі» (Іс. Нав. 1:8).

Реалізація цієї місії почала здійснюватися завдяки впровадженій у школі Комплексній програмі духовного розвитку шкільного колективу «Гроно» та Проекту «Спеціальні освітні потреби» — СОП».

Програма «Гроно»

Програма «Гроно» покликана задовольнити духовні потреби учнів, учителів, батьків через проведення біблійних уроків, загальношкільних дитячих духовних служб, через предмет «Основи християнської етики» у кожному класі, а також через інтеграцію біблійних істин у шкільні предмети.

Програма має на меті навчити дітей живому Слову, яке допоможе зрозуміти кожному учневі, що є головними цінностями в житті людини, яка хоче стати такою, якою задумав її Бог.

У програмі передбачені систематичні духовні спілкування для вчителів «За словом Твоїм». Вони покликані допомогти кожному педагогові стати зрілим християнином.

Лекторій для батьків «У колі християнської сім'ї» допомагає батькам зростати в душі Божого Слова, Божої любові разом з їхніми дітьми. «Отець Мій прославиться в тому, якщо рясно зародите й будете учні Мої» (Ів. 15:8).

Найбільшим відкриттям для педагогів, батьків і працівників управління освіти стало те, що такий зміст виховання сам собою створив умови для якісного навчання учнів. Істина, що найперше потрібно шукати Царства Божого, а все інше додається (Мт. 6:33), знайшла своє підтвердження в житті християнської школи. Щороку випускники школи вступають до найпрестижніших вузів нашої країни та за кордоном. Сьогодні в цій школі вже успішно працюють педагогами випускники школи. А ще — це єдина школа, яка за всю історію свого існування не мала випадків, пов'язаних із дитячою злочинністю.

Безумовно, що такі якісні результати навчально-виховного процесу та здобутий авторитет у міському управлінні освіти зробили школу популярною в місті. Є багато бажаючих і з нецерковних сімей навчатися в нашій школі, і ми це дуже цінуємо, тому що в нас є прекрасна можливість приводити до Христа все більше і більше людей.

Галина Шостенко,
директор школи

Проект «Спеціальні освітні потреби»

Сьогодні можна багато почути про запровадження в освіті України інклюзивного навчання (залучення дітей з обмеженими можливостями в навчально-виховний процес в загальноосвітній школі). Утім інклюзивним навчанням наша школа почала займатися ще 10 років тому, коли вчителі-християни почали усвідомлювати, що саме християнська школа й покликана захищати діток з особливими потребами.

Петро Степанович Кульбич,
пастор церкви

Розмірковуючи над навчанням дітей з особливими потребами серед здорових дітей, учителі школи «Сяйво» керуються не просто співчуттям до їхніх фізичних хвороб, а бачать у них найважливіше — їхню тонку, живу, вразливу й безсмертну душу.

Прагнення нашого колективу полягає в тому, щоб включити таких дітей у активне життя, яке дав їм Господь. Ми відкриваємо для себе думку Ісуса Христа, який у Своему слові сказав: «Так-бо полюбив Бог СВІТ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб КОЖЕН, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16). У цьому місці Святого Письма не говориться про якісь обмеження. Бог полюбив ВСІХ людей, а, отже, і дітей з різними можливостями, ВЕЛИЧЕЗНОЮ любов'ю. Саме тому й ми, учителі, хочемо проявляти таку ЛЮБОВ до дітей з особливими освітніми потребами, відкриваючи для них ще одне слово зі Святого Письма: «Бо Я знаю ті думки, які думаю про вас, — говорить Господь, — думки спокою, а не на зло, щоб дати вам будучність та надію» (Єр. 29:11).

Виконуючи свою християнську місію милосердя і добротності, 2004 р. школа «Сяйво» започаткувала проєкт «Спеціальні освітні потреби «Час допомоги». За період 2006–2012 рр. спеціальна освітня допомога була надана 117 дітям. У минулому 2011–2012 н. р. така допомога надавалася 16 дітям з особливими потребами.

Школа радо приймає до своєї сім'ї дітей, які потребують особливої допомоги в навчанні та набутті потрібних навичок спілкування. Навчання таких дітей відбувається за спеціально розробленим індивідуальним навчальним планом, за адаптованою та модифікованою програмою. Діти з особливими освітніми потребами відвідують уроки за розкладом свого класу, а також декілька разів на тиждень мають додаткові індивідуальні уроки з учителем. Також звичайні основні уроки в класі супроводжує учитель-асистент. Таке навчання базується на вірі та орієнтації на перспективу розвитку дітей, на їхню соціальну адаптацію.

Правильно спрямована робота з дітьми з особливими освітніми потребами дає змогу зробити школу місцем емоційно-психологічної захищеності та душевного ком-

форту кожної особистості. Відповідно до кожної дитини підбираємо форми, методи, прийоми, засоби роботи. У нас є діти, які мали б здобувати знання в спеціалізованих закладах, але батьки наполегливо просять, щоб діти залишилися навчатися саме в нашій школі, де вони почувають себе більш захищеними.

Завдяки індивідуальній роботі з учнем, учитель має змогу краще вивчити дитину та її індивідуальні особливості, можливості, якості характеру, встановити тісний особистісний зв'язок. Це, звичайно, впливає на покращення результатів навчальної діяльності та соціальну адаптацію дітей.

Вивчивши та врахувавши причини виникнення труднощів у навчанні дітей з особливими потребами, уроки в нашій школі побудовані на особистісному підході до кожної дитини, врахуванні її рівня розвитку, знань, стану здоров'я, темпу навчання, сили нервової системи.

Особливістю такого навчання є ще й наявність більшої кількості наочно-образних посібників, різноманітних ілюстрацій, використання комп'ютерних програм, створення спеціальних індивідуалізованих навчальних зошитів тощо. Учителям необхідно постійно працювати над розробкою та вдосконаленням методик роботи з дітьми з особливими потребами.

Таким чином, діти з особливими освітніми потребами отримують потрібний їм педагогічний та психологічний супровід, що надає їм можливість впевнитись у своїх силах, не впадати в пригнічений депресивний стан та зростати в усіх сферах. 🌱

Людмила Горностай,
координатор проекту
«Спеціальні освітні
потреби»

Навчання дітей з особливими потребами

Сім законів школи «Сяйво»

Закон учителя

1 Якщо припините навчатися і молитися сьогодні, то не зумієте навчати й отримувати благословення завтра.

Закон навчання

2 Еталоном для кожного вчителя має стати вміння знайти той єдиний шлях, яким він буде навчати кожну дитину особисто.

Закон діяльності

3 Діти навчаються краще, якщо кожен урок — це таке дійство, до якого учитель залучає увесь клас.

Закон спілкування

4 Актуальність знання залежить від міцності стосунків між учнем і вчителем, які побудовані на основі довіри та любові.

Закон серця

5 Голова може навчити тільки голову. Найважливіші ж знання передаються від люблячого серця вчителя до незрадливого серця учня.

Закон мотивації

6 Основна мета у навчанні полягає в тому, щоб учень завжди знав, для чого йому потрібно вчитися.

Закон готовності

7 Головна умова успішного навчання — готовність учителя навчати, а учня — навчатися.

ШАНУЙ БАТЬКА ТА МАТІР

Заняття для старшого дошкільного віку

Автор Інна Болібрux, вихователь ДНЗ № 4 «Казка»

м. Южне Одеської обл.

Мета: продовжувати знайомити дітей із Божими заповідями; розвивати увагу, пам'ять, мислення; виховувати морально-етичні цінності: любов та повагу до батьків, бажання бути слухняними, застосовувати знання Божих заповідей у житті.

Обладнання: Біблія для дітей, кольоровий папір, іграшка «Серденько».

ХІД ЗАНЯТТЯ

— Діти, пригадаймо, як написано в Біблії: Господь дав Мойсееві книгу. Це була кам'яна книга. Вона мала всього два «аркуші», або дві «скрижалі» (таблиці). Бог написав на них Десять заповідей. Ці заповіді — правила життя для людей. З якою заповіддю ми з вами вже познайомились? Так, «Не кради». Сьогодні я познайомлю вас ще з однією заповіддю Бога: «Шануй свого батька та матір свою, щоб добре жилося тобі, і щоб ти був на землі довголітній».

— А що це означає? (Відповіді дітей.) Так, шанувати — означає любити, поважати, слухати їх. У Біблії написано: «Діти, будьте слухняні в усьому своїм батькам, бо це Господу приємно». Повторіть, будь ласка, ці слова.

— А тепер розкажіть, чи ви слухняні? Чи стараєтесь радувати своїх батьків, чи любите ви їх? Як ви їм допомагаєте? (Діти розповідають про свої хороші вчинки.)

— Я дуже радію за ваших батьків, тому що вони ростять ніжних, добрих, чуйних діток. Мені дуже б хотілося, щоб ви залишалися такими на все життя. Повторіть, будь ласка, заповідь, яку ми сьогодні з вами дізналися. Тож пам'ятайте, діти, і пронесіть через усе своє життя цю святую заповідь.

— Діти, у другу неділю травня всі люди відзначають дуже гарне свято — День матері. Послухайте, будь ласка, вірш Л. Голоти «Найрідніша»:

— Хто розкаже мені казку,
Хто щедріший всіх на ласку?
— Ти, матусю, наймиліша,
В цілім світі найрідніша!
— Хто нас ніжить і голубить,
Пестить, гладить, ніжно й люблю
Пригортає до серденька?
— Ти, моя найкраща ненька!

— А зараз, дітки, пограємо в гру «Найласкавіші слова для моєї матусі».

Діти встають у коло й передають одне одному іграшку «Серденько», називаючи найтепліші, найласкавіші та найщиріші слова до своєї мами.

— Послухайте оповідання Василя Сухомлинського «Сива волосинка».

СИВА ВОЛОСИНКА

Маленький Михайлик побачив у косі матері три сиві волосинки.

— Мамо, у Вашій косі три сиві волосинки, — сказав Михайлик.

Мама усміхнулась і нічого не сказала. Через кілька днів Михайлик побачив у материній косі чотири сиві волосинки.

— Мамо, — сказав Михайлик здивовано, — у Вашій косі чотири сиві волосинки, а було три... Чого це посивіла ще одна волосинка?

— Від болю, — відповіла мати. — Коли болить серце, тоді й сивіє волосинка...

— А від чого ж у Вас боліло серце?

— Пам'ятаєш, ти поліз на високе-високе дерево? Я глянула у вікно, побачила тебе на тоненькій гілці. Серце заболіло, й волосинка посивіла.

Михайлик довго сидів задумливий, мовчазний. Потім підійшов до мами, обняв її і тихо спитав:

— Мамо, а коли я на товстій гілці сидітиму, волосинка не посивіє?

Вихователь ставить дітям запитання за текстом.

— Чому у мами з'явилася сива волосинка?

— Що потрібно робити, щоб волосся у мами не сивіло?

— Дітки, ваша негідна поведінка, недобре слово — це рана на ніжній материнській душі, тому будьте слухняні, любіть та поважайте своїх матусь.

ФІЗКУЛЬТ-ХВИЛИНКА

Скільки нас живе в квартирі?

Тато, мамо, брат і я — (повороти голови у різні боки)

Один, два, три, чотири —

От і вся моя сім'я. (піднімання почергово рук угору)

Є у мами доньки,

Доньки — помічниці,

Устають раненько,

Підметуть чистенько. (діти «замітають»)

Ми мужчини — тато й я!

І робота в нас своя:

Помагаєм мамі ми,

Посуд миємо самі. («миють посуд»)

От, ми які!

Ми усі — помічники! (діти сідають на свої місця)

— Дітки, сьогодні на честь маминого свята ми виготовимо подарунки — паперові квіти. Привітаємо ними наших любих матусь і створимо їм гарний святковий настрій.

Вихователь показує дітям, як складати квіти з паперу методом оригамі. Діти роблять квіти. Роботу виконують під тиху музику.

— Дітки, коли мами прийдуть забирати вас, підійдіть, обійміть рученятами, зазирніть їм у вічі, відчуйте серцем ніжність, материнську любов найріднішої людини.

Народна мудрість говорить: на сонці тепло, а біля матері добре.

Мамо, я до тебе знову пригорнусь,
Мамо, я за тебе Богу помолюся,
Мамо, прийду я знов на твій поріг,
Мамо — ти найрідніша за усіх!

Підсумок заняття

1. З якою заповіддю Бога ми сьогодні познайомилися?
2. Як діти повинні ставитися до батьків?
3. Що можуть зробити діти, щоб їхні батьки були щасливі та веселі?

СІМ'Я — ЦЕ ЗАДУМ БОЖИЙ

Урок для початкових класів

Автор Наталія Кособуцька, заступник директора з навчально-виховної роботи та вчитель християнської етики Кунинської ЗОШ І-ІІ ст. Здолбунівської районної ради Рівненської обл.

Мета: дати дітям узагальнююче поняття про родину, роль родинного кола; обґрунтувати необхідність шанувати своїх батьків, дотримуватися їхніх настанов; усвідомити необхідність виконання Божих заповідей; розвивати пам'ять, уміння самостійно мислити, усне мовлення; виховувати в учнів шанобливе ставлення та почуття любові до батьків, ціннісне ставлення особистості до сім'ї, родини, людей.

Обладнання: родинні світлини, таблиця, дерево мудрості.

Біблійна основа: Вих. 20:12; Еф. 6:1; Пр. 15:5; 1 Тим. 5:4.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Вітання

Мотивація навчальної діяльності

15 травня в усьому світі відзначається День сім'ї. Це свято, а також тиждень сім'ї є свідченням важливості ролі сім'ї в житті суспільства. Саме з неї починається наше майбутнє. Вона формує почуття спільності, доброзичливості, мудрості.

— А коли ж з'явилася перша сім'я? (Відповіді учнів.)

— Хто її створив? (Відповіді учнів.)

— Хто були першими чоловіком та дружиною на землі? (Відповіді учнів.)

Діти, сьогодні до нас в гості завітали Адам та Єва.

Звучить мелодія, під неї заходять учні старших класів у ролі Адама та Єви.

Сценка

Автор. В саду Едемськiм
шелест трав,
Адам у Єви запитав:
Адам. Кохана, люба, мила, чарівна,
Скажи мені, єдина,
Хто буде дарувать життя,
А потім доглядать дитя?
Єва. Я.
Адам. Варити, прати, прибирати,
Вогонь сімейний зберігати?
Єва. Я.
Адам. Постійно радість дарувати,
Усіх теплом обігрівати?
Єва. Я.
А ти, мій милий, неповторний,
Скажи мені, єдиний,
Хто буде рід наш берегти
І покоління множити?
Адам. Я.
Єва. Хто дбатиме усе життя
Про наше спільне майбуття?
Адам. Я.

Єва. Дітей навчати лиш добра
і боронить від лиха й зла?
Адам. Я.
Єва. Кохатиме до забуття
І поруч буде все життя?
Адам. Я.
Автор. І так сім раз
звучало «я, я, я».
Ось так і утворилася сім'я.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Оголошення теми, мети уроку

Отже, сьогодні поговоримо про роль сім'ї та родинного кола в житті людини, а також про обов'язки членів сім'ї. Майже 3,5 тисячі років тому на кам'яних плитах, які отримав пророк Мойсей від Бога на горі Синай, були викарбовані слова: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі...» (Вих. 20:12).

— Як ви розумієте цю заповідь? (Відповіді учнів.)

— Діти, це єдина з десяти заповідей Бога, що обіцяє винагороду за її виконання, тож непошана до батьків — це непошана до Бога.

Найдорожчі, найближчі у світі люди — це батьки. Вони завжди зрозуміють, вислухають і допоможуть. І ми не можемо уявити себе без материнської ласки, батьківської суворості, його жартів, без нашого родинного затишку.

Значення, яке дає словник:

Сім'я — це група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, об'єднаних спільною діяльністю, думками, інтересами.

Робота в зошиті (учні записують, що таке сім'я).

Гра «Чи знаю я свою сім'ю»

Учні стають посеред класу в коло й намагаються якомога швидше відповісти на запитання.

1. Назвіть день народження мами.
2. Назвіть улюблені солодощі сестрички/братика.
3. Назвіть колір татових очей.
4. Назвіть улюблену страву мами.
5. Назвіть улюблену книгу бабусі.
6. Назвіть ім'я свого дідуся.
7. Назвіть своє улюблене родинне свято.
8. Назвіть свої обов'язки в сім'ї.

Робота біля дошки

Заповнимо таблицю. У першу колонку запишемо, чим допомагають члени сім'ї вам, а в другу — чим ви допомагаєте їм.

Чим мені допомагає моя сім'я	Чим я допомагаю своїй сім'ї

— Яка колонка більша? Числі допомоги більше? (Відповіді учнів.)

— Чому? (Відповіді учнів.)

Дуже важливо дотримуватися порад старших людей, а особливо, своїх батьків, тому що вони мудріші, краще нас знають, довше прожили й багато навчилися. З їхньою допомогою ми пізнаємо оточуючий світ, учимся в них жити.

Дерево мудрості

Дітки, у вас на парті лежать яблужка, давайте прикріпимо їх до нашого дерева і дізнаємося, які плоди дає це мудре дерево.

На ватмані намалювати дерево, а над ним написати **«БІБЛІЙНА ТА НАРОДНА МУДРІСТЬ»**.

Вірші на яблужках.

♦ Батьки вже були дітьми, а діти ще не були дорослими.

♦ Шануй батька та Бога — буде тобі всюди дорога.

♦ Шануй батька й нееньку, буде тобі скрізь гладенько.

♦ Материн гнів, як весняний сніг: рясно впаде, та скоро розтане.

♦ «Діти, — слухайтесь своїх батьків у Господі, бо це справедливе» (Еф. 6:1)

♦ «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!» (Вих. 20:12)

♦ «Нерозумний нехтує навчанням свого батька, а хто на картання зважає, стає мудрим» (Пр. 15:5).

♦ «А як має вдовиця яка дітей чи внучат, нехай учаться перше побожно шанувати родину свою, і віддячувати батькам, бо це Богові угодно» (1 Тим. 5:4).

Гра «Знайди слова» (виконується в групах)

Групи намагаються на швидкість знайти більше слів за темою уроку. Кожне слово розфарбовують іншим кольором.

III. РУЧНА ПРАЦЯ НА УРОЦІ

Спробуємо зобразити родинне коло у вигляді колажу. Пелюстками будуть родинні світлини, які ви принесли.

— А як же нам зробити, щоб пелюстки не розлетілися? На що будемо їх кріпити? (Відповіді учнів.) Так, кругла серединка (або серце). Так само і в центрі кожної сім'ї має бути серединка, яка об'єднуватиме всіх членів родини. І нею має бути Бог, Його Слово. Він об'єднує нас Своєю любов'ю.

Підготувати кожному учневі кружечок жовтого кольору з написом **«БОГ Є ЛЮБОВ»**. Учні приклеюють до нього світлини у вигляді пелюсток.

У чому смисл людського життя

Щаслива я, і кожен з нас щасливий
Лиш тим, що нам дароване життя;
Ми бачим небо, сонце, вечір сивий,
Ми — діти й Батьківщини майбуття.

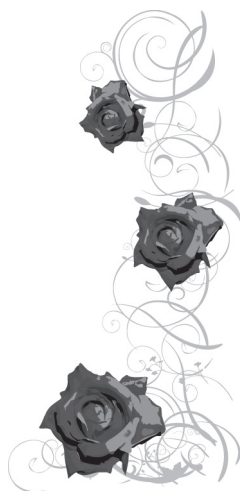
Ми можемо творити і горіти,
Ми можемо радіти і цвісти,
А можемо, як попіл, віджевріти,
Не маючи ні долі, ні мети.

А треба жити мудро — бути добрим,
Нести утіху людям щохвилини
І пам'ятати, що лихі і горді
Не мають права на звання людини.

У тому й полягає смисл буття,
Щоб нам і після смерті не вмирати;
Лишати добру пам'ять за життя,
А зло і лінощі усі долати.

Щоб світле досягнути майбуття,
Яке на нас чекає, треба знати,
Що Божа заповідь дає життя
І погляд тільки вгору підіймати.

Ірина Оборона

Автор Катерина Марциновська, учитель української мови та літератури ЗОШ І-ІІІ ст. № 9 м. Новограда-Волинського Житомирської області

Література

1. Афонів Б., Маштельмяки В. Детская Библия. — 1991.
2. Біблія для дітей.
3. Християнська етика і педагогіка. — Острого, 2007.
4. Музика і спів на уроках християнської етики. — Острого, 2009.
5. Основи християнської етики. — К.: Літера ЛТД, 2007.
6. Формування характеру через систему духовних цінностей. — Рівне, 2005.
7. Уроки християнської етики у початковій школі. — Біблійна ліга України, 2006.

Обходив журавель
Сто морів, сто земель.
Ми спитали журавля:
— Де найкраща земля?
Журавель відповідає:
— Краще рідної немає.

Ще на шйбах досвіток не скрес
Встала мати. Мотузочком диму
Хату прив'язала до небес.
Весело із ляском серед печі
Полум'я гуляє по гіл्लю.
Ковдрою закутуючи плечі,
Мати не пита, чого не сплю.
Вже однак зникає гіркотина,
Не катує серце печія.
Знову я — малесенька дитина,
Мати знає більше, ніж я.
Матері розказувать не треба,
Як душа світліє перед днем
В хаті, що прив'язана до неба
Світанковим маминим вогнем.

— Що ви знаєте про Мойсея?
Розповідь про те, як дочка єгипетського фараона зна-
йшла ізраїльського хлопчика в кошику з очерету.

Патріотизм — любов до Батьківщини, відданість своєму народові, готовність заради нього на жертви і подвиги; усвідомлення відповідальності перед Богом за долю свого народу.

Кожен із нас має країну ще прекраснішу за Ханаан. Це — Батьківщина. Наша Батьківщина — це Україна з її пишними садами, високими горами, родючими полями, щедрим працевитим народом. Настав час і нам шукати свого Мойсея, щоб вивів нас із пустелі поневірянь. І, можливо, ним стане той із вас, хто буде дякувати Богові і славити Його, хто буде по-справжньому любити свою країну і свій народ. Хто буде не просто громадянином, а патріотом нашої Батьківщини.

7. Я люблю свою Батьківщину:
а) так; б) ні; в) не знаю.

Домашнє завдання: підбери поезію або влучні вислови про патріотизм, зокрема із Біблії.

ШЛЮБ І ПОДРУЖЖЯ

Урок для 8 класу

Автор Антоніна Саврак, учитель християнської етики
Борщівської ЗОШ І-ІІІ ст. Лановецького р-ну Тернопільської обл.

Мета: розкрити зміст подружжя як Божої установи, з'ясувати його мету, основні ознаки, обов'язки,

перешкоди до подружнього життя, гріхи проти християнського подружжя; виховувати бажання наслідувати святу родину з Назарета як зразок християнського подружжя; плекати почуття любові й поваги до супутника життя, відповідальності за збереження сім'ї.

Біблійна історія: розмова Ісуса Христа з фарисеями про подружжя як Божу установу (Мт. 19:3–12); весілля в Кані Галілейській (Ів. 2:2–11).

Ключовий вірш: «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї» (Бут. 2:24).

Епіграфи: «Нема мудріших, ніж народ, учителів, — У нього кожне слово — то перлина...» (М. Рильський); «Міцна сім'я — міцна держава».

Навчальні засоби: ікона «Свята Родина», свічка, плакати з епіграфами до уроку і правами та обов'язками подружжя, магнітофонний запис, відеосюжети, вінчальні рушники, весільні атрибути.

ХІД УРОКУ

Християнське вітання

Вступне слово вчителя

Дорогі діти, ви мрієте про професії, про досягнення матеріальних благ, про різноманітні мандрівки, щоб подивитися і вивчити світ. Але яких би вершин в освіті не досягли, скільки б багатства не накопичили, чого б у житті не добули, ви не будете почувати себе щасливими, якщо поруч не буде вірного і надійного супутника життя, з яким можна розділити радощі та горе.

Я не випадково обрала темою нашого уроку розмову про шлюб і подружжя. Найперше, мене спонукає сума статистика розлучень у селі, районі, області й по всій Україні. Згідно з даними європейської статистики, Україна лідирує за кількістю розлучень серед європейських країн. На 1000 жителів України припадає 5,3 розлучення. А як боляче читати учнівські особові справи, де в багатьох дітей неповні сім'ї. Переді мною, як учителем християнської етики, стоїть завдання, наскільки це в моїх силах, підготувати вас до життя в шлюбі та сім'ї за Божими законами. Як хочеться, щоб усі ви створили повноцінні сім'ї, щоб ваші майбутні діти тішилися, що мають тата і маму.

Пісня Анатолія Матвійчука «Присвята батькам» (ліва долонька у мамі, фотоколлаж).

Отож, проблемою нашого уроку є: виховання підростаючого покоління готовим до шлюбу та сім'ї.

Для розкриття цієї проблеми в нас працювали проблемні пошукові групи, які мали завдання опрацювати релігійну

літературу, законодавчі акти та здійснити народознавчий пошук: народознавці, правознавці та релігієзнавці.

Тож слово **групі народознавців.**

I. Епіграфом до нашого дослідження є слова М. Рильського «Нема мудріших, ніж народ, учителів, — у нього кожне слово — то перлина...» Наш народ з давніх-давен пошановує хороші сім'ї, міцні шлюбні стосунки. Уже починаючи з поклону молодих перед шлюбом, народні звичаї привчають шанувати батьків, цілуючи ікони та хліб, якими вони благословляють своїх дітей. Обряд поклону передбачає цілувати батькам руки з вдячності за життя, піклування та підготовку до життя.

II. Символом чистоти є біле плаття та біла фата, а особливо, біла стрічка з зеленим миртом, а також весільний рушник, який традиційно в нашому краї був чисто білим полотном, оздобленим миртом та розмайраном (*білий рушник, обшитий миртом*).

III. У народі цінувалася працелюбна дівчина, яка повинна була сама вишити рушники до шлюбу, а також ті рушники, якими пов'язували старостів під час сватання. Дякуючи за них, старости казали: «Дякуємо батьку, матері за гарно виховану дочку, що рано вставала, рушників на посаг надбала» (*демонструють рушники*).

IV. Надзвичайно важливо було зберігати молодим дошлюбну чистоту. Це і Церква поважає, і народ шанує найбільше. Якщо дівчина втрачала дошлюбну чистоту і про це довідувались люди, то її називали покриткою, привселюдно обрізали косу і викидали її на корчму, а ворота обмазували дьогтем. Недаремно в народній пісні співається:

*Ой, як ти хтіла
Віночок доносити,
То й не тре було
В садочок виходити.*

V. Шануючи подружню вірність, вже на початку весілля до молодого співали:

*— Годі, годі, сивий коню, по полю брикати,
годі, годі, Івануню, до дівчат моргати,
— Як не буду вівса їсти — не буду брикати,
тепер буду жінку мати — не буду моргати.*

VI. За давнім звичаєм молоді сиділи на покуті під образами на кожусі, вивернутому догори вовною, що символізує багатство молодої сім'ї.

VII. На весіллі з пошаною співали про жінок, які є хо-рошими господинями, та чоловіків, що гарно вели своє господарство й були добрими до своїх дружин та дітей:

*А я собі господар,
Із Божої ласки*

*Маю плуга, маю рало
Ще й грошей бумажки.
Маю плуга, маю рало,
Що мені потрібно,
В мене жінка, як золото,
А діти, як срібло.*

VIII. А як влучно ганьбить народ п'яниць:

*Вузька стежка, вузька стежка
Межи пшеницею.
Скоротила свого віка
Я за п'яницею,
Ой вижну я пшениченьку,
Тай зложу на тоці,
А мені той п'яниченько,
Як те більмо в оці.*

IX. Народна традиція висміює язикатих, прискіпливих жінок, справжніх язикатих хвесьок. Про це говорить народна пісня. Прислухайтесь, дівчатка, вона стане в нагоді на все життя:

*Скрипка би не грала,
Якби не той смичок.
Чоловік би жінки не бив,
Якби не язичок.*

*Чоловік би не бив
Ні колом, ні буком,
Якби вона говорила
До нього не з фуком.*

*Чоловік би не бив
Ніколи даремно,
Якби вона говорила
До нього приємно.*

*Чоловік би не бив
Ніколи, ніколи,
Якби вона говорила
До нього поволі.*

X. Особливо гарно співали про подружні пари, які є прикладом для молодих:

*Гарная молодиця,
Гарнії в неї лиця,
Гарного мужа має,
Гарно його називає.
А він її за те любить,
Пустив її межі люди, -
На ню люди зглядаються,
Аж на пальці спинаються.*

XI. Українська традиція на знак постійного пошанування святого таїнства шлюбу встановила цікаву символіку ювілеїв подружнього життя: ситцеве весілля — через 1 рік, коли подруги дарують одне одному ситцеві хусточки, одяг як символ подолання перших труднощів; дерев'яне весілля — через 5 років, супроводжуване подарунками меблів або дерев'яних речей як символів домашнього затишку; мідне весілля — через 7 років з даруванням мідних грошей — запоруки достатку і дзвінкого щастя; трояндове весілля — через 10 років — на знак вірної любові; срібне весілля — через 25 років, коли на безіменний палець правої руки одягають срібний перстень; золоте весілля —

через 50 років, коли золоті обручки віддають дітям, а самі обмінюються новими; коронне весілля — через 75 років, коли подружжя вітають коронами. (*Презентація*.)

Учитель. Отже, діти, який зробимо висновок із дослідження цієї групи?

Діти. Народна традиція шанує дошлюбну чистоту, подружню вірність, гарних сім'янинів, працьовитих та вірних у подружньому житті.

Слово надається **групі правознавців.**

I. Епіграфом до нашого дослідження є вислів «Міцна сім'я — міцна держава». Кожна доросла людина має право створити сім'ю. Одним із найважливіших понять сімейного права є поняття «шлюб» (у перекладі зі старослов'янської мови означає «обіцянка»). Основою створення сім'ї є шлюб. Шлюб — сімейний, рівноправний союз чоловіка та жінки, що реєструється у порядку, визначеному законом, та охороняється державою. В Україні визнається лише шлюб, укладений в органах РАЦСу.

II. Умови укладення шлюбу

Необхідна взаємна згода осіб і досягнення шлюбного віку (18 років). У певних випадках шлюбний вік знижується, але право на шлюб особі, яка не досягла шлюбного віку, може надати лише суд.

Значно глибше це питання ви розглянете на уроках правознавства, але важливо знали, що Сімейний кодекс України вимагає, щоб шлюб був зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

III. Реєстрація в державних органах дає змогу забезпечити захист майнових (розподіл майна при розірванні шлюбу) та інших прав подружжя. Лише зареєстрований у державному органі шлюб породжує юридичні наслідки. Це не заперечує проведенню, за бажанням подружжя, вінчання в церкві.

Отже, реєстрація в церкві (будь-якої конфесії) — справа бажання молодих, державна реєстрація — необхідна в інтересах самого подружжя.

IV. Заява про реєстрацію шлюбу може бути подана до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за власним вибором молодих (незалежно від місця проживання та реєстрації). Шлюб реєструється через місяць після подання заяви. Якщо є поважні причини (чоловік іде до армії, виїжджає в довгострокове відрядження, наречена вагітна тощо), цей строк може бути скорочено. Вже стало традицією проводити реєстрацію або, як в народі кажуть, розписуватися, перед весіллям. Як гарно подивитись, коли молоді пари ідуть до рацсу з батьками і друзями, які засвідчать державний акт про створення сім'ї і порадіють.

Пісня

Тече вода з-під явора
В хрещатім барвінку,
Як то гарно, що ти, друже,
Береш українку.
Тече вода з-під явора
Тай посеред жита,
Українські молодята
Будуть в парі жити.
Тече вода з-під явора,
Тай посеред гаю,
Українські молодята,
Щастя вам бажаю.

Відеофрагмент урочистої реєстрації.

Учитель. Дорогі діти, беріть приклад із таких молодят, що у вишиванках розпочинають спільне сімейне життя, бо ми — українці.

Робота групи

Починаючи спільне сімейне життя, подружжя повинно пам'ятати про свої права та обов'язки та виконувати їх.

Робота з плакатом (презентація)

Права подружжя:

- на материнство і на батьківство;
- на повагу до своєї індивідуальності;
- на фізичний і духовний розвиток;
- на зміну прізвища після одруження;
- на спільне вирішення питань життя сім'ї;
- на вибір місця проживання;
- на припинення шлюбних відносин.

Обов'язки подружжя:

- взаємна повага, дружба, взаємодопомога;
- матеріальне забезпечення сім'ї;
- обов'язок створити вагітній жінці умови для наро-

дження та виховання дитини;

- взаємне утримання.

Учитель. Дорогі восьмикласники, вам ще далеко до сімейного життя, але до нього потрібно готуватись заздалегідь, а тому я наголошую на важливості нашого сьогодишнього уроку. Державна реєстрація — це обов'язковий сімейний союз.

На жаль, нерідко в нашому суспільстві ми чуємо про так звані громадянські шлюби.

У сучасному розумінні громадянський шлюб — це співжиття, яке немає ні церковного благословення, ні державної реєстрації. Церква називає його блудним.

Сьогоднішня статистика розлучень досить сумна. А зруйнована сім'я — це трагедія: це діти-сироти, це багато гірких соціальних наслідків. Тому основою міцної сім'ї повинна стати духовність. Потрібно повінчатися. Але поставитись до вінчання не як до гарної традиції, а як до таїнства, у якому Сам Господь дає силу і благословення на нелегке сімейне життя. І не обмежитись лише таїнством вінчання. Регулярні сповіді і причастя, відвідування храму, спільна молитва вдома — це ті основи, на яких тримається сім'я. У такій родині живе Христос.

Тому безвідповідальне співжиття, яке сьогодні іменується громадянським шлюбом, Церква суворо засуджує. Воно руйнує як душі окремих людей, так і суспільство загалом.

Отож пам'ятайте, діти: «Міцна сім'я — міцна держава».

Учитель. Нормою християнського життя є подружжя, яке призначене продовжувати рід людський, виховувати дітей. Кожен із вас має мрію — зустріти хорошу, чуйну, люблячу людину, щоб одружитися з нею і провести довге й щасливе життя. Так, майже всі люди, починаючи з вашого віку, закохуються і, коли це почуття взаємне, зустрічаються з надією у близькому чи далекому майбутньому створити сім'ю.

Отож, **група релігієзнавців** розкаже нам про християнські основи шлюбу.

І. Ключовим віршем нашого дослідження є: «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й приста-не до жінки своєї» (Бут. 2:24).

Учень працює з Біблією:

«І підійшли фарисеї до Нього, і, випробовуючи, за-питали Його: «Чи дозволено дружину свою відпускати з

причини всякої?» А Він відповів: «Чи не читали, що Той, Хто створив *споконвіку людей*, «створив їх чоловіком і жінкою?». І сказав: «Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, — і стануть обоє одним ті-лом», тому-то немає вже двох — одне тіло. Тож, що Бог спарував, людина нехай не розлучує!» (Мт. 19:3–6).

Бог запровадив подружнє життя тоді, коли Він ство-рив жінку для Адама, щоб вона допомагала йому. Господь освятив їхній союз.

II. Християнське подружжя — це шлях до Бога вдвох. Шлюб є великим таїнством Божого творіння. Він симво-лізує злуку Ісуса Христа і Церкви. Оскільки шлюб є таїн-ством, вірні укладають його у храмі. Молодий у шлюбній церемонії представляє самого Ісуса Христа, а молода — Його чисту, непорочну Наречену — Церкву. Як довічним є союз Церкви з Христом, так і досмертним має бути сімей-ний союз чоловіка з жінкою. Коли одружуємося, то має-мо запросити в гості самого Царя царів, як це було в Кані Галілейській (*фрагмент фільму*), коли Христос пошанував Своєю присутністю союз наречених. Тому весільна цере-монія є святим обрядом.

III. Оскільки святі обряди не повинні відбуватися без очищення, тому напередодні потрібно глибоко осмисли-ти свою готовність до подружнього життя, здатність жерт-вувати задля майбутнього супутника життя, бути вірним йому, що засвідчують заручини, які відбуваються за 2–4 тижні до весілля; висповідатися у храмі й прийняти Святе Причастя, щоб ступити на спільну дорогу з чистим сумлін-ням і з благословення Господа.

IV. Шлюб стає таїнством під час весільної служби Бо-жої, яка є пожертвою молодят Христові. У шлюбній цере-монії обручки символізують нерозривне єднання, біла сукня нареченої — чистоту, корони — Божу славу, що че-кає на подружню пару у вічності, спільна чаша з вином — випробування подружжя і спільною радістю, і спільним горем, запалена свічка — велике поклонання подружжя нести світло віри одне одному і майбутньому поколінню через власних дітей. Символи шлюбу надають йому уро-чистості і святості. Найважливішим моментом шлюбної церемонії є присяга одне одному на вірність, засвідчена присутністю дружби і дружки. Священик запитує, чи твер-дою, тобто надійною, незнищеною, є думка взяти собі за жону (мужа) ту (того), що поруч, а тоді благословляє на взаємну любов, готовність перенести будь-які труднощі сімейного життя. (*Відеофрагмент весілля*.)

Відтоді наречені стають подружжям, владиками до-машньої церкви. Тож святковий стіл символізує їхнє май-бутнє спільне життя, а тому не повинен перетворюватись на буденну випивку, а стати справді святою трапезою. Покуття з іконами, принесеними з храму після вінчання для благословення, є прообразом іконостасу домашньої церкви — сім'ї.

Пісня «Короновані»

Я сказав учора, що сватів пришло,
І що станеш ти дружиною моєю,
Що будемо ми у церкві брати шлюб
Усієї християнською сім'єю.
На свічках тихенько плакав білий віск,
Нас вінчали за предвічними законами,
Ми у вірності клялися віч-на-віч
Під святими золоченими коронами.

Приспів

Короноване вінчання короноване,
То освячене кохання на добро воно,
Ці корони маєм вірно пронести,
Короновані особи, я і ти.

Ми чолом разом ішли у небеса,
Наші душі зігрівало слово Боже,
І цвіла довкола нас земля краса,
Нам здавалося, що все на світі зможемо.
Та роки летять, як білі голуби,
І не раз в житті ми будем розчаровані,
Тільки, мила, не образь, не розлюби,
Пам'ятай, що ми у церкві короновані.

Учитель. Дорогі діти, призначенням сім'ї є наро-дження та виховання дітей. Українська сім'я зазвичай була багатодітною, але чомусь зараз більшість сімей ма-ють одне, зрідка — двох дітей. Послухайте діти повчаль-не оповідання.

Удні шлюбу молодій парі з'являється Ісус Христос. Він тримає у руках Книгу Життя. Розгортає її і показує їм ту сторінку, де записані їхні імена. При тому показує їм на-ступні сторінки, де записане їхнє майбутнє. На першій сторінці вони зустрічаються, пізнають взаємну любов і заявляють про неї. Христос показує іншу сторінку. Тут видно миле обличчя їхньої дитини. Ісус гортає далі сто-рінки: «Це друга дитина, яку хочу вам подарувати. Вона питає: „Чи приймете мене?“ » Ісус хоче й далі гортати сторінки, та руки молодят опускаються на Книгу Жит-тя: «О ні, далі не хочемо бачити, більше дітей не бажає-мо!» Христові сумно, і Він каже до молодят: «Коли так, то Я не зможу бути з вами і дати благословення на спільне життя, бо не хочете призначених вам дітей, що їх ви мо-гли б виховати для Неба». І відійшов Христос.

Фільм «Розмова дитини з Богом».

Учитель. Діти, тож якою повинна бути сім'я, щоб від неї не відвернувся Господь? — Жити в любові і злагоді, ходити до храму, постійно сповідатися, причащатися, на-родити дітей і виховати їх для слави Господа. Прикладом має бути сім'я з Назарета, яка виховала Ісуса, Який віддав життя за нас, людей.

Створімо модель майбутньої сім'ї. Сім'я — це дерево, плоди — це якості сім'янина, якими повинен володіти кожен, хто створив сім'ю (дотримання Божих заповідей, взаємоповага, взаємна любов, подружня вірність, спільне виховання дітей в християнських традиціях, стриманість, толерантність, працелюбність).

Пісня «Де згода в сімействі».

Учитель. Дай Бог вам друзів і родину, щоб ви в любові й щасті жили, і до останньої хвилини любили ви і вас лю-били. А щоб були у вас щасливі сім'ї, дарую вам пам'ятку щасливого подружжя. Збережіть її і звертайтеся до неї.

Пам'ятка щасливого подружжя

◆ *Подружжя — найдавніший і найсвятіший з усіх со-юзів;*

◆ *перше подружжя — Адам і Єва: «Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього» (Бут. 2:18);*

◆ *освячення подружнього союзу присутністю Господа Ісуса Христа на весіллі в Кані Галілейській;*

◆ *покликання до подружжя — внутрішній голос, який чує людина, коли заявляє про готовність до відкритості Божій волі;*

◆ *видимі знаки в Тайні подружжя — взаємне віддання подругів одне одному перед святою Церквою, стверджене взаємною присягою задля творення єдиного, цілого, не-розривного єства;*

◆ *подруги — служителі Святої Тайни, священик — лише свідок, який від імені святої Церкви благословляє шлюб і стверджує, що він прийнятий Богом;*

◆ *подружжя — жертовне дарування себе одне одному;*

◆ *мета подружжя — жити у святості, народжувати та виховувати дітей;*

◆ *святість — присутність Бога в подружжі; сім'я — домашня Церква; скріплення подружньої святості мо-литвою, святими таїнствами сповіді і причастя;*

◆ *єдність — такий зв'язок жінки з чоловіком, що «не-має вже двох, але одне тіло» (Мт. 19:6); відтворення у по-дружжі єдності Христа і святої Церкви;*

◆ *плідність — народження і виховання дітей: «Пло-діться й розмножуйтесь, і наповнюйте землю» (Бут. 1:28);*

◆ *нерозривність: «Тож, що Бог спарував, людина нехай не розлучує!» (Мт. 19:6); «Хто дружину відпустить свою, та й одружиться з іншою, той чинить перелюб із нею. І коли дружина покине свого чоловіка, і вийде заміж за іншо-го, то чинить перелюб вона» (Мк. 10:11–12);*

◆ *вірність як ознака правдивої любові;*

◆ *гідність — взаємна пошана;*

◆ *відповідальність у подружжі; необхідність добре об-думати свій вибір перед вступом у церковний шлюб; цер-ковні курси підготовки для тих, хто одружується;*

◆ *дошлюбна чистота подругів — свідчення пошани один до одного, глибоке розуміння Таїнства подружжя, яке спочатку чиниться на небі, а потім на землі;*

◆ *випадки, у яких шлюб може бути визнаним недій-сним: бракує канонічного віку (хлопцеві — 18 років; ді-вчині — 16, згідно з українським законодавством — 17); одруження з примусу; споріднення; чернечі обіти; повтор-ні шлюби; нездатність до подружнього життя (психічні хвороби, статева неспроможність);*

◆ *обряд вінчання як зобов'язання наречених долучи-тися до Пресвятої Трійці: «Вінчається в Ім'я Отця і Сина і Святого Духа...»;*

◆ *вінці як знак Божого благословення;*

◆ *шлюб без Бога — лише співжиття протилежних статей;*

◆ *обов'язки подружжя: чоловік і жінка повинні любити одне одного, допомагати в усьому, зберігати вірність; дружина повинна поважати і слухати свого чоловіка, бо він є заступником Бога в родині; чоловік і дружина пови-нні спільно дбати про своїх дітей, берегти їх життя і здоров'я, забезпечувати на майбутнє, виховувати по-християнськи; у всьому бути прикладом;*

◆ *гріхи проти християнського подружжя: зрада, аборт, неприродне задоволення статевих пристрастей, уживання контрацептивів;*

◆ *Христова заборона багатоженства (Лк. 16:18);*

◆ *несхвалення Церквою різних за вірою подруж;*

◆ *єдині ліки на недуги модерних подруж — повернення до Божих планів;*

◆ *подружжя і родина — місійний шлях безустанного будування Царства Божого у власній душі і душах ближніх.*

ДИСК ІЗ ЗАПИСОМ ВІДЕОСЮЖЕТІВ, використаних в уроці, можна придбати, звернувшись до редакції.

ЧОЛОВІЧІСТЬ І ЖІНОЧІСТЬ. ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ СТАТІ

Урок для 10 класу

Автор Юлія Холодовська, учитель християнської етики та фізичної культури, м. Кіровоград

Мета: пояснити учням християнську суть чоловічості та жіночості на основі Біблії, показати психофізіологічні особливості чоловіка й жінки; виховувати в учнів інтерес до вивчення Слова Божого, відповідальність за покликання бути чоловіком, бути жінкою; розвивати вміння аналізувати життя біблійних персонажів, самостійно робити висновки.

Біблійна основа: Пр. 14:1; Еф. 5:22–33.

Література

Біблія або книги Святого Письма Старого та Нового Заповіту / Пер. проф. І. Огієнка. — К.: Українське Біблійне товариство, 2002. — 1375 с.

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент. Привітання. Налагодження контакту з класом.

Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Тест на чоловічість та жіночість»

Для гри потрібні і хлопці, і дівчата. Учасникам треба вийти за двері, а вчителів викликати їх у клас по одному. Поки вони будуть за дверима, треба розповісти тим, хто в класі, як реагують на ситуацію хлопці й дівчата, щоб вони знали, за чим потрібно спостерігати, та щоб не гучно сміялися. Запросіть учнів та починайте розповідати, а вони показують все, про що йдеться: «*Уявіть, що ми ввечері йдемо парком. Подивись, яке гарне небо. Поки ти дивився на зірки, не обійшов калюжу, подивись, як забруднив підшву. Котра година? Подивись на годинник. Ось лавка, сядьмо. Холодно, запали сірники, погріємось*».

Ось як зазвичай буває:

Коли дівчина дивиться на небо, вона спочатку піднімає очі, а потім голову. А хлопець різко піднімає голову.

Коли дівчина дивиться на підшву, вона ногу відводить назад, а хлопець вперед.

Коли дівчина дивиться на годинник, вона відсуває манжет, а хлопець струшує годинник з руки.

Коли дівчина сідає куди-небудь, то спочатку витирає пил, а потім сідає, а хлопець просто сідає.

Хлопці запалюють сірники до себе, а дівчата від себе.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Повідомлення теми та мети уроку

У сучасному світі поширеним є феміністичний рух — рух за рівність жінок і чоловіків. Жінки хочуть довести, що не відрізняються від чоловіків, що можуть виконувати тяжку фізичну роботу, будувати кар'єру, займатися чоловічими видами спорту тощо, а чоловіки можуть виховувати дітей, займатись хатніми справами. Що ви про це думаєте?

Обговорення чоловічих і жіночих ролей:

— у суспільстві, на підприємстві;

— у сім'ї, у вихованні дітей;

— у домашньому господарстві.

III. ВИКЛАД НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель. Бог створив кожну людину унікальною і неповторною. Немає на світі двох однакових каменів, а тим більше людей. Але при всьому людському розмаїтті є відмінності, які відразу впадають в очі — відмінності між чоловіком і жінкою. І вони не тільки в зовнішніх ознаках статі. Виявляється, однойменні внутрішні органи в чоловіків і жінок діють дещо по-різному, у них різна інтенсивність обміну речовин, частота дихання і серцевих скорочень, склад крові тощо.

Чоловіки і жінки істотно розрізняються в особливості сприйняття, у них різна логіка та інтуїція, темперамент, нервова система, спостережливість, взаємини з оточуючими, інтереси, оцінки, фізичні параметри, організація мислення, активність і багато чого іншого.

Розглянемо дві порівняльні таблиці

У чоловіків	У жінок
логіка	інтуїція
узагальнення	аналіз
сприйняття загалом	увага до деталей
схильність до абстракцій	конкретика
практицизм	романтизм
орієнтація в просторі і часі	спритність і чуйність рук
технічна спрямованість	гуманітарна спрямованість
мотив досягнення успіху	мотив стосунків з оточуючими
прагнення до лідерства	вміння підкорятися
бажання бути першим	бажання бути єдиною і неповторною
схильність до новаторства	дотримання правил

Чоловік	Жінка
раціональний	чутлива
твердий	гнучка
стриманий	емоційна
суворий	чуйна
рішучий, схильний до ризику	обережна
упевнений у собі	тривожна
агресивний	жаліслива
активний	старанна
замкнутий	товариська
мовчазний	балакуча

Бог — творець чоловіка та жінки; Він створив нас різними не для того, щоб ми принижували одне одного, не для війни, не для конкуренції та постійного змагання, а навпаки, для гармонії в сім'ї, у суспільстві. Щоб ми досконало доповнювали одне одного. Різні — не означає, що хтось гірший. І той, хто з цим сперечається, робить багато помилок і багато втрачає. Отож, сьогодні ми спробуємо зрозуміти наші відмінності та пов'язану з цим суть нашого покликання.

Випереджувальне завдання

Учні заздалегідь отримують завдання написати міні-твір: Хлопці на тему: «У чому, як чоловік, я хочу бути схожим на...» (на вибір: Ной, Йосип, Мойсей, Давид, апостоли Павло чи Петро чи інші). Дівчата на тему: «У чому, як жінка, я хочу бути схожою на...» (на вибір: Сарра, Рут, Естер, Марія чи інші).

Учні зачитують свої твори, а учитель на дошці записує головні чоловічі та жіночі якості, притаманні обраним героям.

Учитель. Ці Божі люди виконали своє покликання, бо шукали спілкування з Богом, мали величезне бажання догодити Творцеві й не сперечалися, а відчували суть покликання бути чоловіком і суть покликання бути жінкою.

Прочитаємо уривок з Послання апостола Павла до ефесян, 5:22–33, та поміркуємо. У чоловіка Бог застав такі

Він — вона

Зустрілися якось День і Ніч. День ходив у білих шатах, прикрашених золотими сонячними промінцями, у високому блакитному циліндрі, перевитому срібним серпанком. Ніч також була незрівнянною. Її бузкова сукня була прикрашена зорями і розшита ніжними вечірніми росами. Обличчя Ночі прикривало невагоме покривало снів та мрій.
— Привіт, красуне! Ти просто надзвичайна.

— Дякую. Такою мене ство-

рив Творець.

— Сам Творець? Ти впевнена?

— Так. Я пам'ятаю Його слова. Я створена Словом.

— А я?

— І ти теж.

— Я не пам'ятаю цього. А звідки ти знаєш про мене?

— Ось — людина. Щоночі вона читає мені з великої книги — Біблії.

— Там написано про нас?

— Так. Колись ми були сірою млою. Одним цілим. А потім Бог розділив нас. Ти став світлим і веселим Днем, а я королевою відпочинку — Ніччю.

— А я думав, це про людей.

— Що «про людей»?

— Ну, була одна людина, а Бог розділив її, і стало дві.

— Ні, не так. Бог спочатку створив чоловіка. Та побачив Творець, що погано людині бути самій, і тоді, взявши ребро чоловіка, створив йому помічницю — жінку.

— А чоловік і жінка схожі?

— Як ти і я.

— Це ж як?

— Ми доповнюємо одне одного. Без світлого і гоминого Дня Ніч здаватиметься жакіттям. І без затишної Ночі — часу відпочинку — люди не зможуть натішитися

риса, щоб він міг бути головою своєї сім'ї, насамперед духовним керівником, нести відповідальність за дітей, дбати про добробут сім'ї та бути захистом для дружини. А жінку наділив такими рисами, щоб вона була берегинею для родини, виховувала дітей, корилася чоловіку і дбала про затишок у домі. Саме жінці Господь доручив носити під серцем майбутнє дитя. Соломон у Книзі Приповістей, 14:1, написав: «Мудра жінка будує свій дім, а безумна своєю рукою руйнує його».

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

Сьогодні ми розглянули психофізіологічні особливості чоловіка та жінки, закладені Богом. Думаю, ви подивились на себе з цих позицій і побачили свої сильні та слабкі сторони. Розуміння суті чоловічості та жіночості допоможе вам правильно розставити пріоритети в житті, розвивати в собі якості, притаманні вашій статі, та з Божою поміччю зрозуміти і виконати своє покликання.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Обговорити з батьками суть покликання бути чоловіком (жінкою) та розвивати в собі чоловічі (жіночі) якості.

Тобою. Так само чоловік і жінка. Без неї чоловік швидко засумує, без нього жінка страждатиме.

— То вони різні?

— Як я і ти. Нас оспівують у віршах поети, композитори пишуть сонати і вальси. Нами захоплюються, нас чекають, та кожного по черзі. Чоловік і жінка можуть виконувати однакову роботу, бути незрівнянними і неперевершеними. Та все ж ніхто не зможе дружині подарувати затишок, крім її пари, нікому не підвладно зробити щасливим чоловіка, крім коханої.

— Коли чоловік стає чоловіком, а жінка — жінкою?

— Це вже сталося. Пам'ятаєш, я казала тобі про Слово? Там написано: «Як чоловіка та жінку створив їх». Ніколи жінка не зможе стати чоловіком, а чоловік жінкою.

— Але...

— Я знаю. Багато що спотворив гріх. Та є те, чого навіть зіпсована гріхом людина не може спотворити.

— Що це?

— Народження нового життя.

Лише жінці подарована чудова можливість — народити дитину. Лише чоловікові Бог застав можливість розпочати життя цієї дитини.

— І ніхто цього не змінить?

— Такий план Творця.

— Дивно. Я хотів би стати людиною. Я дорожив би своїм призначенням, був би прекрасним чоловіком.

— Так. Я розумію тебе. Але у нас з тобою є своє призначення: ти — День, я — Ніч. Я дорожитиму тим, що дав мені Творець. І ти цілуй це.

Оксана Смірнова
Малюнки Ганни Водоп'ян

СВЯТО ВЕСНЯНОГО ІМЕНІННИКА

Сценарій позакласного заходу

Автор Ірина Курченко, м. Рівне

Герої дійства: Весна, Пролісок, Підсніжник, два Кроти.

Оформлення класу: вироби з паперу, тканини, підручних матеріалів — весняні квіти, зелені гілочки, вербові котики, метелики, усміхнене сонечко, кошик із підсніжниками.

Музичне оформлення — спів пташок, класичні твори. Весна — господиня свята, одягнена в зелене вбрання, на голові віночок із ніжних квітів.

Ведучі — Підсніжник та Пролісок запрошують дітей до кафетерію «Весняна галявина».

Підготувати: велику листівку для Весни, костюми, екран, відеопускач, капелюхи для Підсніжника і Проліска, інсценівку (роздрукувати слова, підготувати костюми для Орла і Крота), біблійні вірші.

Заходить Весна, розмовляє по мобільному телефону з зимою.

Весна. У мене все йде за планом. Так, усіх-усіх пробудила від твоєї зимової сплячки. Навкруги вже все цвіте, росте і співає. З небесною канцелярією узгоджую кожний свій крок. Ти ж знаєш, що наш Творець усе продумав до дрібнички. Можна не хвилюватися, Він мудрий управитель, а Його вказівки — просто досконалі, виконувати — одне задоволення.

Де я зараз? Здогадайся! Ні, не в лісі, і не в полі... Молодець! Так, у Країні друзів. Нещодавно знову отримала листівку-запрошення на Свято іменинника, тримаю в руках як доказ. Але вирішила цього року запросити всіх її жителів до своєї улюбленої «Весняної галявини». Нехай відчують дотик і подих Весни. Дякую. Обов'язково передам привіт і скажу про те, що ти їх не забула. Бувай, зателефоную після свята.

Весна. Привіт. Зима передає вам своє вітання. А ви вже відчували тепло мого весняного сонечка? Відігрілися після зими? Вам тут затишно? Чи потурбувалися про вас мої вірні друзі? До речі, а де це Галантус і Блаустер?

Галантус. Ось ми, Веснянко. Продовжуємо знайомитися з новими друзями.

Блаустер. Такі чудові відвідувачі. Скільки всього цікавого розповіли нам про свою Країну друзів. Ми вже пошкодували, що не були разом з ними минулого року.

Весна. Так, я цей час до сьогодні пам'ятаю, було напружено весело, гамірно і смачно! Пам'ятаєте минулорічне свято?

Галантус. Ти нам обіцяла показати фото, не забула?

Весна. Дякую, що нагадали. Трішки пізніше, гаразд? А ви, друзі, познайомилися з моїми помічниками? Чи знаєте, як їх звати, звідки вони родом? Що означають їхні імена? Зрештою, хто вони?

Перед вами Галантус і Блаустер. Давайте розділимося на дві команди й почнемо наше свято з весняної вікторини «Упізнай мене».

Діти утворюють дві команди.

Вікторина «Упізнай мене»

Запитання вікторини

1. Що означають слова «галантус» і «блаустер»? (Відповідь: галантус — підсніжник, блаустер — пролісок).

Підказки висвітлюються на екрані.

Підказки до слова «галантус»:

- ♦ його наукова назва «галантус ніваліс»;
- ♦ його колір — білий;
- ♦ чехи його називають сніжинкою, англіїці — сніговою сережкою, французи — снігопросвердлювачем;
- ♦ у народі його звуть — снігурка, скорозріст, сніжно-цвіт, ярник;
- ♦ він милує око лише кілька місяців (березень–червень), а потім ховається під землю аж до наступної весни;
- ♦ його насіння, разом із комахами, любить “мандрувати” лісом; воно, протягом 3–12 років може перебувати у стані спокою, а молоді рослини можуть розквітнути лише на 4–8 рік;
- ♦ по ньому можуть визначити місцезнаходження марганцю, адже якщо у ґрунті є цей земний скарб, то квітка може змінити своє біле забарвлення на рожеве;
- ♦ він не боїться холоду;
- ♦ ним лікують радикуліти, використовують при захворюваннях нервової системи;
- ♦ він герой казки «Дванадцять місяців» і Червоної книги.

Остання підказка — загадка від Галантуса:

Це я першим виглядаю з-під снігу,
Мов вісник настання весни.
Своїм прекрасним білим цвітом
Пробуджую зимові сни. (Підсніжник)

Підказки до слова «блаустер»:

- ♦ старогрецькою його називають «сцілла», що в перекладі означає «морська цибуля»;
- ♦ німці його називають «блаустер», тобто «блакитна зірка»;
- ♦ у народі його звуть синоткою, синім рястом, рястиком, скороліскою, небесником;
- ♦ його колір — небесно-блакитний;
- ♦ його зріст 6–18 см;
- ♦ він не боїться холоду;
- ♦ з його квіток можна отримати блакитну фарбу;
- ♦ його цибулинки мають сечогінні, відкашлюванні, проносні властивості;
- ♦ він герой Червоної книги.

Остання підказка — загадка від Блаустера:

Навесні я зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо мене не стане влітку. (Пролісок)

Весна. Молодці! Справилися із завданням! Бачу, що не даремно ходите до школи й не даремно протираєте штанці. Отож, пропоную моїх друзів називати Підсніжник та Пролісок, якось звучить зрозуміліше, чи не так?

Підсніжник та Пролісок. Ми згодні!

Підсніжник. Уже нарешті одягнемо свої капелюхи, а то якось без голови ходити незручно...

Пролісок. І некомфортно, і негарно...

Підсніжник. Мені дуже сподобалася вікторина — така цікава й пізнавальна! Навіть не здогадувався, що про нас, перші весняні квіти, ви так багато знаєте.

Пролісок. А про кого йдеться в наступній загадці?

Де вона проходить —
Там травиця сходить,
Квіти розцвітають,
Солов'ї співають. (Весна)

Звичайно — це красуня Весна, наша найкраща подруга.

Пролісок. Ми її чекали з нетерпінням. Я навіть про неї вірш склав.

Підсніжник. Невже?!

Пролісок. Так, її прихід надихнув мене на поетичні рядочки.

Своєю владною ходою
Усміхнена іде весна
І животворчою рукою
Сонливу землю обійма.
Вона, стобарвна і стозвука,
Турбує в лісі дрімоту,
Вдяга поля і сірі луки
У благодатну пишноту.
Її чарівний теплий подих
Відчула гілочка сумна,
На березневий її дотик
Озвалась зеленню вона.
Листочок, квіточка, травичка —
Все оживає після сну,
Дзюрчить лазурова водичка,
Виблискує й віта весну.
Птахи-хористи заспівали
Бадьору пісню в простоті —
І все навколо забувало
У прохолодній чистоті!

Ірина Курченко

Підсніжник. Ти влучно підмітив: не було б Весни, не було б і нас. Адже саме вона дарує нам життя. Коли я на собі відчуваю дотик теплих рук Весни, то прокидаюся, досить швидко починаю рости й зацвітаю.

Весна. Дякую вам за підбадьорення, мої вірні друзі. Але я нічого не роблю особливого. Це моє призначення. Саме для пробудження природи, нового життя і створив мене Бог. Ще й дав мені трьох помічників, знаєте яких? Відгадайте. Даю підказку:

Три брати ідуть по світу —
Від зими назустріч літу.
Перший пройде — тане лід,
Другий пройде — всюди квіт,
Третій пройде — укрива
Землю шовкова трава!
Нерозлучні три брати.
З ними зустрічались ви? (Березень, квітень, травень)

Підсніжник. Недаремно тебе Творець наділив неабиякою животворчою силою, я її на собі відчув.

Пролісок. Як ти влучно сказав — животворчою силою. Справді, Весна будить бруньку й ріст, навіть велетня-ведмедя... Заглянула в барліг, смикнула його за ногу — він і прокинувся.

Підсніжник. А ти чув, як по-сусідству весело розпочав гомоніти струмок?

Пролісок. Чув. А ти бачив, як ожив мурашник — таке враження, що хтось включив моторчика! Раптово всі прокинулися!

За дверима почулося шарудіння.

Весна. До нас ще хтось хоче завітати. Проліску, будь ласка, відчини двері.

Заходять два Кроти.

Кріт 1. Здається, ми на поверхні. Ой, як пахне... Весною пахне... Чистотою, зеленню, бджолами... (Нюхає).

Кріт 2. Ага (нюхає), черв'ячками дощовими. Ням-ням... Нарешті наїмся. Свіженьких, м'якеньких... А то вже від зимових засушених харчів виразка, мабуть, утворилася. Ти вже кормову нору приготував?

Кріт 1. Є там якась.

Кріт 2. Що значить якась? От я цієї ночі працював, так працював, у поті чола, уявляєш за ніч вирих 50-метрову нору.

Кріт 1. Яку, житлову чи кормову?

Кріт 2. Ну ти й дивак, звичайно, кормову. Весна прийшла, все ожило, лови момент, друже. Хапай павуків, багатоніжок, гусениць, черв'ячків і тягни в нору.

Кріт 1. Таке враження, що ти живеш заради того, щоб лише поїсти. А я хочу їсти просто для того, щоб жити. Зрештою, насолоджуватися життям.

Кріт 2. Яке життя може бути на поверхні? Яке відношення воно має до тебе? Все життя кріт проводить у підземних норах — оце правда. А насолода наша — це черв'ячки.

Кріт 1. Знову ти за рибу гроші!

Кріт 2. Ну чому? Можу ще про шубку свою сказати. Глянь, яке гарне хутро, я вже поміняв його на весняне, коротше.

Кріт 1. Можна подумати, що ти його бачиш.

Кріт 2. А для чого мені на нього дивитися, я його відчуваю. Росте хутро вгору, а не вперед або назад, це допомагає мені просуватися по підземному тунелю в будь-який бік. Як усе практично.

Кріт 1. Подякуй Творцеві за Його досконалий задум стосовно кротів. Адже коли Він дарував нам життя, Він дав нам і Своє призначення. Отже, я не просто так з'явився на світ... Тому, нехай моє життя приносить користь і цим прославляє Творця.

Кріт 2. Ха-ха, яка користь від крота! Не сміши народ! Ти забув, як нас люди ганяють по всьому городу навесні та влітку? Задумався над своїм призначенням! Ха-ха!

Весна. Годі вам сперечатися, поважні Кроти!

Кріт 1. Ой, ми не одні!

Весна. Не одні, нас тут багато. Ваші нори привели вас до «Весняної галявини».

Кріт 2. У Країну друзів! Нарешті, я багато хорошого чув про неї!

Кріт 1. Так це ж знаменитий кафетерій! Бачиш, який у мене нюх! Смачно пахне! Мабуть, тут є черв'ячки!

Весна. Тут є учні! Досить розумні та ерудовані! Вони зможуть зупинити вашу суперечку й розказати, яку ж користь приносять кроти. Після цього один з вас точно прозріє, а другий — зрадіє, що не даремно живе. Друзі, підбадьоримо Кротів?

Учень. Шановні Кроти, Бог не помилився, давши вам життя. У вас є своє призначення. Кроти приносять користь, винищуючи шкідливих комах і змінюючи структуру ґрунту — розпушуючи його.

Учениця. Моя мама, коли пересаджує навесні вазони, завжди бере саме ту землю, яку розпушили кроти. Ми її разом набираємо або в лісі, або на галявині.

Учень. Тому що ця земля збагачена органічними речовинами. Ваша багаторічна ріюча діяльність, шановні Кроти, приводить до поліпшення ґрунту, а надлишок вологи по кротовинах стікає у нижчі ґрунтові горизонти. Ось така від вас користь.

Кріт 1. Який розумний! Шкода, що я не бачу тебе.

Учень. Достатньо того, що ти чуєш мене, не будь таким скептиком!

Кріт 2. А я вам хочу подякувати. Я знав, знав, що моє життя для когось важливе! Спасибі, друзі!

Учениця. Це ще не все. Ось послухайте ще одну історію, яка трапилася також навесні в одній місцевості.

Інсценівка. Показують діти.

Автор. Навесні орел налаштувався мостити гніздо. Довго шукав підходяще дерево й нарешті вибрав дуб, старий-престарий, грубезний та високий. Аж тут з-під землі виліз кріт і побачив, що орел мостить на дубі гніздо. Знав кріт, що коріння дуба вже трухляве і скоро дерево впаде на землю. Шкода йому стало, що орел марно працює, тож він підвів голову і сказав:

Кріт. Не мости на цьому дубі гнізда, бо в нього коріння гниле. Я живу під землею, тому знаю, що там відбувається. Перша буря його повалить, і ти занапастиш своїх дітей.

Автор. Орел розгнівався і гордо відповів:

Орел. Ти будеш учить того, кого називають царем птахів і господарем позахмарних висот!.. Ти хочеш злякати того, хто є символом відваги й сміливості? Переді мною відкриті безкраї небесні простори! Твоє діло — у землі копатися, а не вчити того, хто знає більше від тебе.

Автор. Кріт на те йому відказав:

Кріт. Хоча ти, Орлику, і багато знаєш, але всього знати не можеш. Дозволь тобі нагадати, що ти є не лише символом відваги і сміливості, але, бачу, і символом гордості, зарозумілості й самовпевненості. Якщо не дослухаєшся, брате, до поради, то твій політ може завершитись падінням.

Автор. Орел сердито заклекотів:

Орел. Буду слухати пораду сліпця, ще чого! Бувай, Кроте! Пірнай у свою темряву!

Автор. Якось боляче стало Кроту, але він мовчки поліз під землю. Минув час. У гнізді, на старому дубі, вилупились Орлята. Орел з Орлихою не могли натішитися своїми дітками. Та ось, одного дня, знялася велика буря. Ліс зашумів, застогнав. Старий дуб, де було орлине гніздо, рипів-рипів і не витримав — упав на землю. Добре, що хоч на ту пору Орлята вже літати навчилися, а то б розбилися, бідолахи. Та все ж птахи-батьки перелякалися за своїх діток, а ще й гніздо втратили.

Орел. Що ж тепер робити? Пташенята ще малі, їм треба домівка, де будемо жити?..

Автор. Орел пригадав розмову з Кротом, його пораду і сказав:

Орел. Дарма я не послухав Крота! Справді, моя гордість і зарозумілість призвели до того, що постраждала вся моя сім'я. Недаремно сказано: "Хто слухає поради, той мудрий" (Пр. 12:15).

Пісня

В норі вологій у темряві
Кроти тихенько розмовляти.

Один сказав:
— Я був сьогодні нагорі.
Птахів небесних чув розмову,
Незрозумілу їх промову –
Дивакуваті мешканці землі.

Немовби сонце сходить над землею,
Тепло дарує, сяйво і красу,
Ще голубе є небо! На небі є оселі!
Хто може пояснити, що плетуть?

А друг сказав:
— Невже повірив
Ти птахам і бездумним звірям,
Що над землею є іще життя?
Фантазія у них буває,
Свою глупоту виставляють,
Є лише темрява, і тільки так!

Не сходить сонце ясне над землею,
І не дарує сяйво та красу.
Можливо, є ще небо... Але які оселі?
Розказують чомусь вони дурню.

Величний Ти, о Господи, в творінні,
По милості даєш прозоріння,
Подарував життя, щоб прославлять.
Але живуть на світі люди,
Які бездумно, вперто судять:
Не будемо ми Світла визнавать.

Навколо Бог створив усе чудово:
Моря, луги, ліси і квіточки.
Подарував життя, життя всьому живому –
Сліпі лише не бачать, мов кроти.

Бо, справді, сонце сходить над землею,
Тепло дарує, сяйво і красу,
І голубе є небо! На небі є оселі!
Прокиньтесь, люди, від нічного сну!

Переклад з російської Ірини Курченко

Весна. Шановні Кроти, чи отримали ви відповіді на свої запитання? Здається, ви марно й не випадково потрапили до нашої «Весняної галявини».

Кріт 1. Справді, я отримав вичерпну відповідь, у мене навіть відкрилися внутрішні очі. Тепер я знаю, для чого Бог мене створив. Хоча, скажу відверто, що черв'ячків мені їсти не перехотілося.

Весна. Друзі, а ви знаєте своє призначення? Для чого Бог дав життя людині, адже це Його дар, і яку відповідальність за отримане життя поклав на неї? Де знайти відповіді на ці запитання? У кого просити поради?

Підсніжник та Пролісок. Ми цього не знаємо.

Кріт 1. І я не знаю.

Кріт 2. Можливо, для добрих справ? Я чув, як Сова розказувала історію про одного короля. У Греції було місто, яке мало дивний звичай: один раз у рік мешканці вибирали собі короля, а потім викидали його на безлюдний острів. Згодом усі правителі помирилися з голоду. Але один король був передбачливим. Протягом свого царювання він таємно вивозив на безлюдний острів багато припасів. Коли його туди відправили, він мав абсолютно все для повноцінного життя.

Кріт 1. Ну і до чого тут добрі справи? Адже він турбувався сам про себе, а не про своїх підлеглих.

Учитель. Мені видається, що в цій розповіді є добірне зерно, адже таким випадковим, тимчасовим королем на землі є кожний із нас. Після земного життя ми перейдемо до вічного. Допоки живемо, ми повинні заздалегідь потурбуватися про місце вічного перебування нашої безсмертної душі.

Весна. Зрештою, давайте запитаємо в Самого Творця.

Кріт 1, Кріт 2. Але ж ми Його не бачимо!

Учитель. Зате можемо чути. Він залишив нам Своє слово, яке записане у Святому Письмі, — ось там і пошукаємо відповіді.

Діти утворюють три команди:

Підсніжник, Пролісок, Кроти.

Читають тексти з Біблії.

Еф. 1:3–14; 2:1–10; Ів. 15:1–17.

Підготувати біблійні вірші для висновку:

♦ «І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним... і над усею землею...» (Бут. 1:26–27).

♦ «...що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї, і син людський, про якого Ти згадуєш? А однак учинив Ти його мало чим меншим від Бога, і славою й величчю Ти коронуєш його! Учинив Ти його володарем творива рук Своїх, все під ноги йому вмістив...» (Пс. 8:5–7).

♦ «Було тобі виявлено, о людино, що добре, і чого пожадає від тебе Господь, — нічого, а тільки чинити правосуддя, і милосердя любити, і з твоїм Богом ходити сумирно» (Мих. 6:8).

♦ «Догодити ж (Богові) без віри не можна» (Євр. 11:6).

♦ «...віра, коли діл не має, — мертва в собі» (Як. 2:17).

♦ «Бо Я — Господь ваш, і ви освятитесь, і будьте святі, бо святий Я...» (Лев. 11:44).

♦ «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт. 5:16).

♦ «Бо ми — Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла, які Бог наперед приготував, щоб ми в них перебували» (Еф. 2:10).

♦ «Ви друзі мої, якщо чините все, що Я вам заповідую» (Ів. 15:14).

ДВА КРОТИ

1

2

3

В но - рі во - ло - гій у тем - ря - ві, Кро - ти ти - хе - нько роз-мов - ля - ли. О -

4

5

6

дин ска - зав: Я був сьо - го - дні на - го - рі. Пта - хів не - бес-них чув роз - мо - ву, не -

7

8

9

зро - зу - мі - лу їх про - мо - ву, ди - ва - ку - ва - ті ме - шка - нці зе - млі. Не -

10

11

12

13

мо-вби со-нце схо-дить над зе - мле - ю, Те - пло да - ру - є, сяй-во і кра - су, Ще

14

15

16

17

го - лу - бе є не - бо! На не - бі є о - се - лі! Хто мо-же по - я - сні - ти, що плетуть?

Висновки

♦ Людина — вершина творіння Бога, носій образу й подоби Його. Бог дав їй розум, волю, безсмертну душу і призначення — пізнати істинного Бога через віру в Ісуса Христа й успадкувати вічне блаженне життя з Ним.

♦ Створена за образом і подобою Божою, людина постійно прагне спілкування з Богом.

♦ Людина, яка живе згідно з Божими заповідями, повинна любити Бога і ближнього свого, як самого себе.

♦ Призначення земного життя людини — бути господарем земних благ, творити добро і прославляти Творця, бути в гармонії з собою і оточуючим світом.

♦ Людина повинна пам'ятати про відповідальність, яка покладена на неї, — це відповідальність перед Богом за подароване їй життя, за втілений у неї образ Бога й можливість досягнути Його подоби, відповідальність за збереження фізичного тіла, як місця перебування душі.

Вислів: «Господь сотворив тебе без тебе, але спасти тебе без тебе не може» (Св. Августин).

Діалог з учнями.

Ведучі свята вітають іменинників.

Іменинники запрошують гостей до солодкого столу, а Кротів пригощають солодкими черв'ячками (цукерками).

Веселі естафети на подвір'ї.

Фото на пам'ять.

МОЛИТВА ВИГНАНЦЯ

Сценарій вечора пам'яті митрополита Іларіона (Івана Огієнка)

Підготувала Оксана Сегіна, голова Православного Братства ім. Холмської Богородиці Свято-Софійської парафії м. Рівного

Читець.

Я взяв своє серце малими руками
Й віддано поклав Україні до ніг,
І юна любов розцвілася між нами,
І став я орати твердий переліг.
Й нікому вже більше не дав я любові,
Бо другого серця кохати не маю,
І вірним зостанусь, аж дошки соснові
Єдину любов мою спинять без краю.

1-а ведуча. На початку 2012 р. українська і світова громадськість відзначила 130-річчя з дня народження та 40-річчя від дня смерті видатного ученого, педагога, державного, громадського, церковного і культурного діяча Івана Івановича Огієнка. Сучасники називали його людиною енциклопедичних знань, праці й обов'язку. Історія і культурологія, література і мовознавство, журналістика і поезія, філософія і богослов'я, видавництво і педагогіка — такою різноманітною й багатою була сфера діяльності Івана Огієнка.

На жаль, більшість творів І. Огієнка, а він є автором понад двох тисяч публікацій, і сьогодні ще малодоступна для українського читача: знаходяться вони за кордоном, а та незначна частина, що видавалась в Україні у 20-х рр., ще донедавна перебувала в спецсховищах як заборонена.

Тож привідкриймо разом завісу таємничості над життям цієї геніальної людини! Пройдемо поруч із ним його життєвою дорогою, намагаючись зрозуміти, як із маленького сільського хлопчика постав митрополит, який, викрешуючи іскри зі свого серця, посилав їх в Україну, зігріваючи людей у холодні темні ночі безвиході, а сьогодні будить наше заколихане сумління.

Звучить ніжна мелодія скрипки. На сцену виходить хлопчик.

Хлопчик. Народився я 14 січня 1882 р. в Брусилові Київської губернії у бідній селянській родині Івана та Єфросинії Огієнків. Мій безстрашний предок — козак Максим Огієнко, у часи Коліївщини був одним із організаторів повстання неподалік Лубен.

Був я шостою дитиною в сім'ї. Рано пізнав нужду й нестатки — мав всього лиш два рочки, коли загинув мій тато. Мама, у розпачі, віддала на утримання трьох старшеньких чужим людям, а мене — лишила. Набідувалися... І тяжку працю знаю змалку — ходив з мамою на роботу в місцеву економію, а згодом і на бурякові та хмелеві плантації. Лише в 9 років переступив поріг місцевої школи, але Бог послав мені добрих учителів — Івана Сливку, який прищепив мені глибоку любов до науки й віршування, та місцевого священика Никанора Сташевського, який навчив мене глибокої любові до Бога і Церкви.

Підліток. Люба моя, мамо! Ви знали, як я хочу вчитись далі! І ось ідемо ми поруч по розбитій дорозі до Києва — 75 верств пішки. Йдемо вступати до військово-

фельдшерської школи, бо навчання там було безкоштовним. Вибору не маю, та й потім муситиму відпрацювати цілих 6 років у лікарні...

Київське життя.... Читаю багато книжок, продовжую писати вірші, наймитую в селі. У 15-річному віці видаю першу друковану працю про правдиве життя українських селян. Закінчую фельдшерську школу, починаю працювати в Київському військовому госпіталі — не моє!!! Самостійно вивчаю латинську та грецьку мови. Часто відвідую український театр.

Юнак. Мені 21 рік. Болісно вагаюсь, але йду складати матуру (іспит на атестат зрілості) при Острозькій класичній гімназії — це дає мені право вступати до університету св. Володимира. У 1903 р. вступив на медичний факультет університету св. Володимира, хоча мріяв про історико-філологічний, бо дозволу з місця роботи не отримав. В університеті, окрім основних дисциплін, відвідую лекції з історії, філології. Після неодноразових клопотань мені вдається перевестись на історико-філологічний факультет. Студентські роки... Якими тяжкими вони були для мене! Звільнення з університету після першого курсу через несплату за навчання, поновлення і виборення Кирило-Мефодіївської стипендії, вимушене безперервне репетиторство, аби допомогти бездомній матері (у 1897 повністю згоріло її обійстя) та своїй новоствореній сім'ї — у 1907 р. я одружився із вчителькою із Брусилова, Домінікою Литвинчук.

Смерть матері... і, нарешті, ще один удар долі — смерть малолітнього сина Євгена.

Звучить сумна мелодія у виконанні дитячого ансамблю скрипалів.

2-а ведуча. Якби ж ви бачили Київ у 1903–1909-х рр.! Після проголошення конституційних свобод починається бурхливе відродження українського духу, утворення українських громад, клубів, стрімко посилюється українська ідея в широких масах населення. Огієнко активно займається науковою та громадською роботою, закінчує університет, завершує кандидатську дисертацію, отримує рекомендацію факультету щодо залишення на кафедрі та призначення професорської стипендії, але через донос ректорат відповідає на це відмовою. Аби зарадити матеріальній скруті влаштовується вчителем у Київську комерційну школу, там знайомиться з о. Василієм Липківським, пізніше митрополитом Української автокефальної церкви, з яким обдумує питання відновлення та реорганізації цієї церкви. Водночас стає слухачем Вищих педагогічних курсів. У 1911 р. повертається до університету — нарешті має можливість цілковито віддатись науковій праці. У кінці 1915 р. стає приват-доцентом Київського університету.

У 1917 р., долаючи шалений опір значної частини зрусифікованих викладачів Київського університету, одним із перших переходить на викладання українською мовою.

З постановою Центральної Ради в Києві виникла гостра потреба активного впровадження української мови в державні установи, навчальні заклади, Церкву. Огієнко один за одним видає друком близько 20 навчальних підручників та посібників для вивчення української мови. Улітку 1918 р. Директорія призначає Огієнка міністром освіти, а згодом — міністром ісповідань. У серпні 1918 р. Огієнко стає першим ректором новоствореного Державного Українського Університету в Кам'янці-Подільському. Як йому хотілося створити незвичайний університет! Уперше на сході слов'янства був відкритий богословський факультет, а на історико-філологічному — кафедри польської та єврейської історії та літератури.

Не судилось! Як новий ректор він устиг провести лише два набори студентів, розгорнути наукову та видавничу діяльність. Під тиском більшовиків хвиля вивольних змагань відкочувалась усе далі до західних кордонів. У листопаді 1919 р. весь склад уряду УНР залишає Кам'янець-Подільський. Огієнка залишають тут як головноуповноваженого урядом на час облаштування українських державних інституцій за кордоном. Працював, фактично, на нелегальному становищі у прифронтовому місті. За час його безпосереднього керівництва продовжували працювати українські державні установи, банки, фабрика цінних паперів, школи, училища, університет, виходили урядові газети, тривав процес відродження української Церкви.

*Нехай Землею котять хмари,
Хай стигне все живе в морозі,
Хай зуби щирять скрізь Примари —
А я живу по Бозі!*

*Нехай неправда скрізь лютує,
Хай Зло сміється й на порозі,
Що все Святе стається всує, —
А я живу по Бозі!*

*Хай б'ють на смерть шалені бурі,
Диявол хай трима на розі,
Хай злидні ссуть мене похмурі,
А я живу по Бозі!*

*Мені і в бурі світять Зорі,
Міцні мої в спокусах нозі,
І не лякають дні суворі, —
Бо я живу по БОЗІ!*

1-а ведуча. Головноуповажений уряду УНР Іван Огієнко покидав напівзруйнований війною Кам'янець-Подільський останнім.

Як жити далі? Куди застосувати свій розум, руки, куди спрямувати свою ще молодечу енергію, свій набутий роками напруженої праці науковий і творчий потенціал, як прогнати вже немалу сім'ю?

Залишалося тільки покладатися на Бога.

*Молитва вздоровлює серце зболіле,
Молитва бадьорить нам духа,
Молитва підсилює тіло несміле,
Молитва душевна та скруха!...*

*Як сонце веселе гарячим промінням,
Оживлює землю холодну,
Отак щиросердим до Бога молінням
Окормлюєм душу голодну!*

*Молитва приносить нам радість небесну,
Молитва упокоює душі,
Молитва дорогу показує чесну
На водах грізних і на суші!*

*Молитва — як роси на квітах розкішних,
Напоює душу та тіло,
Молитва — цілющий це лік для невтішних,
Коли на душі наболіло!*

*Молитва — це наше кадило пахуче
Для Господа Бога на Жертву,
Молитва вздоровлює серце болюче
І душу оживлює мертву.*

*Молися ж, мій брате, при кожній потребі,
Молися і в радості, й в горі, —
На все заспокоєння знайдеш у Небі,
Стежки бо молитви просторі!*

Про початковий період емігрантського життя Івана Огієнка (1920–1925 рр.) відомо дуже мало. Не знаходячи виходу зі скрутного матеріального становища, Огієнко пристає на пропозицію Варшавського університету й підписує контракт вільного найму на один рік. Порятунком бачився лише у праці — щоденній, напруженій, жертвенній. Завдяки великій ерудиції, вмінню жваво й цікаво викладати матеріал, український професор швидко здобув авторитет у новому навчальному закладі й незабаром став заступником декана богословського відділу. Та у 1932 р., з посиленням у Польщі антиукраїнської політики, уряд цієї країни дає вказівку адміністрації закладу звільнити І. Огієнка з професорської посади «за спротив полонізації православних студентів». Втративши кафедру і сталий заробіток, професор Огієнко продовжує працювати в галузі україністики — засновує у Варшаві науково-популярний місячник «Рідна мова» та журнал «Наша культура». Одночасно береться, здавалось би, за непосильний труд — переклад українською мовою Біблії. Над нею він працював понад 20 років і ще більше 10 літ пішло на те, аби видрукувати її достатнім тиражем...

Священик. У драматичний період українського державотворення національно свідомою частиною духовенства вирішує скликати Всеукраїнський церковний Собор, який відкрився у Києві 13 січня 1918 р. Організатори цього заходу звернулися до Івана Огієнка з проханням підготувати й виступити перед делегатами Собору з ґрунтовною доповіддю на тему «Відродження Української Церкви».

Мабуть, саме дні активної підготовки тексту цієї доповіді, коли вчений занурився в зміст сотень стародруків, різноманітних документів та архівних матеріалів, і визначили появу ще одного напрямку його українознавчих досліджень, яким і стала історія Української Церкви.

Огієнка обирають членом секції з підготовки до видання українською мовою богослужбових книг. У польському містечку Тарнові, перебуваючи в ранзі міністра ісповідань українського уряду в екзилі, Огієнко засновує своє перше видавництво — «Українська Автокефальна Православна Церква».

Сьогодні сам факт заснування українським професором-емігрантом, який з одною валізою в руці, з дружиною та трьома дітьми поселився в чужоземному дешевому готелі «Брістоль», спеціалізованого українськомовного видавництва із суто церковним тематичним напрямком може здатися неймовірним. Але це справді ►

було, як реальними були і десятки книг, випущених за короткий проміжок часу із зазначенням місця виходу — Тарнів. Усього Огієнко здійснив і видав близько 50 перекладів богослужбових книг рідною мовою. Такий обсяг робіт, виконаний однією людиною лише в одній галузі, сприймається як справжній життєвий подвиг.

Та найбільшим життєвим подвигом Огієнка є, безперечно, перекладена із староєврейської Біблія. Огієнко, приступаючи до цієї надзвичайно складної роботи, поставив перед собою два завдання — найточніше передати зміст оригіналу та здійснити переклад милозвучною сучасною мовою. Огієнків переклад вважають одним із найкращих. Оригінальні тексти Біблії фактично були поемами, тож Іван Огієнко прагнув до ритмічної побудови кожного речення. Коли читаєш Псалтир у його перекладі, відчувається поетична ритміка. Так само у 16 пророчих книгах та Новому Завіті. Огієнкова Біблія, окрім релігійної, несе ще одну важливу місію — забезпечення українському народу його невід’ємного права читати й пізнавати Святе Письмо своєю рідною мовою.

2-а ведуча. 1937-й. Цей рік ще більше ускладнив життя Огієнка, адже з життя пішла та єдина, яку він усе життя кохав і після смерті якої у квітні 1937 р. приймає рішення про чернечий постриг.

Звучить сумна мелодія.

Серед найвідоміших представниць українського жіноцтва — Домініка Данилівна Огієнко — скромна, наділена щедрим даром берегині, вірна супутниця і порадиця Івана Івановича Огієнка, яка протягом тридцяти років подружнього життя поділяла з ним усі труднощі творчих пошуків, злетів і невдач. Неможливо краще охарактеризувати Домініку Огієнко, ніж це зробив після її смерті один із лідерів української наукової еміграції у Польщі, професор Варшавського університету Іван Коровицький:

«Вона стоїть у ряду тих жінок, які є анонімними співтворцями наукової чи мистецької діяльності своїх мужів, котрі без їхньої моральної підтримки, а то й діяльної помочі ніколи не могли б досягнути того, чого досягнули. Життя Домініки не охопити датами. Нічого не друкувала. Не мала титулів. Обрала шлях — ще донедавна такий нелюдний, осміяний — родину. Родина — найменша клітинка нації. Здоров’я цієї клітинки — здоров’я всього організму».

Побравшись з Іваном Огієнком 11 червня 1907 р., молода жінка поставилася до сімейного життя як до найбільшого Божого таїнства, в якому дружина, за її переконаннями, має злитись зі своїм чоловіком у неподільне гармонійне ціле. Віднині служити своєму судженому стало її долею. У громадські та політичні організації свідомо не вступала, стверджуючи, що ніколи й ніде не зробить стільки корисного й реального, як у своєму домі. Домініка присвячує себе родині, вихованню дітей.

Звучить пісня А. Чудовець «Мама, матуся» у виконанні дитячого хору.

Інтереси сім’ї, літературна праця чоловіка поглинає всі її сили. Всю чорнову роботу для його наукових розвідок готувала Домініка Данилівна. Вона із сотень джерел виписувала необхідні матеріали, систематизувала їх, готувала до друку, вичитувала верстку. Десятки тисяч карток для чоловікової картотеки підготувала й упорядковувала вона.

Навіть у найдраматичніший період життя (після еміграції) ніхто й ніколи не чув від неї жодної скарги чи нарі-

Мовознавча діяльність Мовні обов’язки людини

На кожному кроці й кожної хвилини охороняй честь своєї рідної мови, як свою власну, більше того — як честь своєї нації. Хто не береже чести своєї рідної мови, той підкопує основи своєї нації.

Розмовляй у родині своїй тільки рідною мовою. Це принесе тобі правдиву насолоду шляхетного почуття сповнення найбільшого обов’язку щодо свого народу.

Хто в родині своїй розмовляє не рідною мовою, той стоїть на дорозі до мовного винародовлення — великого гріха проти свого народу.

Бережи своє особове ім’я й родове прізвище в повній національній формі і ніколи не змінюй їх на чужі. Найменша тут зміна — то вже крок до винародовлення.

Кожний, хто вважає себе свідомим членом свого народу, мусить пильно навчатися своєї соборної літературної мови.

Кожний свідомий член свого народу мусить завжди допомагати всіма приступними йому способами розвиткові культури своєї літературної мови.

Кожний свідомий член народу мусить добре розуміти й ширити головне рідномовне гасло «Для одного народу — одна літературна мова й вимова, один правопис».

Кожний свідомий член нації мусить добре знати й виконувати рідномовні обов’язки свого народу.

Де б ти не жив — чи в своїм ріднім краю, чи на чужині, — скрізь завжди мусиш уживати тільки однієї соборної літературної мови й вимови, тільки одного спільного правопису, тим ти покажеш, що ти свідомий син своєї об’єднаної нації.

Кожний громадянин мусить добре пам’ятати й дітей своїх того навчати, що наймиліша мова в цілому світі — то мова рідна.

Кожний свідомий громадянин, живучи серед чужого народу, мусить конче вживати своєї рідної мови не тільки вдома, але й скрізь, де можливо.

Кожний свідомий громадянин мусить щедро підтримувати свої національні періодичні й неперіодичні видання, даючи їм цим самим змогу нормально розвиватися. Добрий стан національних видань — то могутня сила народу й забезпечення розвитку рідної мови, а висота їх накладу — то ступінь національної свідомості народу.

кання. І тут, на чужині, хоч би в якій скруті перебувала родина, двері їхніх завжди затишних квартир були відчинені для друзів-однодумців.

Однак чуже середовище, постійний матеріальний нестаток, надмірне напруження та праця підірвали здоров’я Домініки Данилівни. Занедужала, приховуючи свій стан від рідних, аж поки не звалилася з ніг — захворіла на рак нирки, хвороба змусила її злягти. Потерпаючи від жахливого болю, пролежала вона вдома і в шпиталі сімнадцять місяців. Рак перекинувся на хребет. Рятунку вже не було. Померла Домініка Данилівна 19 травня 1937 року на руках у свого чоловіка, у присутності родини.

Тужлива мелодія.

1-а ведуча. Сприймавши глибоко до серця смерть дружини, зазнавши багатьох невдач у безуспішних пошуках сталого заробітку після звільнення його від викладання у Варшавському університеті, глибоко в душі переживаючи розкол і чвари, що тривали в українському еміграційному середовищі, Огієнко все частіше доходить думки усамітнитися від цього суєтного світу.

6 жовтня 1940 р. він пише своє прощальне звернення: *«Відходячи від світського стану й стаючи ченцем, звертаюся до всіх з гарячим проханням пробачити мені всі мої провини, вільні й невольні, які я кому заподіяв був чи то словом, чи то ділом, чи то думкою. Незабаром перестану бути Іваном Огієнком, а стану смиренним ченцем, горливим Богомольцем за кращу долю українського народу. А тому вдруге й утретє уклінно прошу всіх ласкаво пробачити мені все, в чому тільки я прогрішився коли перед ким».*

Духовне наречення майбутнього митрополита відбулося 9 жовтня 1940 р. — у день великого церковного свята Івана Богослова — у Яблочинському Свято-Онуфріївському монастирі. Постриг і всі освячення зробив блаженніший Діонисій — митрополит православної церкви в генерал-губернаторстві Польщі.

Постриженому в ченці докторові Іванові Огієнку, на його прохання, було дано ім’я Іларіона. Таке церковне ім’я він обрав не випадково. Адже майже в один і той же день 890 літ тому, 1051 р., у Києві був обраний на митрополичий престол перший українець, перший із синів свого народу, пресвітер Іларіон.

А 19 жовтня 1940 р. у Холмі, на Святій Даниловій Горі, у стародавньому кафедральному соборі за великої кількості віруючих та депутатів від багатьох українських еміграційних установ і організацій відбувся урочистий акт наречення архімандрита Іларіона в єпископа Холмського і Підляського.

Серед тих, хто першим привітав і морально підтримав Іларіона в новій для нього ролі душпастиря занедбаної й

понівеченої Холмсько-Підляської єпархії, був митрополит Андрій Шептицький.

Відтоді між провідниками двох гілок українського православ’я зав’язалися тісні стосунки, відбувалося жваве листування. Обидва ці діячі-державотворці, патріоти своєї Батьківщини, мали однакові погляди на можливості й потребу об’єднання двох церков. Митрополит Іларіон глибоко вірив, що *«Українська Православна Церква, позбавлена чужих їй московських привнесень, і церква Греко-католицька, очищена від чужих нам латинських добавок, обидві церкви ці наблизяться одна до одної, як дві рідні сестри».*

Дуже хотів митрополит Іларіон дожити до тієї історичної події і побачити її своїми очима. Він завжди закликав і католиків, і православних до повної братерської згоди, до щирої любові й взаємного су-сідського порозуміння.

2-а ведуча. Однак наміри майбутньої польської влади були протилежними миротворчим зусиллям нового душпастиря Української Церкви. З початком 1944 р. уряд робить чергову спробу знищення українського православ’я. Лише протягом двох тижнів березня 1944 р. в одному Грубешівському повіті в результаті такого кривавого погрому загинуло понад дві тисячі православних. А за період з 1942 по 1944 рр. на Холмщині було вбито в міжконфесійному конфлікті близько п’яти тисяч українців.

Порушування православних церков продовжувалося. Тому 4 квітня 1944 р. смиренний Іларіон у своїй резиденції на Святій Даниловій Горі у Холмі, в соборі Пречистої Діви Марії, пише глибоко стурбоване, емоційне й проникливе звернення до світової громадськості: *«Звертаюся до всіх людей доброї волі у світі. Почуйте мій стогін усі. Нас тут винищують тільки за те, що ми міцно тримаємося Православної віри батьків своїх, що ми хочемо говорити своєю рідною мовою, хочемо навчати в рідній школі. Нам забороняють навіть зватися українцями...».*

Однак у тій страшній чорно-червоній заграві війни, яка здійснюлася над всією Європою, на тлі того загального людського стогону й плачу, спричиненого фашизмом, Огієнкове звернення до світового товариства залишалося не почутим...

Улітку 1944 р., відступаючи, німці знищували на своєму шляху практично все. Мало не всю працездатну українську Холмщину насильно евакуювали. Мережа українських церковних приходів, з такими труднощами відновлювана всі ці роки архієпископом Іларіоном, була розгромлена. До Холма, цієї своєрідної столиці сотень тисяч українців Холмщини й Підляшшя, втікало з довколишніх містечок і сіл немало інтелігенції, священиків. Усі ті втікачі йшли на Святу Данилову Гору за порадою і надією. Незважаючи на постійні погрози з боку передусім польських

підпільних бойовиків, Іларіон-Огієнко вирішив не полишати свою паству до кінця.

Та німецька влада прийняла рішення про примусову евакуацію керівного духовенства Української православної церкви, що діяла на теренах Польщі. І знову, як і в 1920 р., доля, здавалося, кинула його напризволяще. Як і тоді, у Кам'янці-Подільському, перед Огієнком знову постало питання: як жити далі, куди їхати, до кого прихилитися? Єдина суттєва відмінність ситуації була в тому, що в далекому 1920 р. вчорашньому ректорові Кам'янець-Подільського університету ледь виповнилось було 38, а тепер — понад 60 літ...

1-а ведуча. 3 1945 р. до 1947 р. митрополит мешкав у Швейцарії. Тут, у Лозанні, тяжко захворів, написав прощальний заповіт своїм трьом дітям, пережив дві складні операції, на які навіть лікарі не покладали надій. Одужавши, відновлює видавництво «Наша культура» і разом із П. Самчинським налагоджує друк і поширення україномовних книжок.

У 1947 р. на запрошення православної громади собору Св. Покрови у Вінніпезі переїздить до Канади священником при цій парафії.

З 1951 р. до 1972 р. був предстоятелем Української Греко-Православної церкви в Країні Кленового Листка, заснував богословський факультет у Манітобському університеті, поновив випуск журналу «Наша культура», пізніше перейменованого на «Віра і культура».

Дожив до 90 років. Був великим працелюбом. Кімната, в якій мешкав, від підлоги до стелі була заставлена теками з його паперами, написаними переважно від руки. До останку працював.

Часто ходив до кафедрального собору Св. Трійці пішки. Йшов на Службу Божу в архієрейському вбранні й не зважав, що на нього озираються перехожі. Був чудовим оратором — виголошував проповіді 40 хв., а то й годину. Простий люд його дуже любив і шанував.

Можна запалити свічки. Звучить сумна мелодія.

2-а ведуча. Помер митрополит Іларіон 29 березня 1972 р. у Вінніпезі, де й був похований. Суворо й величаво увічнили канадські українці могилу свого мудрого і талановитого душпастиря. Ще здалеку привертає увагу перехожого композиція, яка нагадує гріб Господній у Єрусалимі. Посередині плити вміщені дві строфи його передсмертної поетичної сповіді:

*Я відірвався від земного,
Зі мною тут — один лиш Бог,
У серці — голос Пресвятого,
В душі палає сам чертог...
В одно єство зіллюся з Богом,
Святі призначення готові, -
Усе охопить чертогом
Його Господньої любові...*

МАМА, МАТУСЯ

Мама, матуся, сонечко весняне.
Мама, матуся, квіточка духмяна.
Нас зігріває ніжними словами,
Все тепло на світі від усмішки мами.

Мама, матуся нам дарує казку,
Мама, матуся, світ тепла і ласки,
Віри й любові чиста криниця,
Не змогло б без мами наше серце битися.

Мама, матуся, вірності колиска.
Мама, матуся, дорога і близька.
Нас у дорогу проведе далеку,
Рукавом змахнувши, як крилом лелека.

Чому і як я повинен любити свій народ?

Одного разу в Берліні, заблукавши й уже добре втомившись від пошуків транспортного шляху до місця призначення, я почув знайому слов'янам мову — російську. На той момент усі історично-політично-націоналістичні бар'єри стосовно «північного двоюрідного брата» втратили будь-яке значення, і зустріч зі «знайомими незнайомцями» принесла радість і надію: з їхньою допомогою я досягну мети. І хоча виявилось, що вони такі ж «загублені», як і я, спільне «горе» стало легшим.

Зараз ми не будемо розглядати питання міжнародних та міжнаціональних відносин, а спробуємо з'ясувати, що зумовлює наше особисте ставлення та дії до свого, спорідненого чи «чужого» народу? Чому і в яких ситуаціях ми приймаємо рішення говорити й діяти так чи інакше? Чому, живучи в Україні, ми нарікаємо на українців і українську владу, але вихваляємо «інших», які відповідають нашим стандартам та уяві про нормальних людей? Чому, опинившись на чужині, починаємо шукати «своїх», і нам стає приємною українська мова, цінною українська історія, важливим українське чи споріднене коріння, загалом — БАТЬКІВЩИНА й усе БАТЬКІВСЬКЕ?

Насправді, це непрості дилеми для наших сердець, щоб відповісти на них однозначно, швидко і в журнальному форматі. Пропоную звернутися до Біблії у пошуках відповіді на питання: «Як любити свій народ?» і «Чому потрібно любити свій народ?».

Найперше, я — українець, і це не випадковість. Ніхто з нас не обирав батьків. Навіть батьки не обирали нас. Не лише Писання, але й здоровий глузд підказує нам, що ми обмежені в багатьох аспектах життя. «*Бо Ти вчинив нирки мої, Ти виткав мене в утробі матері моєї...*» (Пс. 138:13). «*І ввесь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх...*» (Дії 17:26). Ніхто з нас не стежить за постійним відновленням мільярдів клітин у нашому організмі. Ніхто з нас не знає, коли наступить його остання година. Якщо ми віримо слову, що воно Боже, а не вигадане людьми, ми побачимо деякі загальні причини, чому ми українці і яке наше призначення.

У Вавилоні Бог змішав мови («*Тож зійдімо, і змішаймо там їхні мови, щоб не розуміли вони мови один одного. І розпорошив їх звідти Господь по поверхні всієї землі, і вони перестали будувати те місто. І тому то названо ймення йому: Вавилон, бо там помішав Господь мову всієї землі. І розпорошив їх звідти Господь по поверхні всієї землі*», Бут. 11:7–10), після чого сформувалося розмаїття народів і націй. А все, що відбувається, відбувається згідно з Божим

задумом, щоб творіння розуміло, хто є Бог і який Він. «*Ради Себе, ради Себе роблю, бо як буде збезцещене Ймення Моє? А іншому слави Своєї не дам*» (Іс. 48:11).

Раніше я задумувався, чому я не американець чи не західний європеець. Тепер, з допомогою Писання, усвідомлюю, чому я — українець. Тому що так вирішив Бог, і це найкраще покаже, як мені, так і іншим, що Він є Господь і доля не в моїх руках, і не в руках випадковості.

Крім того, «мішенню» Бога стосовно мене є моє серце, а не влаштування обставин життя на мій смак. «*Для срібла топильна посудина, а горно для золота, Господь же серця випробовує*» (Пр. 17:3); «*І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре. Бо кого Він передбачив, тих і призначив, щоб були подібні до образу Сина Його, щоб Він був перворідним поміж багатьма братами*» (Рим. 8:28–29). Бог поміщає мене в таке середовище, у якому найкращим чином досягатиме змін у моєму серці, щоб, як і було задумано, я найкращим чином міг указувати своїм життям на свого Небесного Диявола. Наприклад, чи любить Бог українців? Звісно так! Чи проявляє Він Свою любов до нас наочно? Беззаперечно! Він щодня дає нам дихання та серцебиття, зберігає від таких стихійних лих, які руйнують землі інших народів. Нас не накриває «цунамі Тайланду» і не змітає «ураганами США», ми не провалюємося крізь землю від «землетрусів Китаю», наші ліси не «горять яскравим полум'ям Росії». Отож, мати змінене серце і вказувати на Бога — означає виражати своїми словами і вчинками доброзичливість до свого народу, а не ворожнечу, любов, а не ненависть, терпелість, а не подратування.

Урешті-решт панорама Книги Об'явлення зображує нас останній мазок, коли перед Божим престолом на небесах постане «натовп великий, що його зрахувати не може ніхто, з усякого люду, і племен, і народів, і язиків» (Об. 5:9; 7:9) — і українців також. Будемо ми стояти окремо народ від народу чи перемішано, буде нас більше, ніж інших, чи менше, усі викуплені Христом принесуть своєму Батькові велику славу. Усі визнають Бога таким, як Він є,

без домішок власної уяви, і зрозуміють, як Він проявлявся в нашому житті. Нехай розчаруються шовіністи й космополіти, адже тоді, перед обличчям Святого, їхня віра втратить надуману привабливість. Адже Той, Хто створив мене українцем, учинив мене і святим, незалежно від моєї національності та расової приналежності, але в Ісусі Христі. *«Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!»* (Гал. 3:28).

Отож, як же нам тепер ставитися до своїх кровних родичів, любих українців?

Писання однозначно осуджує як упереджене ставлення до людей (навіть за критерієм національності), так і лицемірство стосовно них. Візьмемо, наприклад, Мойсея, Самуїла, Павла і навіть Христа. Чому вони були патріотами Ізраїлю? Перший заступався за свій народ перед Богом, коли багато людей гнівили Його в пустелі (Чис. 14:1–25). Другий не допускав припинити своє моли-товне й проповідницьке служіння народу навіть попри їх свавілля (1 Сам. 12:22–25). Третій був у великому смутку й муках серця за свій народ, бо вони не приймали Христа: *«Бо я бажав би сам бути відлучений від Христа замість братів моїх, рідних мені тілом»* (Рим. 9:1–5). А Христос прийшов до вибраного гом народу і, хоча Його ли як Месію, вмирав за скрес, аби спасти їх (Ів. 1:11–13). При цьому, необхідно зазначити, що ставлення до свого народу у цих особистостей залежало від Божого ставлення. Тому й наше ставлення до свого народу чи до того ж Ізраїлю мусить базуватися саме на Божому. Чи можна посперечатися з Богом? Адже Він Сам вирішив кого і як любити.

Господь бажає і наказує, щоб ми любили всіх людей: чи вони є для нас найліпшими друзями, чи запеклими ворогами. Любов — це не щось абстрактне. Любов — це не тільки почуття. Любов — це рішення, тому що Господь каже: *«Любіть ворогів!»* (Мт. 5:44). Любов — це конкретна справа, словом чи ділом. Ми «повинні» любити свого ближнього, і це проявляється в адекватних словах і діях. *«Діточки, любімо не словом, ані язиком, але ділом та правдою!»* (1 Ів. 3:18).

Наприклад, будьте привітними до своїх співвітчизників (*«А раб Господній не повинен сваритись, але бути привітним до всіх...»*, 2 Тим. 2:24). Якими б вони не були у ваших очах, вони залишаються людьми, як і ви.

З належною повагою ставтеся до культури сво-

го народу, якщо вона не суперечить істині Божого Слова й не веде до гріха. Цінують українську історію і мову, хоча б тому, що ви проживаєте в Україні, але не підносьтеся над іншими людьми через свої знання, переконання чи «переваги». *«Отож, коли є в Христі яка заохота, коли є яка потіха любови, коли є яка спільнота духа, коли є яке серце та милосердя, то доповніть радість мою: щоб думали ви одне й те, щоб мали ту саму любов, одну згоду й один розум! Не робіть нічого підступом або з чванливості, але в покорі майте один одного за більшого від себе. Нехай кожен дбає не про своє, але кожен і про інших»* (Флп. 2:1–4).

Гідно ставтеся до української влади, і не лише тому, що влада — це обличчя народу. Не можна ігнорувати гріх, але потрібно бачити в представниках влади людей, які, як і всі інші, потребують світла Євангелії, аби було змінено те, що суперечить Божій волі. *«Нехай кожна людина кориться вищій владі, бо немає влади, як не від Бога, і влади існуючі встановлені від Бога. Тому той, хто противиться владі, противиться Божій постанові; а ті, хто противиться, самі візьмуть осуд на себе. Бо володарі — пострах не на добрі діла, а на злі. Хочеш не боятися влади? Роби добро, і матимеш похвалу від неї, бо володар — Божий слуга, тобі на добро. А як чиниш ти зле, то бійся, бо не дармо він носить меча, він бо Божий слуга, месник у гніві злочинцеві! Тому треба коритися не тільки ради страху кари, але й ради сумління. Через це ви й податки даєте, бо вони служителям Божі, саме тим завжди зайняті. Тож віддайте належне усім: кому податок — податок, кому мито — мито, кому страх — страх, кому честь — честь»* (Рим. 13:1–7); *«Без пророчих видінь люд розбещений, коли ж стереже він Закона, блаженний»* (Пр. 29:18).

Не оцінюйте всіх за поганим учинком одного. Якщо один українець здається вам несправедливим, це не означає, що усі українці несправедливі.

Не занедбуйте українську землю — вона дана нам Богом у розпорядження, а не в особисту власність!

Дорогі читачі, на противагу негативам українського сьогодення ми маємо чимало малозгадуваних і недооцінених благ. Милозвучна мова і мелодійна пісня, плодюча земля і Чорне море, Крим і Карпати, Дніпро і Дністер, безкраї степи і поліські ліси, — це наша частка прекрасних благословень, подарованих людям Володарем Життя (Пр. 8:22–31).

Артем Приступа

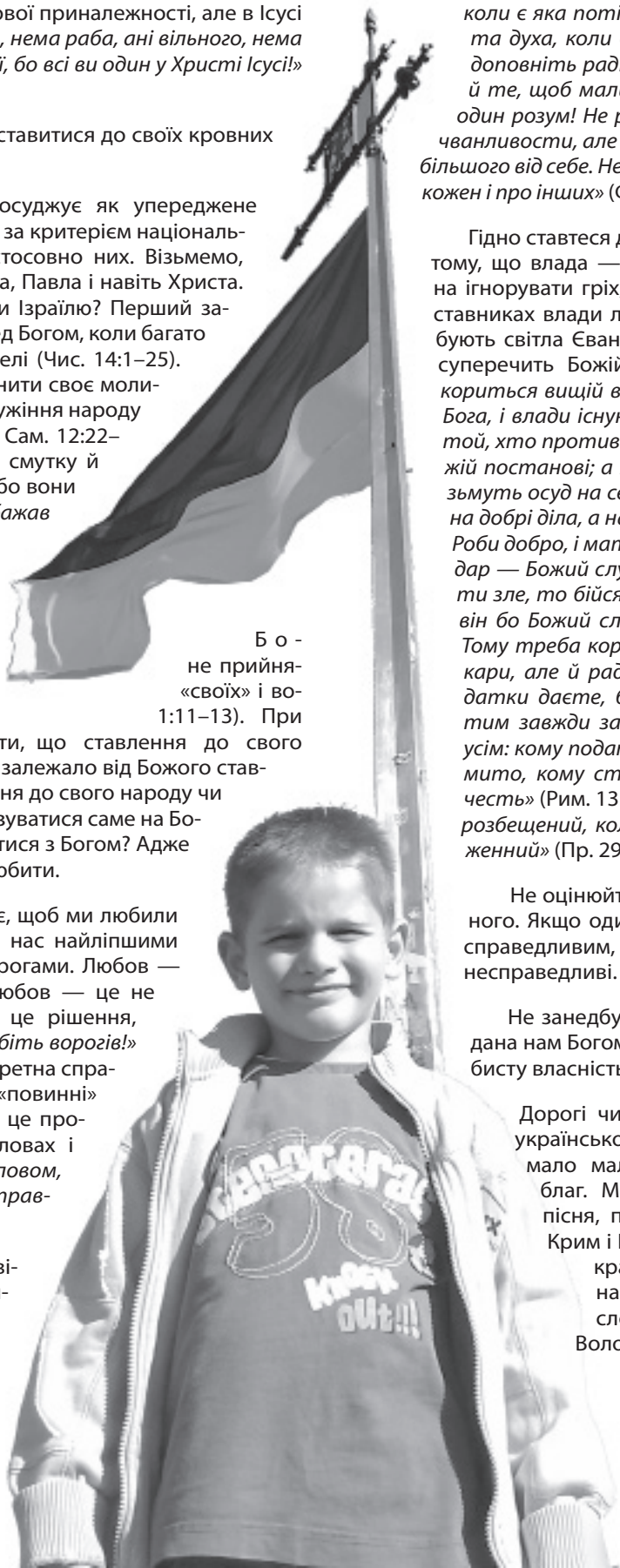

Фото Петра Долі

Комп'ютери і діти: коли ставити межу?

Новітні технології щільно ввійшли в наше життя і заповнили практично всі його сфери. Вони значно покращили побут, розширили межі спілкування, але й пришвидшили темп та динаміку нашого життя. Найболючішим питанням стало використання комп'ютера: з якого віку, скільки проводити за ним часу, доцільність у дошкільному віці тощо. Продавці та виробники з різних боків переконують батьків у тому, що діти «прожити без комп'ютерів не зможуть», закидають ринки яскравими іграшковими телефонами, міні-комп'ютерами, а дітей «грузять», у свою чергу, що вони будуть обмежені і втратять частину якогось «особливого життя».

Позитиви ранньої комп'ютеризації дітей шукати не потрібно, ця інформація сама вас знайде. А от чому за останніх 10 років дітей із вадами мовлення, які потребують логопедів перед початком шкільного навчання, збільшилось утричі, чому в дошкільному віці став з'являтися сколіоз, чому збільшується кількість дітей не здатних зосереджуватись і запам'ятовувати потрібний обсяг інформації (проблема гіперактивності) ... на ці й багато інших питань шукають відповіді небайдужі люди.

Мультимаму не замінить

Що стосується дошкільнят, то живе спілкування з малою дитиною замінюється різного роду мультфільмами. Нехай вони будуть навіть розвиваючі, але дитина, спілкуючись, не свідомо спостерігає, як ворухаться мамині губи під час мовлення, і не помітно вчиться вірно артикулювати букви, вимовляти слова, формулювати речення та вчитись висловлюватись. Також дитя перебиває мамин монолог власними репліками, і відразу помітно, коли якусь тему в розмові потрібно замінити. Тоді й дитина, і батьки активні. Таке спілкування не даремно називають «живим». Але воно потребує великих зусиль. Ми так часто виправдовуємо себе втомою, страшенною зайнятістю, заспокоюємо своє сумління: «Ну, я ж не щонебудь увімкнув(ла) дитині» тощо. І втрачаємо дорогоцінне — час!

Раніше казки чи мультики транслювали на телебаченні у визначені години, а тепер з повальною комп'ютеризацією батьки відмахуються від дітей безперервними переглядами всякої дитячої всячини. Ніхто й ніколи не може з впевненістю сказати, на чому саме акцентує свою увагу дитина, навіть у, здавалося б, безпечних і перевірених мультиках. Ось так одного разу мій трирічний син сказав до старшої сестри: «Ти балбес!» У нашій сім'ї не користуються такого роду висловами і зрозуміло, що всі були шоковані. Щоб приховати свій шок і не акцентувати увагу на негативному, ми почали його розпитувати, хто так казав і звідки він узяв такі слова. Нашому подиву не було меж, коли син із упевненістю сказав, що в мультику. Я готова була сперечатися з ким завгодно, що Я КОНТРОЛЮЮ, які мультфільми дивиться мій син: «Капітошка», «Просто — так», «Простоквашино» ... Хороші добрі мультики. І все ж, виявилось, що син мав рацію. У мультику «Простоквашино» один раз Матроскін сказав Шарику таку фразу. Тому з дитиною потрібно бути активним! Невже наші бабусі дозволили б розповідати казки власній дитині якійсь сторонній людині? А ми так часто навіть змісту того, що вмикаємо, не знаємо, бо цілком довіряємо напису: від 2 років і до 102... А що буде відбуватись, коли діти підуть до школи? Хто тоді буде впливати на них і формувати переконання, світогляд? Якщо ми зараз не

можемо приділити час своїм дітям, то навряд чи вони в майбутньому приділятимуть його нам.

Замість комп'ютера — ручка, папір і спиці для в'язання

Щодо шкільного віку, комп'ютерів та Інтернету мені цікаво було дізнатись, що у США, колисці комп'ютерних технологій, теж б'ють на сполох небайдужі люди й говорять про подвійні стандарти американських шкіл. Газета «Нью-Йорк Таймс» повідомляла, що тотальне підключення класів до комп'ютерної системи не дало результатів. Після масивних фінансових вкладів у комп'ютеризацію шкіл бали за підсумкові шкільні тести катастрофічно впали. Але це ніяк не зупиняє міністра освіти.¹ Цікавим залишається факт, що американська еліта власних нащадків не піддає такого роду впливам. У найбільш престижних приватних школах, коледжах вимагають від кожного учня, студента вміння грати на музичному інструменті (соло та в оркестрі), або обов'язковою є гра у шахи. Так, акустичні інструменти, класична музика, старовинні ігри дерев'яними предметами вчать концентрувати увагу. А завдання освіти і є — НАВЧИТИ ВЧИТИСЯ!!! Такі діти, коли виростуть, не будуть інфантильно споживати

¹ Ritalin Gone Wrong, New York Times, Jan 29, 2012.

Фото Володимира Венгліського

Ці школи вимагають у батьків обіцянки заборонити дітям дивитись будь-що по телебаченню до завершення початкової школи!²

Говорімо дітям про славу Господню

Якщо говорити про біблійні принципи, які би допомогли нам виразити своє ставлення до комп'ютеризації, то на думку спадають слова про те, що перша й найбільша відповідальність за виховання дитини покладена Богом на батьків. Саме вони вкладають у дітей те, що потім діти передаватимуть своїм дітям.

«Що ми чули й пізнали, і що розповідали батьки наші нам, — того не сховаємо від їхніх синів, будемо розповідати про славу Господню аж до покоління останнього, і про силу Його та про чуда Його, які Він учинив! Він поставив засвідчення в Якові, а Закона поклав ув Ізраїлі, про які наказав був Він нашим батькам завітати про них синів їхніх, щоб знало про це покоління майбутнє, сини, що народжені будуть, — устануть і будуть розповідати своїм дітям. І положать на Бога надію свою, і не забудуть діл Божих, Його ж заповіді берегти будуть» (Пс. 77).

«Товариство лихе псує добрі звичаї» (1 Кор. 15:33). Залишаючи дитину наодинці з «вікном у світ», чи не штовхаємо її назустріч товариствам, які зіпсують добрі починання, дбайливо нами посяяні?...

Інна Симончук,
музкерівник
ДНЗ №5
«Вербиченька»
м. Сарни

освітня методика в школах для еліти — навчання через діяльність.

У таких школах у 8-му класі вивчають Ренесанс, копіюють наукові прилади XVI ст., розспівують вокальні твори цієї епохи на 4 голоси і представляють на сцені п'єсу про фізика XVII ст. Йогана Кеплера. У 9 класі вивчають Шекспіра і ставлять виставу за твором «12 ніч» навіть не за уривком, а повністю, при чому склад учасників змінюється так, щоб кожен учень запам'ятовував декілька сотень рядків. А не вивчають через Інтернет «ремікс» на шекспірівську п'єсу «Як вам це подобається» нетрадиційним методом, підбираючи сучасні пісні, щоб передати страждання героїв, тощо. Я думаю, що в цьому випадку доступ до Інтернету просто привід допомогти учням принизити Шекспіра до їхнього рівня замість того, щоб дозволити Шекспіру підняти дітей до свого.

Дивна хвороба

Чи не хворий наш Дениско? —
Не виходить він у двір,
І погіршилися різко
В нього пам'ять, слух і зір.

Попрохала мама: «Сину,
Треба винести сміття!»
Обіцяв: «Через хвилину», —
Та поринув в забуття...

Не почув, як баба з дідом
Приїжджали із села,
Не помітив тітку Ліду,
Що в гостях у них була...

Ще забув Денис про брата, —
Той затятий футболіст,
На фінал чемпіонату
Не прийшов чомусь Денис...

На сестричку Ангеліну
Він уваги не звернув,
Як вона на піаніно
Вперше грала — не почув!

Про уроки і про друга —
Забуває все умить...
А про кицьку і папугу
Просто годі й говорити!

Що з Денисом — невідомо...
Та відкрию вам секрет:
У квартиру тиждень тому
Підключили... Інтернет!

Тож даремно не гукайте:
«Гей, Денисе, відгукнись!»
Напишіть йому вКонтакті —
Може, він і відповість!

Ольга Новікова

Виховання підлітка: залишатися поряд

Уроки батьківства з життя кайр

Нещодавно, переглядаючи документальний фільм про життя тварин, я була вражена одним епізодом, який надовго залишився у моїй пам'яті. Розповідали про плярну чайку — кайру. Пташенята кайри повинні покинути гніздо ще до того, як вони навчилися літати. Для того, щоб дістатися моря і разом із дорослими вирушити в тепліші місця, пташенятам слід зробити відчайдушний крок — зістрибнути зі скелі, зробивши декілька змахів крилами, пролетіти приблизно 300 метрів над сушею і приземлитися (чи приводнитися?) на хвилі.

В одному з епізодів показали одне з пташенят, яке з острахом і невпевненістю дивилося вниз, не наслідуючись стрибнути. А поряд... тато-кайра злегка підштовхував пташеня, поки нарешті воно не відірвалося від землі. Ви тільки уявіть, весь шлях — від точки «відриву» і аж до того моменту, коли пташеня опуститься на воду, батько летить поряд і, щось «підкрякуючи», підбадьорює його своєю пташиною мовою. Деякі пташенята, не долітаючи, падають на кам'янистий берег. У такому випадку тато приземляється поряд з ним, і, знову ж таки, криками заохочує дитинча рухатися до води.

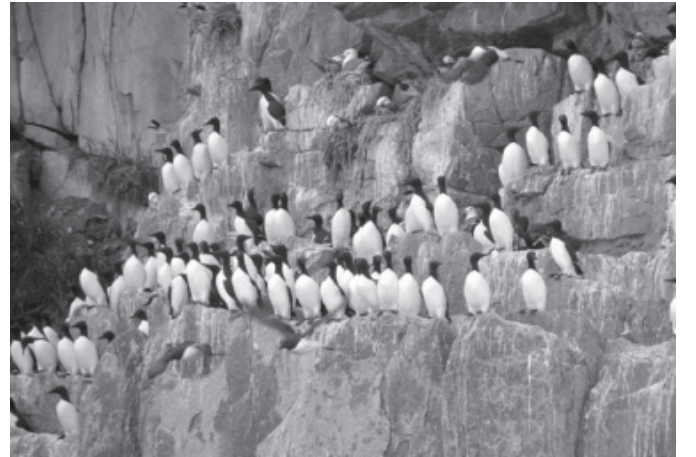
Зворушена побаченням, я замислилася про стосунки між нами, людьми, особливо про той час, коли підростаюче покоління робить свої перші кроки назустріч новим випробуванням. За моїми спостереженнями більшість підлітків залишається наодинці з усім тим, що доводиться переживати на етапі дорослішання. Це подібно до того, коли ти йдеш з провідником частину дороги, та перед небезпечними «віражами» провідник чомусь потроху відстає і врешті залишає тебе одного. Можливо, хтось скаже, це природно — «дати дитині більше самостійності», та наслідуюсь зауважити, що дуже часто це стає просто вдалою відмовкою...

Рідний дім чи вороже місце?

Хоча підлітковий вік супроводжується прагненням до самостійності й незалежності, втім, це зовсім не означає, що роль батьків, їхній вплив, автоматично послаблюється. Думаю, підлітки потребують уваги дорослих, їхньої участі, і чим проблемніший підліток, тим більше йому потрібна ця увага.

Кайри турбуються про те, щоб бути поряд з пташенятами в найвідповідальніший момент. Цікаво, напевно таткова присутність і його голос заспокоюють пташеня і надають йому впевненості, коли воно долає ці 300 метрів... І навіть у разі невдачі батьківська підтримка не покидає його.

Чому ж так часто підлітків дратує присутність поряд дорослих? «Не лізь у мої справи», «Сам обійдуся», «Дайте мені спокій» — ось що часто доводиться чути батькам від сина чи доньки. Чи не викликані ці реакції намаган-

ням відгородитися від критики й засудливого контролю з боку дорослих?..

У помилковому ставленні батьків до суперечностей підліткового життя криється велика небезпека: рідний дім може стати для дитини не затишним притулком, а ворожим місцем, куди не хочеться повертатися.

Одна з моїх найулюбленіших притч Ісуса Христа — це притча про блудного сина, прекрасна ілюстрація Божого прощення, прийняття і безумовної любові до грішника. Образ батька не може залишити серце байдужим. Він пронизаний істиною про Бога Отця, обійми якого відкриті для пошматованої гріховним життям душі, яка все ж таки повернулася до Нього. Блудний син, який самовпевнено віддалявся все далі й далі від дому, сам того не знаючи, на дні своєї душі ніс із собою пам'ять про те, яким був його батько. Пізніше, коли він, змучений і голодний, шукав виходу, згадка про щедрість отця навіть стосовно слуг підштовхнула його до правильного рішення. А якщо уявити собі іншу сім'ю, — у якій жорстокий чи байдужий господар безжалісно б'є своїх слуг за нікчемну провину, — про що згадає його син наприкінці своїх невдалих мандрів? Про те, наскільки батько був далекий від милосердя?.. Чи захочеться повертатися до нього?

Що спонукало мене одного разу відчувати огиду до безбожного життя і звернутися до Бога? Звістка про Його любов. Саме вона, Його любов завоювала моє серце. Це таке Боже ставлення, яке приймає тебе незалежно від глибини твого падіння, ступеню забрудненості та зіпсованості... Приймає тебе, щоб дати життя, а ціна цього дарунка — смерть Сина. Ось вона — незбагненна, нелогічна, неможлива для мого обмеженого розуму, нетутешня, і в той самий час така реальна і справжня любов, — сумніваюся, що колись вповні збагну її.

Саме любов спроможна зробити рідний дім для підлітка місцем, про яке він згадуватиме з теплотою, а не з острахом.

Отже, спробуймо зрозуміти внутрішній світ підлітка, перш ніж поспішно його критикувати.

Їхні «вибрики» і наші реакції

Особливості перехідного віку супроводжуються протиріччями, подолання яких здебільшого є проблематичним для того, хто їх переживає.

Емоційна нестабільність. Різкі перепади настрою, дратівливість — навіть через дрібницю хлопець чи дівчина може розсердитися чи навіть розридатися. Через загострене почуття справедливості підліток швидко «закипає». У таких випадках головне — не піддаватися, так би мовити, на провокації. Через хвилину син або дочка пошкодує про гнівні слова й буде готовий заспокоїтися і просити вибачення... якщо батько не встиг влаштувати скандал на півдня. Дуже важливо (хоча й важко!) дорослим просити прощення за свою провину, скажімо, за образливі слова або принизливий тон у розмові. Цей крок може створити справжнє диво у стосунках, збудовуючи їх, а не руйнуючи. До того ж, син або донька матиме живий приклад для наслідування.

Переоцінка звичних норм і стандартів. Пробуючи нове, незвичайне, заборонене, підліток перевіряє свої переконання на життєздатність. Якщо раніше він робив щось, бо так йому сказали, то зараз він намагається формувати власну думку, щоб вчинки не були нав'язані чужим судженням, а йшли з його особистих переконань. Такі прояви незалежності можуть викликати в нас, дорослих, справжній «шквал» обурення. І зреагувати на них можна істерично-панічно або тиранічно-деспотично. Але це закладе підвалини довготривалої війни, яка закінчиться поразкою для обох сторін. Є й інша крайність — кинути фразу «роби що хочеш», цим самим проголосивши свою байдужість чи безсилля. А можна зайняти позицію мудрого, суворого, але розуміючого наставника. Чесно і відверто говорити про наслідки того чи іншого вибору, а іноді дозволити підліткові сунути палець у вогонь і обпектися. Якщо до цього часу між батьками і дітьми збереглися хороші стосунки, «блудний» син повернеться і визнає: «Так, ви мали рацію, туди не варто потикатися». Напевно, все ж таки варто прийняти як факт те, що в перехідному віці діти будуть експериментувати з життям; поряд із нами або ховаючись від нас — найчастіше це залежить від нас.

Низька самооцінка. Причиною заниженої самооцінки в підлітковому віці може бути все, що завгодно: починаючи з прищипки на носі й закінчуючи невдалим наслідуванням улюблених кінозірок. Це відбувається через перебільшені вимоги до себе, викривлений погляд на себе очима оточуючих. Підліток дуже часто відчуває себе «непідходящим», «невдахою», «бездарою» і «нікчемною». Цікаво, що навіть «круті» з вигляду хлопці і дівчата, нібито впевнені в собі, лише намагаються прикрити свої справжні відчуття оцим покривалом «крутості». Якщо син чи донька отримуватиме від батьків достатньо підбадьорення, заохочення, переконання, що вони далеко не гірші за інших, стосунки між ними будуть розквітати, а батьки робитимуть важливий внесок у формування дорослої особистості. І, навпаки, називаючи своїх чад принизливими словами, насміхаючись або висловлюючи невіру в їхній

успіх, батьки віддаляють їх від себе, ризикуючи повністю втратити довіру й повагу з боку дитини.

Пошуки прийняття в колі ровесників. Думка друзів виростає до гігантського рівня значущості. Навіть якщо вона очевидно безглузда, підлітку буде важко сказати «ні», коли на кону — прийняття чи неприйняття товаришів. Якщо батьківський дім до цього часу не став для дитини притулком, в якому вона відчуває себе прийнятою і захищеною, природно, їй доведеться шукати цей прихисток де завгодно і будь-якими засобами.

Фото Ірини Курченко

Ми і Він — відчуймо різницю!

Багатьох дорослих лякає позиція доброго ставлення до дитини, незалежно від її витівок. Як, питають вони, у такому разі утримати її від усякого лиха? Інколи батьки думають, що контролювати й оберігати дитину на кожному кроці — найкращий засіб допомогти їй уникнути проблем. Дехто, захопившись цим засобом, з часом відчуває себе майже в ролі всемогутнього Бога, намагаючись усе знати, бачити, чути і всім керувати... А потім настає час гірких розчарувань і визнання, що дитина не робот, а жива людина, яка все одно робитиме свої власні помилки.

Тому, усвідомлюючи, що ми все ж таки люди, просто звичайні люди, якими б чудовими педагогами ми не були, скільки б дисертацій не захистили, скільки б дітей не виховали, — ми потребуємо Божої мудрості. Його дії передусім у наших серцях, думках і вчинках. Нам украй необхідно прийти до Бога з проханням, щоб Він, а не ми, був господарем нашого життя, і наших дітей також. Адже довірити Богові найдорогоцініше — дитину — можна тільки тоді, коли ти відчув на собі, що означає жити у близьких стосунках з люблячим Небесним Отцем, в абсолютній владі якого і минуле, і теперішнє, і майбутнє. 🙏

Ольга Новікова

Десять заповідей для батьків

1. Не чекай, що твоя дитина буде такою, як ти, або такою, як ти хочеш. Допоможи їй стати не тобою, а собою.

2. Не вимагай від дитини плати за все, що ти для неї зробив. Ти дав їй життя. Як вона може віддячити тобі? Вона дасть життя іншому, той — ще комусь. Це і є незворотний закон вдячності.

3. Не виливай на дитину свої образи, щоб на старість не їсти гіркий хліб. Бо що посієш, те й зійде.

4. Не стався до проблем дитини зверхньо. Життя дане кожному під силу, і можеш бути впевненим, для дитини воно важке не менше, ніж тобі, а може й більше, оскільки в неї немає досвіду.

5. Не принижуй!

6. Не забувай, що найважливіші зустрічі людини — це її зустрічі з дітьми. Звертай на них якомога більше уваги, адже ми ніколи не можемо знати, кого зустрінемо в дитині.

7. Не картай себе, якщо не можеш зробити щось для своєї дитини. Картай, якщо можеш, але

не робиш. Пам'ятай, для дитини зроблено недостатньо, якщо не зроблено все можливе.

8. Дитина — це не тиран, який заволодів усім твоїм життям, і не лише плід твоєї плоті і крові. Це та дорогоцінна чаша, яку Життя дало тобі на зберігання і розвиток у ній творчого вогню. Дитина — як розгорнутий сувій любові матері і батька, у яких буде рости не «наше», не «своє», не «власне» дитя, а таємнича душа, дана для зберігання і супроводження, доки вона недосвідчена й беззахисна.

9. Умій любити чужу дитину. Ніколи не роби чужій дитині того, чого не хотів би, щоб робили твоєї.

10. Люби свою дитину будь-якою: неталановитою, негарною, невдахою, люби нерозумним, непокірним малюком, люби нескладним, егоїстичним, сердитим підлітком, люби й нещасним дорослим, що не виправдав твоїх сподівань і очікувань... Спілкуючись з дитиною, радій, радій завжди з повним правом, тому що дитина — це твоє свято, яке поки що з тобою.

Януш Корчак

Діти про любов

Група американських психологів на чолі з Лео Баскагліа провели опитування серед дітей віком від 4 до 8 років. Ставили одне запитання: «Що означає любов?» Відповіді виявилися набагато глибшими й серйознішими, ніж можна було собі уявити.

— Коли моя бабуся занедужала на артрит, вона більше не могла нахилитися й фарбувати нігті на ногах. І мій дідусь постійно робив це для неї, навіть тоді, коли в нього самого руки боліли від артриту. Це — любов.

Ребекка, 6 років

— Якщо хтось любить тебе, він по-особливому вимовляє твоє ім'я. І ти знаєш, що твоє ім'я перебуває в безпеці, поки воно у нього в роті.

Біллі, 4 роки

— Любов — це коли ти йдеш кудись поїсти й віддаєш кому-небудь більшу частину своєї смаженої картоплі, не змушуючи його давати тобі щось навзаєм.

Кріссі, 6 років

— Любов — це те, що змушує тебе всміхатися, коли ти втомився.

Террі, 4 роки

— Любов — це коли моя мама робить татові каву і відпиває ковток перед тим, як віддати йому чашку, щоб переконатися, що вона смачна.

Денні, 7 років

— Любов — це коли ти говориш хлопчикові, що тобі подобається його сорочка, і він носить її потім щодня.

Ноель, 7 років

— Любов — це коли твоє щеня лиже тобі обличчя, навіть після того як ти залишила його на самоті на весь день.

Мері-Енн, 4 роки

— Якщо ти не любиш, то в жодному разі не повинен говорити «я люблю тебе». Але якщо любиш, то повинен говорити це постійно. Люди забувають.

Джессіка, 8 років

Метою цього опитування було знайти найтурботливішу дитину.

Переможцем став чотирирічний хлопчик, чий сусід нещодавно втратив дружину. Побачивши, що чоловік плаче, хлопчик зайшов до нього у двір, заліз до нього на коліна й просто сидів там. Коли його мама запитала, що ж такого він сказав сусідові, хлопчик відповів: «Нічого. Я просто допоміг йому плакати».

Глухий кут тайги — історія віри і посвяти

Книги від віку були джерелом мудрості. Вони містили розповіді про інші краї, доносили досвід попередників, розказували про життя інших людей. І, звісно, були джерелом навчання для тих, хто живе сьогодні. Люди цінували книги, розуміли їхню цінність. Навіть була така професія — книгоноша, коли від села до села, від містечка до містечка ходили люди, які носили книги. Роль книг, як пам'яток історії, культури і словесності неможливо переоцінити, адже навіть Слово Боже було зібране в збірку книг — Біблію.

Та сьогодні, на превеликий жаль, ми бачимо занепад читання. Нове покоління не любить і не вміє проводити час за читанням. Ми сьогоднішні — нація, вихована на рекламних висловах і коротких повідомленнях в Інтернеті, розучились проводити довгий час над книгами, поволі розважаючи над прочитаним і формуючи в собі цінності й погляди на життя.

На це впливає не лише наша нелюбов до читання, але й комерціалізація книгодрукування. Очевидно, що на полицях книжкових магазинів багато місця відведено легкому читиву — не дуже глибоким за змістом і не надто вишуканим за літературними мірками книжечкам, мета яких — розважити нас. І тому, коли з'являється або перевидається вартий уваги літературний твір, він відразу привертає до себе увагу.

Однією із таких книг є «Глухий кут тайги» Василя Пескова — письменника і кореспондента «Комсомольської правди». І хоча цей твір уперше вийшов з друку 1982 р., проте кожне його перевидання привертає до себе увагу читачів. За жанром це — документальна повість, що спочатку друкувалася частинами в газеті, а потім вийшла окремою книгою, яка із невеликими доповненнями витримала декілька перевидань, останнє із яких датовано 2006 роком. Чим же привернула увагу до себе ця книга, формат якої не є вельми читабельним у сучасному суспільстві

(адже читати документальну історію не надто цікаво — ніяких надподій, вивертів сюжету чи карколомних пригод). Чим привернула увагу ця невелика книжка, яка дійшла до нас ще з радянської епохи?

Початком цієї історії було повідомлення, що 1978 р. у верхів'ї річки Абакан (Красноярський край, Росія), у самому центрі непрохідної тайги на одному з гірських схилів, геологи, які в той час проводили розвідку того району, помітили людське житло. Це була велика несподіванка, адже до найближчого поселення було 250 км непрохідного бездоріжжя. Як там

опинилися люди, що вони там робили, як довго живуть? — ніхто навіть не здогадувався. Розуміли лишень, що ці люди там не перший рік — про це свідчила і хатина, якій уже було чимало років, і оброблений город біля обійстя. Геологи про цю подію повідомили в Москву, а там вирішили відрядити кореспондента «Комсомолки». Ним і був Василь Песков, який привіз на «Велику землю» дивовижні новини.

Виявилось, що в хатині живе сім'я старовірів Ликових, які, втікаючи від скверни «світу», забрели в таку глушину і живуть там уже понад 30 років. Родина складалась із голови родини Карпа Йосиповича і його дітей: синів Савина, Дмитра і доньок Наталії і Агафії. У домотканому вбранні, босі, із ціпками в руках і мішками за спиною вони постали перед геологами як релікти колишньої епохи. І повідали древньою говіркою геологам і журналісту свою історію. Та, щоби зрозуміти мотиви, які штовхнули людей на такий відчайдушний крок, нам потрібно трішки заглибитись в історію.

У кінці XVII ст. в Росії була здійснена церковна реформа. Її метою було приведення церковних обрядів і книг у відповідність із грецькими

зразками, адже на той час Росія активно розвивала відносини із Європою. На чолі цієї реформи стояв патріарх Никон, який у 1653 р. перед Великим постом оголосив про церковні зміни. І хоча вони торкалися зовнішніх обрядів і редакції церковних книг, у російському суспільстві ці реформи викликали справжню бурю. Спротив був таким масштабним, що зачепив навіть царську сім'ю. Проте, з огляду на те, що ці реформи також зміцнювали владу царя, вони послідовно впроваджувалися, іноді навіть насильницькими методами. Це привело до масового виникнення старообрядницьких сект і рухів. Одним із них, найбільш масовим на той час, була втеча від «світу» в глухі кутки імперії. Такий рух носив назву «бігунський». Завдяки йому в тайзі й далекіх горах виникали старообрядницькі скити, де жили люди, які відмовилися підкоритися наказові царя й офіційної церкви. І хоча реформа давно минула, а події того часу давно стали історією, протягом двох століть люди жили старими спогадами і вірою в те, що саме таким чином, опираючись на свою віру в Бога, потрібно було чинити. І всі ці роки вони та їхні потомки ховалися у найвіддаленіші місця планети.

В одному із таких поселень в Алтайських горах і жило сімейство старовірів до Другої світової війни. Пізніше, після спустошення селища мародерами і зустрічі в 1945 р. із каральним загоном Червоної армії, що переслідував дезертирів, сім'я вирішила піти у віддаленіші місця, для того щоби зовсім унеможливити пересікання зі світом. Забравши нехитрий скарб, вони вирушили в мандрівку в саме серце гір. Відтак понад 30 років вони живуть відлюдьками. Тут, у глухій тайзі, народилося двоє їхніх наймолодших дітей, тут від непосильної праці померла дружина Карпа Йосиповича — Акулина Карпівна. На час зустрічі в маленькій хатинці тулилося п'ятеро осіб: батькові було 83 роки, Савину — 66, Наталії — 56, Дмитру — 40, Агафії — 39. І лише старший ще трішки пам'ятав, якими на вигляд є інші люди. Молодші у родині, окрім своїх домашніх, більше нікого не бачили...

Ось таку картину застали відвідувачі цього далекого місця. Можна зрозуміти їхнє зачудування, коли вони дізнавались про стиль життя, переконання і сімейний уклад цієї родини. Одним із перших умінь, що було продемонстровано і чим пишалися старовіри, було вміння читати. На питання, хто їх навчив, молодша

Агафія із гордістю повідомила, що мама. Журналіст із цього приводу в ліричному відступі в книзі зазначає, якого ж духу і волі повинна була бути жінка, щоби в таких жорстоких умовах не скотитись до простого виживання родини, а передавати й навчати важливих людських якостей своїх дітей!

Як потім з'ясувалося, усе, що вміли діти в сім'ї, — було наслідком батьківського виховання. Як віруючі люди, Ликови навчали своїх дітей усього, що було пов'язано із поклонінням Богові: читання старовинних книг, молитов, уміння визначати час за сонцем і вести свій календар (це було важливо з огляду на те, що всі в родині суворо дотримувались постів і скоромних днів). Окрім того, діти добре розуміли важливість і ціну праці (не лише, щоб вижити, а тому, що лінь — то гріх). Узагалі все, що вміли молодші Ликови, вони дізнались від своїх батьків. Досліджуючи нехитре життя родини, журналіст усе глибше проймався повагою до цих сильних духом людей, які зуміли попри все зберегти осередок людськості в такій безпросвітній глушині.

Не варто переказувати всю книгу, її ліпше прочитати, щоби проинятися тим духом подвижництва, яким просякнутий увесь твір. Слід лишень зазначити, що на початку книги журналіст мало уваги приділяє релігійним переконанням Ликових, які, власне, і штовхнули сім'ю на переселення. Але у пізніших розділах книги, які дописувались після розвалу СРСР, він детальніше зупиняється на питаннях віри, способу життя, втечі від світу, розважаючи над тим, чи правильно вчинив голова родини, втікаючи від того, що невідворотно наздожене людину, — цивілізації, яка захоплює всі куточки планети.

І тут постає, власне, одне із головних питань християнства: як вберегтись від усіх спокус світу, від його гріхів і буревіїв? Можна вибрати шлях втечі, як Ликови. Проте це лиш відтермінує зустріч із випробуваннями. Христос бо казав, що «у світі будете мати скорботу...», і ця скорбота все одно зачепить наше життя. Адже увесь світ через гріхопадіння пронизаний нею. Можна створити ідеальні умови для проживання, утім у душі ми відчуватимемо скалку розчарування і невдоволення від невідповідності наших дій і вчинків нашим же мріям і сподіванням.

А можна вчити дитину змалку розрізняти добро і зло, привчати

робити вибір на основі вічних цінностей і покорі Божому слову, всупереч оманливим «цінностям» соціуму і побутуючої думки. Саме такий шлях, згідно зі Словом Божим, є найкращим. На це вказував Мойсей у П'ятикнижжі (Повт. Зак. 6), про це співав Давид (Пс. 118:9), говорив Соломон (Книга Приповісток), саме на це звертав увагу апостол Павло (2 Тим. 3:15–17). Адже маючи тверді переконання щодо Слова Божого і віру у Святого і Всезнаючого Бога, привчившись довіряти Йому всі свої переживання і в покорі йти за Ним у житті, молода людина зможе вистояти проти всіх спокус, побороти всі життєві незгоди й морально зміцнитися.

Маючи такі тверді переконання, Ликови, можливо, вибрали не надто правильний шлях боротьби зі спокусами, проте своїм життям довели — віра в Бога може вистояти дива і дати можливість вижити там, де, здається, це неможливо. До того ж книга загострює увагу читачів ще на одній речі: наш світ потерпає від дефіциту свідомості і твердої позиції і цінностей життя. І тому, зустрівшись із подібним проявом, ми ладні підносити когось на лаврах слави, утім не задуматись: а чи борюсь я з моїми гріхами й спокусами, чи маю я переконання, за які ладен принести своє життя у жертву, чи моя віра в Бога настільки сильна, що порівняно з нею всі багатства світу здаються сміттям?

Ці питання нуртують у моєму серці, і я не можу стовідсотково позитивно оцінити себе. Але вони змусили мене придивитись і повернути своє лице до того Бога, Який може дати мені все, щоб я міг жити таким цілісним і посвяченим життям.

А ще — нагадав про моїх дітей, які, спостерігаючи моє життя, учиняться слідувати за Господом так, як їхній батько. Адже я — перший приклад для них у всьому. І дай мені, Боже, пам'ятати про це!..

Олег Блощук

Веремчук Микола

Кошель Сашко

Соломко Софія

Кошмак Роман

Видиш Іван

Харковець Максим

Соломко Софія

Пасько Ольга

Клімчук Михайло

Суслов Кирило

Місія вчителя — відкрити духовний світ дитини, навчити її бачити красу навколишнього світу, створеного Богом, і цінність людських стосунків, заохочувати до добрих справ і спонукувати до творчості. На уроках християнської етики, вивчаючи біблійні історії, ми вчимося вірити, любити, мріяти, творити.

Так, на уроці на тему «Родина. Рід. Рідня» розглядали приклад життя сім'ї Ісуса Христа, говорили про шанобливе ставлення і любов до батьків, слухняність, привітність, взаємодопомогу, важливість жити в єдності з Богом, а потім діти в малюнках відобразили своє бачення родинних зв'язків, щасливої та благословенної родини.

Кожен малюнок спонукає до роздумів: а яка в мене родина? Як прекрасно рости в християнській сім'ї, де у Господа вірять усі. Коли зерна мудрості посіємо, то зберемо великі духовні хліби.

Галина Троян, учитель початкових класів і християнської етики
ЗОШ № 8 м. Рівного

